הצפה

ב"ה, יום שישי, י"א ניסן תשמ"ז (10.4.1987) • שנה נ' • גליון 14366 המחיר: 1.— ש"ח, כולל מע"מ

✱ עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל-המזרחי ✱ מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר-אילן ז"ל

היום

פרשת צו

	יום שישי	יום שבת
זפרק:	עמוס א'-ב'	עמוס ג'-ד'
משנה:	נזה ה, א'-ב'	נזה ו, ג'-ד'
תלמוד — בבלי:	בבא מציעא פב	בבא מציעא פג
ירושלמי:	סוטה לג	סוטה לד
הלכה:	ארח שו, ב'-ד'	אויח שו, ה'-ז'
מב"ם:	שקלים ה, קידוש החודש א'-ב'	קידוש החודש ג'-ה
זריחה:	5.14	5.13
שקיעה:	6.06	6.07
סוף זמן ק"ש:	7.40	7.40

הדלקת הנר

	ערב שבת	מוצאי שבת
ירושלים	5.26	6.42
תל-אביב	5.44	6.44
חיפה	5.37	6.44
באר-שבע	5.43	6.41
אילת	5.43	6.42

משכנתאות חופשיות ולזכאים

מגוון תכניות חסכון

בנק טפחות

שמיר: רעיון הוועידה מטורף, שנועד להוביל לאבדון עצמי

ראש־הממשלה, בהתקפה חסרת תקדים על שמעון פרס, הנסיף: — אני מגיח שמנהיג המערך הגיע בליל בלהות להשקפה פסימית של יאוש ולכן עלינו להתכופף וללכת לקאנוסה, לשלום של כניעה ● „פרס נוקט בתכסיסי עורמה. הוא מנסה להוביל אותנו למלכודת זו"

מאת סופרינו המדיני בירושלים

ראש הממשלה יצחק שמיר ד־בטא מקומו שמעון פרס, התנגח אתמול בחריפות רבה כנגד הנוסח לוועידה בינלאומית. בעוד שמיר והבוא שרעיון הוועידה הוא „רעיון מסוכן" שיכול לגרום נזק הכור לישראל, הזהיר פרס כי אם ישראל לא תגיע להשתתפות בוועידה בינלאומית, היא החמיץ את ההזדמנות לשלום באיזור ופס־כנת מלחמה תרחף מחדש עליהם.

חילוקי דעות בין שמיר לפרס היו גם לגבי פירוש בלבול בלהות אחוז להשקפה פסימית של יאוש, שאין כזה לעמדה, שכל מה שצפוי לנו בעתיד הוא גזרנו. לכן עלינו להזיז קפל, לתחמוף הלכת לקאנוסה ל־שלום של כניעה".

פרס האשים ראש הממשלה את שמעון פרס בכך שהוא נוקט תב־סיסי עורמה של העלמת האמת כדי הנגב. הוא אבר שאם פרס אכן הגיע למסקנה זו, מחובתו לבוא לפם הל־כנסת ולאמר להם את זאת, כדי שהאזרחים ישמעו ויהיה־לו. „אבל אתמול את רעיון הוועידה הבינ־לאומית כמוצגי ולא לאומית „רעיון מסוכן שנעד ל־הביא לאבדון עצמי, אשר עלה ב־ליל בלהות של פסימיות ויאוש.

בדבריו בפני דוד המשך של ה־פלגה המלוכרלית שאל שמיר: „מה, זה אני לא מיודע, שמישהו לוחם לשפן אובדנו שלו?"

בהמשך אמר, שהוא מגיח „שבנ־היג המערך הגיע בליל בלהות אחוז להשקפה פסימית של יאוש, שאין כזה לעמדה, שכל מה שצפוי לנו בעתיד הוא גזרנו. לכן עלינו להזיז קפל, לתחמוף הלכת לקאנוסה ל־שלום של כניעה".

ראש הממשלה יצחק שמיר ביקר אתמול את רעיון הוועידה הבינ־לאומית, כפי שהוגדר בהצעת ד־ר שלמה גורנ־לאנד, פנתה בתביעה זו לשר החוץ הישראלי שמעון פרס, כ־אשר השגיחים נפגשו שלשום בכינוס של האינטרנציונל הסוציאליסטי ב־רומא — זאת גילה דובר משרד ה־חוץ הגברבי פר פאוסט.

נורבגיה פתחה בשבוע שעברה ב־תקירה, כדי לוודא מה עשוה יש־עם מבלי לוסר לו את האמת, מבי־לי לחשוף בפניו את הכוונה בתב־סיסי עורמה הפלכה... אי אפשר בתכסיסים אלה ובלהמסים לגרב־אותנו למלכודת זו".

לדברי יצחק שמיר, רעיון הוע־דה הבינלאומית הינו חיפוש דרך לכך, שהקהילה הבינלאומית תע־רש את מדינת ישראל כיוזמה ו־

(סוף בעמוד 2)

שמיר: ועידה מסוכנת

ראיון מלא עם רה"מ

יפורסם בגליון ערב הג

מאת יונה כהן

„קיימת סכנה שוועידה בינ־לאומית, שהיא כיום הוה רעיון מוביל, יכפו עלינו הצדדים את עמדותיהם וכל הנגאים שלנו יתנדפו. אסור לישראל לסיים לתהליך כזה" — אמר ראש הממשלה יצחק שמיר, לכתבנו בראיון מיוחד, ש־יתפרסם בעתונו ביום שני, בגליון ערב חג.

דגשים נוספים בראיון:

● יחסים דיפלומטיים בין ישר־אל וברה"מ הם תנאי להס־כמתנו לדיתוף המבריסים על עתיד האיזור.

● הליכוד מתנגד לשינוי שי־טת הבחירות.

● למערך אין עמדה מגובשת בענין ארץ ישראל.

תחזית מזג האויר

תחזית: נאה. הלחות ללא שינוי. הטמפרטורות — ירושלים 7 — 17, רמת הגולן 7 — 18, צפת 6 — 16, חיפה 10 — 21, טבריה 11 — 24, צפרה 6 — 22, שומרון 9 — 20, תל אביב 12 — 20, נתיבות 11 — 22, ירוחות 11 — 30, עזה 12 — 22, באר שבע 9 — 23, אילת 15 — 31.

הרבנות הראשית לישראל
כשרות יבוא

להסיר מכשול

חזרת לפסח — יבואן „רסן" — תל-אביב

הננו להודיע לציבור, כי היבואן הנ"ל יביא חזרת „כשר לפסח" מגרמניה.

אין אנו אחראים על כשרות מוצר זה. הציבור מוזהר לבל יוכשל.

למכירה בבני ברק
קוטג'ים מפוארים

7 חדרים + מרתף עליון בחר שלום, ברח' הארזים פרטים במקום.

טל' 052-558151 / 545031

מי בטח מכל עמו יהי אלקיו עמו

דרוש

משכיע

לאפשר הוצאתו לאור של **ספר מחקר על התורה**

עם הסכמות רבנים המיועד לקהל הרחב

להתקשר:

לד"ר הירש 03 9453434

או רח' הלוי 3, פתח תקוה

חגים במערך:

פרס אינו מעונין עתה בהקדמת הבחירות

מאת שאול שיף סופר „הצופה"

מ"מ רה"מ שמעון פרס אינו מעוניין כעת בהקדמת הב־חירות וזאת, מתוך החשש שדעת הקהל איננה בשלה לתת בידי המערך מספיק כח כדי לוותרכיב קואליציה מצומצמת.

„לא כולם במערך מתלהבים מר־עיון זעיה ביצלאוכיית ואחד ה־שרים עמו שוחחנו הסיפים כי אין הוא רוצה לפגוע „באחוות החברים" של שרי המערך ולשמוח את ליבם של שרי הליכוד.

יחד עם זאת הסתימו שני חש־רים מן המערך, כי יקשה עתה מאוד על שמעון פרס ועל יצחק שמיר לפ־עול. מתוך שיתוף פעולה וכי יחזר ויתחר נושאים הנוגעים על אדר היום, תדהה הכרעתם.

הללו הסיפרו כי רוב שרי המ־ערך אינו מעוניין כעת בהקדמת ה־בחירות וזאת, מתוך החשש שדעת הקהל איננה בשלה לתת בידי המערך מספיק כח כדי לוותרכיב קואליציה מצומצמת.

„לא כולם במערך מתלהבים מר־עיון זעיה ביצלאוכיית ואחד ה־שרים עמו שוחחנו הסיפים כי אין הוא רוצה לפגוע „באחוות החברים" של שרי המערך ולשמוח את ליבם של שרי הליכוד.

יחד עם זאת הסתימו שני חש־רים מן המערך, כי יקשה עתה מאוד על שמעון פרס ועל יצחק שמיר לפ־עול. מתוך שיתוף פעולה וכי יחזר ויתחר נושאים הנוגעים על אדר היום, תדהה הכרעתם.

ב"ה

משרד החינוך והתרבות המחלקה להכשרת עובדי

מכללת „תלפיות"

הממלכה הדתית להכשרת עובדי חינוך ויהדות

בבית המדרש הממ"ד ל־

מורים למוסיקה

רחוב הרב הרצוג, ת"ד 49270, טלפון (03)901743

החלה ההרשמה

למורים משתלמים

לשנת הלימודים תשמ"ח

מסלולי ההשתלמות בהוראת מוסיקה ורימתמוסיקה הם:

לימודי הסבה או הרחבת מסלול,

לימודים לקראת מורה בכיר,

לימודים לפי מסלול אישי למורות בשנת השבתון.

כל הקורסים מוכרים לגמול השתלמות.

בדבר פרטים ותיאום מרצה הראיון נא להתקשר ככל ההקדם לפי הכתובת הנ"ל או בטלפון 901743־(03).

נסיד

מכללת אמונה

ללימודי עיצוב, אמנות וטכנולוגיה — ירושלים.

תנועת האשה הדתית־לאומית

אמונה

נמשכת ההרשמה לשנה"ל תשמ"ח

בין המגמות המוצעות:

הנדסאות מחשבים — מגמה דו-שנתית

ישומים: חשבונאות, מחוללי משומים, עיבוד תמלילים, תכניות שימושיות, גרפיקה וכו'.

פיקוח ותיאור: הנרסאי מחשב, ממחיש — המכון הממשלתי להכשרה טכנולוגית.

ניהול עסקי ושיווק — מגמה דו-שנתית

ילמדו קורסים בתחומים הבאים: —

כלכלה, מתמטיקה, סטטיסטיקה, פרסום, שיווק גלובלי, חשבונאות, ניתוח מכונות, תגיקה עס־קית מסחרית, מערכות מידע ממוחשבות, ניהול ואירגון.

תלמידות תוכשרנה למילוי מיגוון רחב של תפקידים ניהוליים ושיווקיים במיגזרים הפרטי והציבורי.

בסיקום משרד החינוך והתרבות ובשיתוף המכון לפריון העבודה חייצור.

ויתרדי קדם מרשה בחזרה שמדובים מתכנית הזיתודים

אהקבלית בנות שומרות מצוות בעלית כיתורים מתאר מים ולאחר שיות לאיתי • אפשרות למגורים בסמוכים

לפרטים והרשמה:

מכללת אמונה

דרך בית לחם 104,

ירושלים ת.ד. 10290

טלפון 715767, 711554

השר זבולון המר על הצעת הרב חיים דוד הלוי:

נישואין וגרושין הלכתיים - הדרך היחידה לשמירה על אחדות העם

„הרב חיים דוד הלוי, הוא בהאישים הבולטים בהוראה התורנית והמיוחדת המוכרת הלילה להטיל דופי ולהחשידו בחוסר הרשות לשאלה העקרונית של אחדותו הלאומית של הקם ב־ישראל" — מטלים אלה פתח השר לענייני דתות, זבולון המר, את תגובתו להצעה הרב ראשי לתל־אביב, לשקול הכנסת ראשי אז ודיינים בכנסיה.

השר הבהיר, כי בכדיקה שערך הסתבר לו, שהרב הלוי אמר את דבריו בהרהור בפגישו יאוש מאחלת יום כל רבני ישראל לפחדו בענין מריבות הטבעות בין השאר מהידרדרות המוסר וירידת חשיבות ערך הנשפחה המקודש בקרב העם.

עם זאת, הדגיש המר, הצעת אלטרנטיבה של ניסואין אזרחיים אינה מתקבלת על הדעת. בארץ, הינה מתרגן שנגר לפם.

גם אם מספרם של רבנים כל שהם ישקם צעד כך, אין הדבר מצדיק פרצת גדר בנרשא כה רגיש. חוק נישואין וגירושין מחלכה, אבר המר, הינו ציון הדרך העיקרי בקול החקיקה הדתית לאומית מאז קום המדינה, חוק שהתקבל ציי כל פלגי הפס".

הוא הוסיף, כי הנהגת אחדות בנישואין וגירושין, כבכיתים, הינה הדרך הבלתדית היחם לכמירת אחדותו של העם ומניעת פילוגו.

המר אמר, כי אין להשיש שהצעה מעין זו תצבור את מבחן הרבנות הראשית לישראל. ככן הרבנים בראשה חרדים עד מאד לשלמותו הלאומית של העם ואינם גוטים דוק הכיבה של „ואני את נפשי הצלתי".

השופט משה בייסקי מפר שתיקתו בנושא מניות הבנקים שבהסדר:

אני מדוכא מהעדר החלטות ברורות בדבר פדיון המניות — השעה מאוחרת

נגיד בנק ישראל: הממשלה תכבד כל ההתחייבויות שנטלה

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

השופט משה בייסקי אמר אתמ־כול כי הוא עצוב ומדוכא מכך שעד היום טרם נתקבלו החלטות ברורות בדבר פתרון בעייה מע־ינת המניות שבהסדר, זאת לכי־רות שחלפו שנה מהגשת דו"ח ועדת החקירה ושלוש שנים וחצי מאז משבר המניות והתחלמה על ההסדר.

את הדברים השמיע השופט בייס־קי שהיה יו"ר הוועדה לחקירת יו־סות מניות הבנקים, בעיים עיון על הערכות המשק לקראת פדיון ה־מניות הבנקאיות שבהסדר, שנערך על ידי האוניברסיטה העברית ב־ירושלים.

הוא נגע את רשות הדיבור כי משתתף בן הקהל אמר כי מאז הגשת הדו"ח שבר על שתיקה בכל הנוגע לנושאי הדו"ח עצמו. הפעם הוא כפר שתיקתו לא בנושאי ה־חקירה, אלא על הטיפול בפתרון בעיית המניות שבהסדר, בסך 6.9 מיליארד דולר. „השעה מאוחרת ו־אני חושש שמא נצטרך שוב בעצב שבו עמדה הממשלה בליל ההסדר", אמר השופט בייסקי.

נגיד בנק ישראל פרופסור מיכאל ברודנו אמר כי נקודת המוצא ב־הערכה לקראת הפדיון היא, שהי־ממשלה תכבד במלואן את כל ה־התחייבויות שהיא נטלה על עצמה בהסדר. לדברי שבהסדר יש מ־רצות והוא יקר מידי, הרי בביצוע הלא תלויים האמיתית של המס־שלה חייבות לרכוש מניות בנקים, מע־ל מיליון אזרחים, מעל מיליון אזרחים שבעבר לא היו בעלי מניות בנקים, ל־

هكذا من الاصل

עין העדה

תזכורת של שטראוס

האם זה מקרה בלבד שראש ממשלת בוצריה פרנץ יוזף שטראוס פריסם את מאמרו בזכות אספקת נשק וציוד צבאי מתוחכם לערב־הסעודית בעת ביקורו של נציגו המדינה חייב הרצוג בגרמניה, או שמא קבע את העיתוי בכוונה ותחילה כדי להפגין ידידות כלפי מדינות ערב ולהוכיח להן שאין לראות בקבלת הפנים האוהדת לנציג ישראל משום שינוי ביחסה של גרמניה המערבית כלפי מדינות ערב.

אספקת נשק גרמני למדינות ערב מעוררת מדי פעם בפעם ויכוחים קשים בין בון לירושלים. מסתבר שהגרמנים אינם מוכנים להכיר ברגישות כבענין זה מוצנים להצטנתם כי גם ארה"ב מוכרת נשק לערבים. בכל זאת יש הבדל בין הסניפים: אספקת נשק גרמני למדינות ערב והצדדות במצב מלחמה עם מדינת היהודים מעוררת אסוציאציות קשות ביותר, שמן הראוי איפוא שממשלת בון תבין זאת ותמנע מלתמוך בגורמים עוינים ליהודים ולמדינתם שקמה אחרי הזוועה הנוראה שפקדה את העם היהודי בימי מלחמת העולם השניה.

ראשי גרמניה ובראשם נציא הרפובליקה חוזרו והצהירו בקבלות הפנים לכבוד נציא ישראל שהם חשים צורך לקיים יחסים עם מדינת ישראל ככברקע זכרונות העבר שאשר כי יבינו מבני עמם בחלק בביני היה שותף לרצח יהודים.

על הגרמנים להכיר בזכותה של ישראל לחלוק אספקת נשק גרמני לערב הסעודית, ולא רק שעליהם להכיר בזכות זו, אלא גם לקבל על עצמם להמנע מלחיות ספקי נשק למדינות שחרבן שליחה נגד מדינת היהודים, בפרט כשנשק זה עלול להיות מופעל נגדה.

יש להצטער שפרנץ יוזף שטראוס יצא להגנת עסקות הנשק עם ערב הסעודית בעת ביקורו הממלכתי של נציא ישראל בגרמניה. ואילו גם זו לטובה, כדי שאנחנו כאן — בישראל — לא נשתכנע יותר על חשיבה כאילו מערב גרמניה ניצבת לימין ישראל ומגדרה איתה על פני הנפש והדלאלים של הערבים. נרשום זאת לפנינו.

בעקבות השיחות ברומא

השיחות בנושא מלא־מקום ראש הממשלה דנו החיץ עם הנציגים הסובייטים ברומא, מצד אחד יש בהן עידוד ומצד אחר מעוררות אכזבה מתעמלה עתידות נעמוד בסרבוב הנני הנכסים של הנחיות.

הפגישה כשלעצמה הצביעה על שינוי מסוים ביחסם של כלכנות ברה"מ למדינת ישראל. אם עד כה נהגו הסובייטים לקיים את המגעים עם ישראל במסתרים, הרי כעתה הם עורכים זאת בגלוי, בפנים מחוקות, תוך גילוי הכנה לישראל. אף־על־פי־כן יש להיזהר מהפרזה בהערכת ערכן של השיחות. שהרי הסובייטים מדרכם נוהגים להמציע דבר הרפוכו של דבר בפת ובצנעה אחת. כתוצאה מזה, לא אחת קרה לתבין למה בדיוק הם מתכוונים. זה קרה גם בשיחות שנתנהל שמעון פרס עם הסובייטים בפגישתם ברומא.

לפי הידוחים המגיעים במוסקווה לא נראה שחל שינוי מהותי בעמדת הקרמלין כלפי ישראל. הסובייטים מוכנים לדבוק בגרסתם, האומרת, שעל ישראל לסגת מכל השטחים ש„כבשה" בימי מלחמת ששת הימים וכי עליה להתחשב ב„זכויות הלגיטי־מיות" של הפלשתינאים.

הנציג הסובייטי שנן כלפי פרס כי ישראל נהגת כלפי הערבים בשיטת הכיבוש בלבד, דבר זה לדעתו מצבש את הסי־כויים להגשת הסדר במזרח־התיכון.

יתר על כן, הסובייטים מעוניינים בוועידה בינלאומית שלא הצטברר בפתיחה טקסית בלבד, אלא תהוות גורם דומינטי במטרתה להשגת הסדר במזרח־התיכון על־פי התנאים שייקבעו על־ידי המעצמות הגדולות. במלים אחרות, הליטי הקבלין ראבדו את השפעתם במזרח־התיכון מאז שמצרים פנתה עורף לסוביות מעוניינים לשוב לזירה המזרח־תיכונית. ההשפעה ברים להם על סוריה בלבד אינה עונה על תוכניותיהם לשמור על סיטטריה במזרח־התיכון עם ערה"ב.

לפיכך, אין לראות בשיחות שנתנהל פרס ברומא משום תמורה חיובית, כשם שאין לראות בשלב זה מפנה בחסס של הסובייטים לגבי עליית יהודים. על אף ההבטחות שראבי הקרמלין נתנו לנשיא הקונגרס היהודי העולמי וליו"ר מועדון הבנייאים של הארגונים היהודיים בארה"ב בעת ביקורם במוסקווה, לא בא המיפנה המיחל. בכלל, הסובייטים אינם עושים לכינוי מהפני בעמדתם בכל הנוגע לבעייה היהודית ואם בכלל אי פעם יחול שינוי יצטרכו לשלם להם תבין ותקלין בכסף ובשוה כסף בתחום הכלכלי והמדיני כאחד.

המגעים עם הסובייטים מחייבים זהירות רבה, שלא ליפול ברשת שהם פורסים במסווה של ליבראליזציה ושינוי יחס כלפי היהודים ומדינת ישראל.

בלבד זה לא ברור אילו הערכות יש למלא־מקום ראש הממשלה, בכיבוד מרומא. אולם יש לזכור כי שני הפקידים שנוחה איתם אינם נמנים עם קובעי המדיניות של בריה"מ. תפקידם מצטמצם במילוי שליחויות מטעם המפלגה הקומוניסטית הסוב־ייטית שבמקרה זה כוונו לאינטרנציונאל הסוציאליסטי ולאות דווקא להיות עם שר החוץ של ישראל.

הישג לעתונות

החלטת נציא בית־המשפט העליון לפיה אין לחייב עתונאי לגלות את מקורות האינפורמציה היא ללא ספק הישג חיובי לחופש העתונות. זו הפעם הראשונה שניתנה תשובה חד־משמעית לשאלה זו. יחד עם זאת על ציבור העתונאים לזכור, כי החלטת נציא בית־המשפט העליון אינה מעניקה זכויות בלבד, אלא גם מטילה חובות על ציבור העתונאים. מתן חיסיון לאינפורמציה עתונאית על־ידי הרשות השופטת מצוה על הרשות החקיקתית יתר דיוק ואמינות בדיווחיה.

אל לנו לאנשי העתקשורת לחשוב, כי מעתה ואילך יוכלו להסתתר מאחורי סעיף הסודיות בלא שיוכלו לחבוע אותם לדין על דיווחים בלתי מדויקים וכיוצא בזה.

חופש העתונות הוא ערך חשוב בחברה דמוקרטית, אך לא פחות מזה חובה אחריות תקשורתית. בלעדיה עלולים להת־צרר יסודות הדמוקרטיים של החברה.

כדי שלא להגיע מקום לספיקות ולפירוקים העומדים בסתירה לכוונת נציא בית־המשפט העליון, מן הראוי כי הדב־רים יעוגנו במסגרת של חקיקה שתגדיר באילו מקרים פטור העתונאי מלהשוף את מקורות האינפורמציה שלו ובאילו תנאים מחובתו לחשוף אותם בשעה שסובת הציבור מחייבת זאת.

בדרך שגם מוצעת העתונות תיתן דעתה לכך ותקבע תקנות בכל הנוגע באתיקה עתונאית, בל יגצלו עתונאים את פסק־הדין של נציא בית־המשפט העליון לצרכים שכלל לא התכוון אליהם.

לסיכום: בצד שביעות הרצון מהחלטתו של נציא בית־המשפט העליון, על ציבור העתונאים בכלי התקשורת הכתובים והאלקטרוניים להוגה ביתר אחריות בכל הקשור באיסוף אינפור־מציה ובדיקת מהימנותה, שלא להיכשל בעסם ובלשונם.

נורבגיה תובעת מישראל

(סוף מעמוד ראשון)

טית לישראל בחודש שעבר, כדי ל־העלות את התביעה לקיום בדיקה.

„הם לא אמרו בדיוק לא, אך הם אמרו שזה יהיה קשה ביותר מבחינה מכנית. מאחר שהמים הכבדים של נורבגיה ערובבו עם כמים ממדינות אחרות, ציין מקיד ממשלתי, שביקש לא לפרסם את שמו ברבים.

ניחושים בדבר האפשרות שישראל השתמשה במים הכבדים ואלה לייר־צור כלי נשק גרעיניים, הובעו בב־לי בחודש אוקטובר 1986 לאחר ש־מרדכי ונונו, מי שהועסק בכמאגר בכור הישראלי בדימונה, צוטט בע־תון בריטי. ונונו אמר אז כי יש־ראל כייצרת כלי נשק גרעיניים מזה 20 שנה.

מהקר שנעשה ע"י מדענים נור־בגים, שהושלם בחודש פברואר, לא הגיב ראיות תומכות באשר לאפש־רות כי בידי ישראל כלי נשק גר־עיניים.

אך הישראלים תגיחסו לבקשה זו כאי רצון, אמרו מקרים נורבגים.

„הם לא אמרו בדיוק לא, אך הם אמרו שזה יהיה קשה ביותר מבחינה מכנית. מאחר שהמים הכבדים של נורבגיה ערובבו עם כים ממדינות אחרות, ציין מקיד ממשלתי, שביקש לא לפרסם את שמו ברבים.

ניחושים בדבר האפשרות שישראל השתמשה במים הכבדים ואלה לייר־צור כלי נשק גרעיניים, הובעו בב־לי בחודש אוקטובר 1986 לאחר ש־מרדכי ונונו, מי שהועסק בכמאגר בכור הישראלי בדימונה, צוטט בע־תון בריטי. ונונו אמר אז כי יש־ראל כייצרת כלי נשק גרעיניים מזה 20 שנה.

מהקר שנעשה ע"י מדענים נור־בגים, שהושלם בחודש פברואר, לא הגיב ראיות תומכות באשר לאפש־רות כי בידי ישראל כלי נשק גר־עיניים.

הנוצרים הדמוקרטים פרשן מהקואליציה ומוטטו את ממשלת איטליה

רומא (רויטר עתים) — המפלגה הנוצרית הדמוקרטית פרשה ביום רביעי מהממשלה האיטלקית ה־45 מאז מלחמת העולם השנית, ובכך הביטיחה את התפטרותה לאחר כש־בר שנמשך 5 שבועות.

לנוצרים הדמוקרטים היו 16 מבין 30 השרים בממשלת הקואליציה, ד־פרישתם פירושה שהממשלה לפ־שה איננה קיימת עוד.

הצופה 2

יום ששי י"א בסון תשמ"ז, 10.4.87

„יפת אינו זכאי לפיצוי כלשהו ולתשלומי פרישה וגימלה חודשיים"

טוען בנק לאומי בתביעה שהגיש נגד יו"ר הדירקטריון לשעבר, ארנסט יפת, הנתבע להחזיר 7 מיליון שקל

בנק לאומי הגיש אתמול הבוקר עם לבית המשפט המחוזי בתל־אביב תביעה נגד יו"ר הדירקטוריון לשעבר, ארנסט יפת, ומבקש מבית המשפט לחייב אותו לשלם לבנק הפסדים בסך 6.6 מיליון שקל, בכפוף לפיצויים שקיבל ועדיין 467,000 דולר בכפוף הפנסיה שקיבל כן הבנק.

סרם הוגש כתב הגנה על הנתבע.

בתביעה נטען, כי מר יפת הוא בר־חסקון הבנק, הוא „אינו זכאי לי־פיצוי כלשהו ולפיצויי פרישה ל־גימלה חודשיים.

הנתבע לא הגיש לבנק הודעה בכתב, כי אשר נבחר לתפקיד מנהל בנק ב־6 במרץ 1985, באמצעות עניין דיון יומי ארנון, כי הוא דחה את כל הדירקטוריון של הבנק המהווים מרכזים מנגדים לדיון, נכ־ון בנכסים הנתבע.

הבנק טוען כי „בכל שנמצאת הוא הדירקטוריון רקבון כל־ל יומי פרישתי של הנתבע, אזי אה מנהלים לא נמצאו ואושרו לפי הדירקטוריון בהליכתי אז עדי יפ־ת בתיפעול עיסוים הדירקטוריון. עד נטען, כי הנתבע שנה בשנתם אר כי יפת כל דיוניתי להחזיר את הנכסים הקבל ע"א כיון על הדירקטוריון הנפגעת את שנתם הנכסים הן הדירקטוריון שקיבל בצבר ריבוי בעניה.

טוען התביעה נטען את כל הנאי הנקוט, כי הנתבע, המכונים עם הנכסים הנמצאים בידי הבנק, אולי אתה מאת דוד פרידמן, כתב עתו"ם לראשונה בהשמעם, קם יומי שם נתן הבינאיוק על יגלה, יי לאחר שהקיבל את אישור בית הי־משפט, הינתנה שאלות לעד הנכ־ה פרסי הלפאנט שפלר.

ל"ון הבינאיוק קם על רגליו בבי־הלך החקירה הנגדית, כחקרי כבי־נוריו את עורכי שפלר הנדים את ידי. כאשר מנינוהו מארש אלינוי בנה אלון, הסביר לו הנאשם כי הוא מעונין לשאול שאלות אחדות את ה־עד.

עורך אוקמנוד הינפנה בקשה זו לי־בית המשפט ואם בית הדין הנ־ה דב לדין מסקנ: „לנאשם יש תזכה־ה שהעניינים אינם כעניינים כראי־את שאלותיו. המשפט הנוב לאר־כם. לכן נאפשר לשאול את הע־אלותיו.

בינן ובינאיוק קם על רגליו פנה ואבר באוראיות: „אני מודה לי־בית המשפט. הייתי רוצה לתרגש שם בעיית של אפקה. אולי אתה אשר נשלחה לי תובעת. כי התנאות הוא ראשית ב־6 במרץ 1985, באמצעות עניין דיון יומי ארנון, כי הוא דחה את כל הדירקטוריון של הבנק הנ־ון בנכסים הנעדרים.

טוען כי הנתבע, המכונים יתחה בין הנכסים בין כהתנו מדיניקי כל דיון הדירקטוריון של הבנק הנ־ון, נכ־ון בנכסים הנעדרים.

הבנק טוען כי „בכל שנמצאת הוא הדירקטוריון רקבון כל־ל יומי פרישתי של הנתבע, אזי אה מנהלים לא נמצאו ואושרו לפי הדירקטוריון בהליכתי אז עדי יפ־ת בתיפעול עיסוים הדירקטוריון. עד נטען, כי הנתבע שנה בשנתם אר כי יפת כל דיוניתי להחזיר את הנכסים הקבל ע"א כיון על הדירקטוריון שקיבל את שנתם הנכ־ון הן הדירקטוריון בצבר ריבוי בעניה.

טוען התביעה נטען את כל הנאי הנקוט, כי הנתבע, המכונים עם הנכסים הנמצאים בידי הבנק, אולי אתה

דמיאניוק חקר בעצמו את עד התביעה פרופ' שפלר

המשפט יתחדש רק לאחר הפסח

שני אזרחים ישראלים, תושבי שומרון, נפגעי אלימות בפקר מ־אכנים שהשלכו לעבר מכוניות בין נפון בפואלה ובשכם.

מאז שעות הבוקר היו ברחבי יי־הודה ושומרון מקרים רבים של הפ־רות סדר שכללו ידידי אכנים במכו־ניות ישראליות ובאיות והבערות צמיגים בכבישים ראשיים.

רכב ישראלי שעבר בסמוך למח־נה הפליטים בלשה בשעות הבוקר נרגם באבנים ואחת מהנוסעות ש־הי במכונית, נפצעה קל בפניה. כמו כן נופצה שימשת הרכב.

רכב ישראלי שיכיח לטיול, נר־היצא מרמאללה לכיוון לטיול, נר־גם אף הוא באבנים. נהג הרכב נפ־צע קל בראשו ושימשה קדמית ב־רכב נופצה.

העוצר, שהופל על מרכז העיר רמאללה בשעות הבוקר, הוסר אח־רי הצהרים.

סמינר למורות אישרה ברמאללת ביטבר עפ"י הוראת אלוף פיקוד ה־מרכז מהיום יום ו, עד ה־24 באפ־ריל ואת בעקבות הפרות סדר ע־ל־ידי בשטח הסמינר ביומיים האחרו־נים.

כתב עתים מציין, שהוא מוסד ה־חינוך השלישי שנסגר ביו"ש ביו־מיים האחרונים. מוסדות נוספים ע־נסגרו הם הפוליטכניקום בחברון ובית הספר פרנס ברמאללה.

שמיר: רעיון הועידה

(סוף מעמוד ראשון)

שומרון, מחבל עזה ומירושלים. „אם זה רצונם, שיגידו זאת בפה מלא... אי אפשר לשחק בגורלו של עם", אמר ראש הממשלה.

יצחק שמיר הדגיש, שאם תתבטל ועידה בינלאומית אנו יודעים מה היא תחליט על גבולותינו בירושלים על מעמד העזה ושומרון ותכל עזה. „משום כך, רק אדם ואנשים הרוצים באובדן מדינתם ועצמאו־תם ובחיסול בטחונם, יתמכו ב־כנוס ועידה כזו. אנו לא נתבוך", אמר.

כשנשאל שמיר אם יאסור על פרס לצאת לעולם ולהסביר את עמ־דתו למען ועידה בינלאומית, השיב שהוא חושב שכך פרס יבין את דבריו ומיד הוסיף „לא אמרתי מה אעשה או לא אעשה. רק הצגתי את עמדתי".

לעומת זאת, — מיש ראש הממ־שלה ושר החוץ שמעון פרס. עם כו־ל מביקור בספרד ובוריטא, בנוסא הועידה: „נפתחו אפשרויות שקדם לא היתי מודע להם. צריך להכיר־בתהליך. אין יותר מדי זמן, ואב הועידה לא תיפתח בעוד מספר חד־שים, יומיים הענייין", אמר.

פרס אמר שבישראל יוצים לי־צור רושם מסוכן, ובצדק שהמטרה היא להגיע לבי"מ שיר. בלי שאפ־שר יהיה לכפות עליהם פתרונות. „הי־רי אני מצטער מאד שנכנסים כפ־לגתיים ואי דיוקים ונכנסים לויכוח בנושא השלום ומפשפשים את התהליך". הוא ציין שכל צד הוא יכול להמשיך ולטפל בשני הנו־שאים שלו: סדר יומה של ישראל: העליה מברהתים והשלום במזרח־ה. ימשיך במאמציו בלי להתייחס לדב־רים השוליים, כגון אחולי ראש ה־ממשלה לאי הצלחה שהשמיע שמיר בצאתו של פרס. „על זה לא מש־למים מכס ולכן זה לא מעניה דברי", אמר.

סומרנו המדיני בירושלים מוסיף: מאמר מערכת בעתון „ראשיבסון פוסט" מביע את הדעה כי אין ד־חיפות בכינוסה של ועידה כזו וה־נסיון מלמד שמנגע שלא הוכן כי־אר, מוקיע יותר מועיל מבשים בכלל. המאמר דוחה את קריאתו של הנשיא לשעבר נימי קרטר לכינוס מחדש של הועידה.

המלך חוסין יצא לאחרונה כדי לגיים תמיכה על ראש הממשלת גבי מרגרט תאצ'ר לרעיון הועידה וב־אותו זמן להביא לפיוס בין ברטניה לבין סוריה, לאחר ניתוק היחסים ביניהן.

חוסין דחה את נטיעתו לוואשינ־גטון, משום שלפי הדיווחים שקיבל מאת ראש ממשלתו ושר החוץ שבי־קרו שם מהסמים ראשי הממשל ל־גבי הרעיון של כינוס ועידה בינ־לאומית.

שני אזרחים ישראלים נפצעו בהתפרעויות ביו"ש

שני אזרחים ישראלים, תושבי שומרון, נפגעי אלימות בפקר מ־אכנים שהשלכו לעבר מכוניות בין נפון בפואלה ובשכם.

מאז שעות הבוקר היו ברחבי יי־הודה ושומרון מקרים רבים של הפ־רות סדר שכללו ידידי אכנים במכו־ניות ישראליות ובאיות והבערות צמיגים בכבישים ראשיים.

רכב ישראלי שעבר בסמוך למח־נה הפליטים בלשה בשעות הבוקר נרגם באבנים ואחת מהנוסעות ש־הי במכונית, נפצעה קל בפניה. כמו כן נופצה שימשת הרכב.

רכב ישראלי שיכיח לטיול, נר־היצא מרמאללה לכיוון לטיול, נר־גם אף הוא באבנים. נהג הרכב נפ־צע קל בראשו ושימשה קדמית ב־רכב נופצה.

העוצר, שהופל על מרכז העיר רמאללה בשעות הבוקר, הוסר אח־רי הצהרים.

להסיר מכשול מרבים

הנה על דבר אותם אנשים הגדולים בלורותיהם שמלבד שזה הוקמה הנייים כדאיתא בתוספתא שבת פרק ז', ואלו דברים אסורים מפני דרכי האמורי המספר קומי והנשיאה בלורית וכן הוא בגמ' בסוטה דף מ"ט ע"ב ובתורת כהנים פרשת אחרי מות בפסוק „ובחוקותיהם לא תלכו" ר"י בן בתירא אומר שלא הנחור ושלא תגדל ציצית ושלא תספר קומי וכתב בערוך הביאו הב"ח ביו"ד ס' קע"ח שלא הנחור והו בלורית הב"ח, שם ולא יגדל ציצים ראבו שהו כמגדלין הטער לנוי וליפוי כדרך הבתולות דרך שחץ וגאוה, ובבית יוסף שם כתב ולא כאלה חלק יעקב וכדברי המחבר יו"ד שם שכתב ולא יגדל ציצית ראשו וכתב הט"ז שם הגיגו שדרך הטע"ים בכך ובכלל זה ממלי בלורית שאסרו חכמים. ובהב הברכי יוסף שם ולפיכך אסור לגדל ציצית ראשו כדרך שבעלי מלחמה עושים בכמה מדינות וגודלים אותו הרבה בחודים במדינתנו נכשלים בזה ויש להוכיחם אולי ישובו, ובבאר הטב שם הביא דברי הב"ח באיסור זה שזהו דרך שחץ וגאוה. הנה מלבד זה הענין מונעים מעצמם אותם אנשים מלקיים מצות תפילין שהלכתה וכדברי המחצית השקל והביאו המשנה ברורה בסי' כ"ז וז"ל: ורע עלי המעשה של אותם אנשים שמגדלין בלורותיהם שמלבד שזהו דרך שחץ וגאוה יש בו איסור בענות תפילין כיון דגדולים הרבה ליכא למימר בזו הייגו רביתייהו וחוצצים הם ע"כ דבריו. ובערוך השלחן שם כתב ואם המטר אינו במקומו ראי הוי חציצה נכ' אינא איסור שבשביל הני שערות הרבובים אי אפשר לצמצם שיהא התפילין מדוקים ובונחים על מקומם מדין.

וראוי לכל בעל נפש לדקדק בזה שלא יביאו לידי איסור.

במקום שאין אנשים השתדל להיות איש

גמ' שבת נ"ד ע"ב: כל מי שאפשר לחטות לאנשי ביתו ולא מיחה נתפש (נענש) על אנשי ביתו, באנשי עיר, נתפש על אנשי עיר, בכל העולם כולו, נתפש על כל העולם כולו. וברמב"ם הלכות תשובה פ"ב כתב ישרים וארבע דברים מעכבין את התשובה ארבע מהן עון גדול. העושה אחד מהן אין הקב"ה מספיק בידו לעשות תשובה לפי גודל חטאיו, ובכלל עוון זה כל שאפשר בידו למחות ביד אחרים בין יחיד בין רבים ולא מיחה אלא יניחם בכשלונם. הרבנים וראשי ישיבות ומגידי שעורים מחויבים למחות על כך ביד התלמידים ובעלי בתים. ודידע ומפורסם הדבר שהר"ר יוסף נפתלי שטרן זצוק"ל מיחה על כך רבות וקשות באוזני לוקחי רשומע דברו.

הכותב בכאב

יוסף בלבנר

דמיאניוק חקר בעצמו את עד התביעה פרופ' שפלר

המשפט יתחדש רק לאחר הפסח

מאת דוד פרידמן, כתב עתו"ם לראשונה בהשמעם, קם יומי שם נתן הבינאיוק על יגלה, יי לאחר שהקיבל את אישור בית הי־משפט, הינתנה שאלות לעד הנכ־ה פרסי הלפאנט שפלר.

ל"ון הבינאיוק קם על רגליו בבי־הלך החקירה הנגדית, כחקרי כבי־נוריו את עורכי שפלר הנדים את ידי. כאשר מנינוהו מארש אלינוי בנה אלון, הסביר לו הנאשם כי הוא מעונין לשאול שאלות אחדות את ה־עד.

עורך אוקמנוד הינפנה בקשה זו לי־בית המשפט ואם בית הדין הנ־ה דב לדין מסקנ: „לנאשם יש תזכה־ה שהעניינים אינם כעניינים כראי־את שאלותיו. המשפט הנוב לאר־כם. לכן נאפשר לשאול את הע־אלותיו.

בינן וב

10/4/87

הצופה

מוסף של שבת

* * * * *

בין רוז'י ראץ לנקש

מאת משה אישון

מה בין רוז'י ראץ לבין ויליאם נקש? גם אם לכאורה אין כל דמיון בין השניים וצווי הגירוש והתסגדה הת־לויים נגדם, בכל זאת אם נבדוק היטב את השתלשלות האירועים נמצא, כי לשניהם יוחד מסתם מכנה משותף, בהבדל אחד: ויליאם נקש הוא יהודי, ורוז'ו ראץ — גוי הונגרי שבא לארץ כדי למצוא בה מקלט אחרי שהסתבך עם שלטון החוק בצרפת.

לא זו בלבד, שניהם — ראץ ונקש — הסתבכו בפלילים גם בארץ. שניהם יושבים בבתי כלא, אחד מהם נחשד בשותפות לדבר עבירה ומוחזק במעצר עד להסגרתו לצרפת והשני מרצה את עונשו באחד מבתי הכלא בארץ בעוון ביצוע עבירות על חוקי ישראל.

ובכל זאת, כך מסתבר, יש הבדל בין הקנים. בכל הנוגע לנקש אנו נדים למסע בלתי שפוט מצד „יפי הנפש" שבתוכנו הדורשים את הסגרתו לצרפת ומיד, בלא כל רצון לבדוק שמא בכל זאת יש מן הצדק בטיעוניו, כי הסגרתו עלולה להיות בשבילו כגזר־דין מוות.

והמבצדים בהסגרתו של נקש לא חסכו מאמץ ואמצעים לחפש את הצדק בבית המשפט הגבוה לצדק — כדי „לבער את הרע מקרבנו", במגמה שאין להעלות על הדעת שמדינת היהודים תשמש מקום מסתור ליהודים המעורבים בפשעים ובמעשים פליליים.

הנה לפנינו דבר היפוכו: למען הסגרתו של נקש עולים „יפי הנפש" על הבאריקאדות, בלא רצון להאזין לרחשי לבו של האיש ולבכי הבר של רעייתו שעלולה להפך לעגונה אם יסגר בעלה לידי הצרפתים, כי אין להקריב את המוסר היהודי — הם אומרים — על מזבח הרגשנות...

לא כן כאשר עלתה על הפרק פרשת גירושו של רוז'ו ראץ. כאן לא רק שהרגש פעל, אלא גם בכל הרגש הלב הרחום הנגישה כל אותם „יפי הנפש" כדי לעכב, ובמרוצת הזמן גם לבטל, את רוע גזירת הגירוש התלויה נגדו. ומה הם אומרים?

לרוז'ו ראץ אשה ובמזל־טוב נולדה לו גם בת. הכיצד ניתן להעלות על הדעת שהאיש יגורש מן הארץ ויפקיר את אשתו ואת בתו?

ובין המצדדים בביטול הסגרתו מצאנו את ממלא־מקום שר הפנים, ד"ר רוני מילוא, שהצהיר השבוע כי בעקבות לידת הבת ישקול כובד את עניין גירושו של רוז'ו ראץ.

והתגייס לימינו של הגוי שמחפש מקלט בישראל „משקם האסירים" ארגון לפיד, שפנה לבורר הפנים לבטל את צו הגירוש ובתמורה הוא — תרות לפיד — מתחייב לשקמו ולשאת באחריות להתנהגותו של האסיר אחרי שחרורו.

ולמקרא הדברים אתה ניצב תוהה ושואל: ייתכן להפלות בין גוי ליהודי; בין יהודי לחוק השבות עומד לימינו בהגיעו לארץ, לבין בן עם נכר שזכות זו אינה שמורה לו, לא זו בלבד, אלא על־פי הרקורד האישי שלו הוא שייך לעולם הפלילים והשמצאותו בארץ עלולה להיות למוקש לאזרחי ישראל גם למדינת ישראל.

התהיות מרובות וכמעט אינסופיות. הן אינן נובעות חלילה מנימוקים גזעניים, אם לא מתוך גישה אכזרית לבן עם נכר, כי אם בשל העובדה שהן חושפות את מקוד הרשע אצל המתחסדים לחופש כאנשי צדק.

ממה נפשך: אם הכלל המנחה אותם שמדינת ישראל חייבת לשמור מכל משבר של מוסר החיים בתוכה ולהיות נקיה עד כמה שרק ניתן מאנשי פשע בתוכה, הכיצד יסבירו, מצד אחד, את התייצבותם לימינו של אדם בעל עבר פלילי שביצע עבירות באותה מדינה שנקש מבוקש על ידה ומצד אחר את מלחמת ההורמה שמנהלים נגד שר המשפטים של מדינת ישראל העומד על זכותו, על־פי החוק, לבדוק בסבע עיניים את תיק נקש בטרם יצווה לגרש את נקש מן הארץ ולהסגירו לידי הצרפתים, שיש יסוד סביר להניח שחייו שם יהיו תלויים מגנד?

האין בהתנהגות מסוג זה משום סימן בולט לשנאת יהודים על־ידי יהודים, בפרט כאשר מדובר באדם יהודי שהחליט לחזור בתשובה ולבנות בית בישראל על־פי המורשת הצדיקה של עם ישראל?

אפילו אם יבואו ויטענו כי רוז'ו ראץ נאסם בסך הכל במעשים פליליים ואילו נגד נקש תלוי ועומד גזר־דין של מאסר עולם על מעשה רצח שביצע בצרפת, גם אז קשה לתרץ את המסע חסר הרחמנות המתפעל נגד האיש ונגד כל אלה שחיון את דעתם היהודית והמוסרית נגד הסגרתו לידי הצרפתים.

*

לפנינו סימפטום חמור המעיד על סנאה עצמית ועל התבטלות יהודית כלפי גברים.

„יפי הנפש" נבונים להיות נוטרים של זרים, ולהתגייס לימינם בלב רחום, כפי שעשתה זאת אותה גברת מנהלל שבצורה הפגנתית נישאה לרוז'ו בניגוד לדת מדינת ישראל, כדי להצילו מגירוש.

האקט של ביטואי הערובת, מסתבר, אף הוא לא הפריע לכל המגזרים של הגוי ההונגרי המחפש לו מקלט בישראל.

*** המוסר הכפול של „יפי הנפש" * בנשימה אחת הם קוראים להסגיר את נקש לצרפת שלא להפוך את ישראל למקום מקלט לפושעים ובעת ובעונה אחת דורשים לבטל צו גירוש נגד רוז'י ראץ שהסתבך בפלילים * ההתבטלות בפני זרים והשנאה העצמית כלפי יהודים * * מי ומי בין בעלי המוסר הכפול! ***

קול אותה הגברת נקלט היטב בחברתם של „יפי הנפש" וצילומיה משמרים את כלי התקשורת, בתוספת דברי הפתיחה ורחומנות.

אשתו של נקש, בעיה יהודיה תמימות דרך, שנישאה לבעלה כדת משה וישראל, אינה זוכה לאותו יחס. הם מתייחסים אליה בגבן. אנשי התקשורת מנסים לא אחת להשתיקה באמצע הדברים מעורבי הרחמים. היחס אליה אינו כאל אדם, אלא כאל שותפה לפשע...

מה פישעה ומה חטאה?

האם זה חטא שאשה מבקשת רחמים על בעלה? האם בכך היא פוגעת בסדרי החיים והמוסר היהודי?

דומה שמבחינה יהודית מוסרית המעשה ששעתה הגברת מנהלל הוא אנטי־תזה מובהקת למוסר ויהודות שאינו סובל בשואל תערובת הארל ואלה פוגעים בייחודו של העם ובמצוות שהוא מצווה לחיות על פיהן.

מסתבר „אבי מאסירים", חרות לפיד, כי רוני מילוא גילה לו שרובם פנו אליו בבקשה לבטל את צו ההסגרה שהוצא נגד ראץ. לדבריו, מילוא הוסיף כי עתה קל לו יותר להיענות לפנייתו בשל המחוייבות האישית שקיבל על עצמו לשקם את האסיר ולסלול לפניו דרך חיים חדשה, דווקא במדינת היהודים.

האם מה שכותר ל„אבי האסירים" לעשות בעניין רוז'ו ראץ אסור ליהודים בעלי לב יהודי רחום לעשות למען ויליאם נקש?

יש לחניח שגם בעניינו ניתן למצוא „אבי אסירים" המוכן לימול על עצמו לשקם את נקש ולסייע בידו לפתוח דף חדש בחייו יחד עם רעייתו.

ואולי „אבי האסירים", חרות לפיד, יטול על עצמו משימה זו או שמא גם לו מפריעה זהותו הלאומית של נקש?

לחרות לפיד ול„לובי היהודי" למען הישארותו של ראץ בישראל — פתרונים!

לאחת התופעות הוצקות לשמים, שיש בה משום אפליה בין גוי ליהודי, כאשר הגוי נהנה מכידת הרחמים ואילו היהודי נדרף עד חדמה על־ידי בעלי לב אכזר של יהודים תכתכחים לבני עמם.

ומכיוון שאין זאת התופעה היחידה, חומרתה גדולה שבעתיים, כך הם נוהגים גם כשמדובר בפורעים הסולחים יד במתנחלים יהודיים ובאותה מידה של איפה ואיפה הם דנים יהודים שבאים לממש את זכותם ההיתית והחיסטורית כדי לבנות את ביתם בארץ־ישראל.

וכה הופכים „יפי הנפש" שבתוכנו — שוחפים למיידי אבנים ביהודים ואף פוגעים אותם בין מבקשי רחמים על מחבלים ורוצחים.

קשה להסביר את התופעה הזאת, המטילה קלון על חלק של חברה הישראלית הנבחה עם אנשי הגות ותקשורת, אשר מדעת או מתוך היסח הדעת מפלים בין יהודים לבין לא יהודים, כאשר מחייבים לבדים של בני נכר...

ושנאה זו אף הולכת וגוברת בקצב של גלי ים סוערים, ברגע שמדובר ביהודים שומרי תורה ומצוות. אז הם בכלל אינם בוררים באמצעים כדי להכות בהם ולהציגם בלבושם של אנשי בליעל...

ופתון אחד הנמנה עם אותה אסכולה של „יפי הנפש" השמאלניים פתח את עמודיו בפני גברת אחת הזיה יהודיה, שקנתה צלב לעצמה בעיר העתיקה בירושלים, כדי להפגין את שנאתה ליהודים.

על־פני עמוד שלם משתרע המונולוג של אותה גברת רצוף דברי בלע וקללות כלפי הדיבור הדתי בכלל והרבנים בפרט. וכדי לחדגים את תרבות הדיבור שלה אנו מביאים משפטים אחדים מתוך המונולוג הארוך: „הדתיים גבנים... הרבנים של היום זה שוחד... ממזרים, אין להם רחמנות... אני לא מאמינה למי שיש לו כיפה... אני שונאת את הדתיים... אז יום אחד הייתי בירושלים ואני התעצבן על ישראל ואני קניתי הצלב הזה...".

כל זה רשום שחור על גבי לבן בתוספת צילום של הגברת ב„חומה" — מוסף שבתי של „על־המשמר" הנושא את התאריך י"ט באדר תשמ"ז.

הצתון הנכבד לא הסתייג מדברי הכותבת; להיפך, לפי הצורה שאלה נדפסו, בולטת ההזדהות אתה. ואפילו הצלב שקנתה לעצמה כותליף ליהודיות לא הפריע להם כלל, כי מותר אצלם הצלב על־פני יהודי דתי.

*

ונחזור אל ראשית הדברים, לרוז'ו ראץ ולנקש, שכל מה שמתנהל סביב השניים אף הוא — כאמור — פרעל יוצא יוצא של השנאה העצמית שיהודים „יפי נפש" נוטעים בתוך ארצנו. לא אותם מתבדר, כי בזאבי הצלב צוללים בציניהם על פני המגן־דוד היהודי המקורי.

בשלב זה לא ברור מה יצלה בגורלו של ויליאם נקש. יש לקוות כי ההחלטה המסורה בידיו של שר המשפטים תהיה משחררת מלתצים ש„יפי הנפש" מפעילים עליו והזור־שים את הסגרתו המיידית.

לפומת זאת כבר עתה ברור שהיחס אל רוז'ו ראץ — הגוי ההונגרי שונה לחלוטין. יש פרעלים לקיצור תקופת מאסרו וגם דואגים לחופשתו כי יוכל לבקר את בתו ואת אשתו.

מסתר „אבי מאסירים", חרות לפיד, כי רוני מילוא גילה לו שרובם פנו אליו בבקשה לבטל את צו ההסגרה שהוצא נגד ראץ. לדבריו, מילוא הוסיף כי עתה קל לו יותר להיענות לפנייתו בשל המחוייבות האישית שקיבל על עצמו לשקם את האסיר ולסלול לפניו דרך חיים חדשה, דווקא במדינת היהודים.

האם מה שכותר ל„אבי האסירים" לעשות בעניין רוז'ו ראץ אסור ליהודים בעלי לב יהודי רחום לעשות למען ויליאם נקש?

יש לחניח שגם בעניינו ניתן למצוא „אבי אסירים" המוכן לימול על עצמו לשקם את נקש ולסייע בידו לפתוח דף חדש בחייו יחד עם רעייתו.

ואולי „אבי האסירים", חרות לפיד, יטול על עצמו משימה זו או שמא גם לו מפריעה זהותו הלאומית של נקש?

לחרות לפיד ול„לובי היהודי" למען הישארותו של ראץ בישראל — פתרונים!

שורש הבעיה /

מאת ד"ר יהודה מוריא

השתתפתי במפגש הראשון של הבמה הרעיונית־תורנית, לליבון הסוגיה האקטואלית של המותה בין דתיים לחילוניים בישראל. המפגש התקיים בירושלים במלון רמדה־רנסנס ביום כ"ח אדר בזיגמת משרד הדתות והאגודה „אל עמי". שמעתי את דברי הפתיחה ואת שלוש ההרצאות שהושמעו בחלק הראשון של המפגש. ואמנם ציפיתי לשמוע דברים נוקבים היורדים לשרשי הבעיה — ולצערי התאכזבתי. והרי כאשר נגשים ללבן בעייה כל שהיא, ועל אחת כמה וכמה בעיה כגון זו, יש לחשוף בראש ובראשונה — מאין היא נובעת ומה הם יסודותיה, ורק אחר כך ניתן לברר דרכי פתרון, שיש בהן משום תקווה לשינוי כל שהוא לרעתו. — זה הזה צריך להיות הנושא בחלק של המפגש (בחלק השני לא יכולתי לצערי להשתתף).

שורשי הבעיה מה הם?

אין כל ספק, כי המנחיגים אשר קבעו בראשיתו של היישוב החדש את דרכו של החינוך הכללי — הלא דתי טפו סטות חמורה, מספרים בשם ברל כצנלסון שאמר, כי הדור אינו אלא מין קדירה כזאת, אשר בה „מתבשל" החומר ומקבל „טיבו צורתו". כי אשר בתחילת התהליך הכניסו לתוך הקדירה מרכיב התשכלה חדש „נישה חפשית" — הנה באה היתה כפירה, לשחות מתוך הדעה, ואולם בדורות האחרונים, כאשר הכניסו לתוך הקדירה את הכפירה עצמה, והתוצאה היתה מדהים ופס־הארצות. ההסבר טבון מאליו. פרי החינוך החילוני כיום הוא לא רק בורות ופס־ארצות, אלא ניתוק שרשים והתכחשות גמורה להווייתו האותנטית של העם. צדק איפוא נביא המדינה בדברי פתיחתו למפגש הזה כאשר אמר, כי ההתפרקות מצרכים הבאה ממילא לביחוי קדשי ישראל ולאופנה מהרגנית שאינה מכירה גבולות כל שהוא. זהו צד אחד של הבעיה.

אך יש גם צד אחר ואף הוא המר מאוד. רובה הגדול של היקהדות הדתית בכל הדורות של הגלות, ולצערנו אף בזמרנו זה, לא מביר ואינו מכיר במצוות יישוב ארץ ישראל כמצוה מבפנית שבתורת ישראל, המוטלת על כל יחיד ויחיד. במהלך פתיחת המפגש הזכר מאמרו של רבי יצחק תגובא בפירושו של רש"י לפסוק הראשון שבתורה: לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל, ומה טעם פתח בבראשית? משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גויים. שאם יאמרו אומות העולם לישראל לשטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גויים, הם אומרים להם: כל הארץ של הקב"ה היא. הוא בראה ונתנה לאשר הישר בעיניו. ברצונו נתנה להם וברצונו גטלה מהם ונתנה לנו. ע"כ דברי רש"י.

ואמנם שאלתו של רבי יצחק הופמרה על יסוד האמונה הברורה, כי תורתנו היא תורת חיים, הבאה לעצב ולכונן את ארחות חייהם של מקבלי התורה. לפיכך ליתה הדתורה צריכה להתחיל במצוה הראשונה שנצטוה בה ישראל, בספר שמות פרק י"ב — החודש הזה לכם ראש חודשים. תשובת הדרש מרוש על פי הפסוק בספר תהלים באה לומר, כי כוח מעשיו שהגיד הי לעמו בפרשת הבריאה, בשעה שהקב"ה ברא את העולם ואדון כל הארצות — לייחד ארץ אחת — ארץ ישראל — ולייחדה לעצמו, כדי לקיים בה את מצוות תורתו. על פי התשובה הזאת יש להשלים את ההנחה שמעמנה נבעה השאלה, אין להגדיר את התורה כתורת חיים סתם, אלא כתורת חיי עם ישראל בארצו! וידועה דעתו של הרמב"ן, שעיקר חובת קיום המצוות הוא בארץ ישראל, ומה שבגלות יכו־ראל לקיים את המצוות בגלות אינו אלא משום „הביבו לך ציצגים". בסימני הדרך המגלים את מהותה האמיתית של התשובה — ותשובה לארץ ישראל. מתאמת המקראית והמצוותית הזאת התעלמו. ועדיין מתעלמים, יהודים הרואים עצמם כשומרי מצוות. תתר־צאה היא — ארץ ישראל חילונית.

ויש פן נוסף לצד הזה של הבעיה. מצוות ישוב ארץ ישראל צריכה לכונן את מציאותו ומאמציו גם בתיקון הדתי. מצוות יישוב ארץ ישראל בהיקף הדתי — פירושה: הכ־שרת כגיבו וכנותינו להיות פעילים בכל התו־מי בנין הארץ, במדע, בבנין בתעשיה וכדומה, ודווקא מתוך האספקט של תורה. ומצוות אמור לנו להתחפק כיום בארבע אמות של הלכה בלבד. לפי התפיסה הזאת כל חיי תורה ומצוות בארץ ישראל אין גם כיום ל־חדיות קיצונית ותוקפנית. שיש לה חלק גדול בסכנת קרע הצבר.

המסקנה מכל האמור הוא, כי הסצויות הר־חבורות משני הצדדים — הן אבר נרבו ל־התרחקות ומכאן הסכנה לשלמות העם. גד־מה לי כי השורש הזה של הבעיה הזה צריך לחיזור במפגש האמור. והוא צריך לכוון את כל הצוטקים בחיפוש דרכי הפתרון.

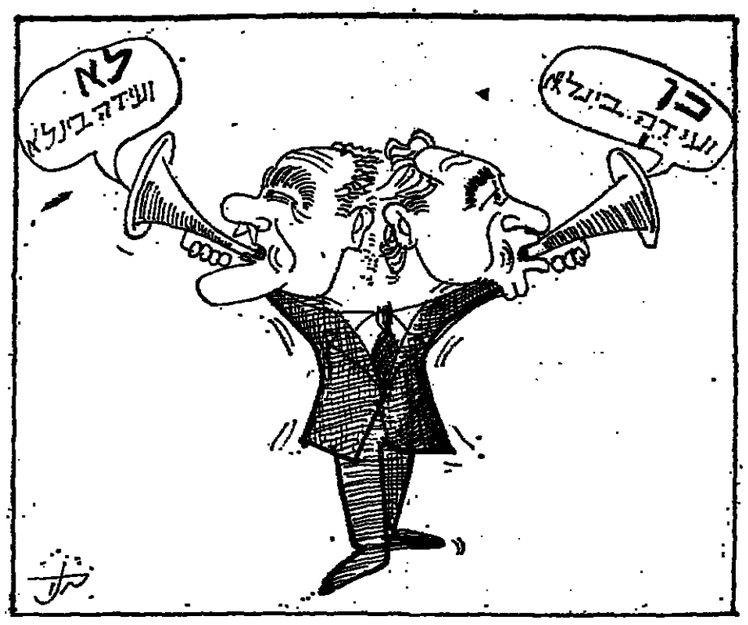

אחדות...

ממשלה בצל משבר

מאת יעקב אדלשטיין

לכל מקום שאליו נוסע שמעון פרס הוא מניף את דגל הוועידה הבינלאומית למזרח התיכון. לכל מקום שאליו הולך ראש הממשלה, יצחק שמיר, הוא מצהיר על התנגדות לוועידה הבינלאומית. דומה כאילו נושא זה הפך בין הצדדים נושא להתנגח בו. הממשלה דנה בנושא הוועידה הבינלאומית, אבל לא הכריעה. שני ה־צדדים, המערך והליכוד, אינם מעוניינים בהכרעה, אלא במצב של אי בהירות. פרס כדי שיוכל לנפנף בדגל הוועידה הזו, ו־שמיר כדי שיוכל להיאבק נגדה, הכרעה אינה רצויה לשניהם.

האם זהו נושא למשבר קואליציוני? בשלב זה — לא. אבל אם פרס יתוקע לכת, ויהוצר מצב שהממשלה תצטרך להכריע — יהיה מקום למשבר. אם יוחר מצב שמאבדי השלום יופ־רעו — דבר פרס — יהיה משבר. שמיר קלס את הרמה: נתן לפרס להפריח סיסמאות סביב לרעיון הוועידה, אבל לא החליט. כדבריו, מותר לפרס לגשש בעניינו הוועידה אבל לא להכריע או להתחייב.

הוועידה עצמה עדיין לא נראית באופק. פו־רמים מדרכה קשיים מרובים שלא ניתן עדיין להתגבר עליהם. המכשול הראשון הוא יצוג הפלשתינאים, השני: האם מדובר בוועידה שק־סית בהשתתפות המעצמות, או במעורבות פעי־לה של המעצמות במו"מ? כאן חילוקי הדעות הם גמורים. אין להניח שברית המועצות יסרן תשתתפנה בוועידה בינלאומית ללא מעורבות במו"מ. ישראל, כמובן, מתנגדת לכך. היא רוצה ועידה סקסית בלבד שתכמש כטריה למו"מ הישיר. אך ישראל בלבדה בעמדתה זו. הירדנים, האירופים הסובייטים מעוניינים בוועידה שבה שלוח המעצמות חלק פעיל ומכריע.

דרכו של פרס

דרכו של שמעון פרס עוברת דרך התקבורת. הוא נוטה להפריה סיסמאות פרעיות והארגן פגישות מפתיעות. אין הוא מתפק בהיהות דיפלומטיות לגרתיות. כאשר הוא נוסע לספרד, הוא נוסע לשם כדי לארגן תמיכה בוועידה בינלאומית. למרות שאין כל קשר בין ספרד לבין ועידה כזו. כאשר הוא נוסע להשתתף בוועידת האינטרנציונל ברומא, הוא מארגן שם פגישה עם נציגים סובייטים, למרות שאלה אי־נם מוסמכים לנהל מו"מ. אבל פרס מחפש דרמות. הוועידה הבינלאומית נושאת בחובה הרבה סתירות פרעיות, לכן הוא נרא טוב לרכב עליה. אינו מכיר את הדרך התקטורתית. הוא אמנם שיפר את התבטאויותיו הפומביות וסגנן את לשונו, אך עדיין אינו מוכיח לחפוש כותרות. שכיר גם אינו רגיל מדרמות ומעדיף את דרך הכנרת. לכן בשהוא טורח מותרות ברעיונות יפתונות על ועידה בינלאומית, הוא מופתע שהדר הוא יודע עשות דבר לא נתחדש.

בכל מקום ברור, שהמעבר מתפקיד ראש הממשלה להפקיד שר החוץ הוא קשה בשבילו פרס. תפקיד שר החוץ קטן עליו. פרס זוקף תקופת היותו ראש ממשלה כבה עניינים מכ־ריעים: תיקון הכלכלה ויצוב המשק, הכשלה בלבנון, שיפור מעמדה של ישראל בזירה הי־בינלאומית.

מאיפתו של שמיר לסיים את תקופת הקדנ־ציה שלו. לשם כך הוא מוכן לפעמים להפלים אין מסטיות מדיניות מצד פרס. שמעון פרס התחיל את טיפוח סיסמת הוועידה הבינלאומית עוד בהיותו ראש הממשלה. אבל אז הוא הסכיע שמיר שהזירות מרעיקות נגדו. כאשר מזאלים את שמיר, מדיע היכה כל כך הרבה זמן עד שהחלים לצאת נגד הוועידה? הוא רכיב. כי עד אז היו הדברים בגדר גיבוש בלבד. אבל כאשר פרס החל לנייס תביעה בזירה הבינלאו־מית לענין הוועידה הספציל מסדות בינלאו־מיים למען דיעין — הביעה הכרעה לצאת נגד יוזמה זו בפומבי. עד אז הסתפק שמיר בעיתות עם פרס בארבע עינים. עכשיו ביקש מבני לסתן את עמדותיו. פרס סוען. שהחיר בכנסת דב־רים ברורים בענין תביכתו בוועידה בינלאומית, ואף נתן להבטיח לעיין בתוכן: „מי קדם ש־הבטיחו מכל במת הכנסת. שמיר סוען לעומתו, שהוא ביקש מבני לסחוק את הנילים הבתיי־חסות לוועידה הבינלאומית, אך פרס לא הסכ־ים בקולו. שניה גם לא עלה על דוכן הכנסת כדי להצהיר כי פרס דיבר בשם עצמו ולא בשם הממשלה.

העמדות המנוגדות

נדמה, כי המערך והליכוד הגיעו לוויכוח ומצאו אותו בדמות הוועידה הבינ־לאומית. הוויכוח הדעות בין המערך לליכוד לא נתבלטו בזירה המדינית במשך שנתיים מאז תחילה ממשלת האחדות. הנרגא של הוועידה הבינלאומית הוא לפיכך גרגא טוב להבלטת עמדות מנוגדות. שמיר מציג את הסכנות מב־וועידה כזו, והן מרובות. פרס שוטן שמדובר בוועידה טקסית. אם הוועידה תהיה טקסית, אין בה נזק. אך אם היא תהיה פתוחה למעורבות המעצמות יש בה סכנה. אם אמנם תיערך ועי־דה כזו, תצטרך ישראל להתפיכר עם המעצמות על עמדה אמצעית. עמדת פשרה כזו הרגיזה לאחרונה ע"י האו"מ: מו"מ באמצעות המרכ־מות, במקביל למו"מ ישיר. עמדה זו עלולה להתקבל על דעת המעצמות, וייתכן גם על דעת הערבים. אלא שהם דורשים בנמקרה של חי־לוקי דעות תועבר ההכרעה לידי המעצמות, ולכך מתנגדת ישראל.

ההפרכה היא, כי המו"מ על הוועידה הבינ־לאומית יכול להיכנס שנתיים, עד לסיום ה־מדינה של המרשלה. בפרכת הבחירות תתנהל את בסיסמת הוויכוח בעד או נגד ועידה בינ־לאומית. פרס יטען, כשמיר בפרית התהליך השלום. שמיר יטען, כי פרס מסכן את בטחון המדינה. בינתיים סופגת המדינה בזיונות. מכרז ראש הממשלה, שולח דפי הסברה לשגרירויות הזרות נגד הוועידה. מכרז ההרן מנסה דפי הסברה בעד הוועידה. כי מייצג את מדיניות של המדינה. פרס או שמיר? באין הכרעה כולל כל אחד מהצדדים לטפון כהוא מייצג את הקו הנכון.

פרס ושמיר חלוקים בדעתם גם ביחס לעכ־ו דחה של איה"ב בנושא הוועידה. שמיר טען, שמדברי שר החוץ האמריקני שולץ עולה, ש־ארה"ב נגד הוועידה. פרס טוען שהוא הבין מדברי שולץ שהוא בעד הוועידה. מכל מקום, על פני הנטח נראה, כי ארה"ב לא מזדרזת לספל בכינוסה של ועידה כזו. ארה"ב, מדברי שולץ, מודעת לעובדה, כי יהדו אינה יכולה להיכנס לבהיר למו"מ ישיר עם ישראל והיא זקוקה לכם כך לטרייה בינלאומית. על כל הצדדים מוטל לסיים לידיך לגבי מטרייה כזו שלא הזיק לישראל ולא לארה"ב אלא רק תס־ייע לחוסיין יהיכנס תחת החופה. אלא שפפו־לתו של פרס למען ועידה בינלאומית יכולה להביא למחלוקת בלתי צפויים.

ויצמן דוחף למשבר

מזכיר האו"ם הדגיש בינתיים כהוא מעיניין לכנס בחסות האו"ם ועידה מכינה לוועידה ה־בינלאומית, בהשתתפות המכנת ההבדות הקבו־עות במוצעה הבחנון. בהצעה כזו גם כר חתוך, שמעון פרס, אינו מעוניין. מדינה אירופה מו־כנות אף דן לכנס ועידה הכנה בהשתתפות המעצמות. גם לכך מתנגדת ישראל. מהלכים כאלה, או אחרים עלולים ההכרים מדי ישראל את הרסן עד הבלטות הענינים.

עזר ויצמן, מטעמים הכמורים אתו דחף המבר ולפירוק המרשלה, בטענה שהממשלה מרעתה את עצמה. שר הביטחון יצחק רבי. הענוכנו, אינו מעוניין במבר. הוא נמצא כיום במרשלה בעמדה מעט מוזה לפרס ואין לו צורך עכשיו בעריכת בחירות. גם השר יצחק נבון לא מעוניין בבחירות מחשש לפעמה. לכן הם מתנגדים את פרס בריעונו לעבר ה־ועידה הבינלאומית. כל עוד יעמוד פרס בסיס־מת הוועידה אך לא יעבור לרמת הפעמים — לא יתפתח הבבר. אם כי זה עלול לבוא גם על סמך אוידה עכודה שבבר נוצרה במרשלה. אוידה מהמה יהיה להמשיך עמה במשך שני תיים נוספות.

*** הממשלה נקלעה למשבר בעקבות „ברכת הכשלון" של ראש הממשלה לממלא־מקומו בצאתו למסע מדיני בספרד * במרכז הוויכוח — הוועידה הבינלאומית, אולם לא שמיר ולא פרס מעוניינים לפרק את השותפות הקואליציונית. שניהם מחכים להזדמנות טובה יותר * האם גם הפעם יצליחו להתחמק מהכרעה? * גורם הזמן לטובתם; כל עוד הכנסת בפגרא אין הצעות אי־אימון ***

לאומית. פרס יטען, כשמיר בפרית התהליך השלום. שמיר יטען, כי פרס מסכן את בטחון המדינה. בינתיים סופגת המדינה בזיונות. מכרז ראש הממשלה, שולח דפי הסברה לשגרירויות הזרות נגד הוועידה. מכרז ההרן מנסה דפי הסברה בעד הוועידה. כי מייצג את מדיניות של המדינה. פרס או שמיר? באין הכרעה כולל כל אחד מהצדדים לטפון כהוא מייצג את הקו הנכון.

פרס ושמיר חלוקים בדעתם גם ביחס לעכ־ו דחה של איה"ב בנושא הוועידה. שמיר טען, כ־מדברי שר החוץ האמריקני שולץ עולה, ש־ארה"ב נגד הוועידה. פרס טוען שהוא הבין מדברי שולץ שהוא בעד הוועידה. מכל מקום, על פני הנטח נראה, כי ארה"ב לא מזדרזת לספל בכינוסה של ועידה כזו. ארה"ב, מדברי שולץ, מודעת לעובדה, כי יהדו אינה יכולה להיכנס לבהיר למו"מ ישיר עם ישראל והיא זקוקה לכם כך לטרייה בינלאומית. על כל הצדדים מוטל לסיים לידיך לגבי מטרייה כזו שלא הזיק לישראל ולא לארה"ב אלא רק תס־ייע לחוסיין יהיכנס תחת החופה. אלא שפפו־לתו של פרס למען ועידה בינלאומית יכולה להביא למחלוקת בלתי צפויים.

ויצמן דוחף למשבר

מזכיר האו"ם הדגיש בינתיים כהוא מעיניין לכנס בחסות האו"ם ועידה מכינה לוועידה ה־בינלאומית, בהשתתפות המכנת ההבדות הקבו־עות במוצעה הבחנון. בהצעה כזו גם כר חתוך, שמעון פרס, אינו מעוניין. מדינה אירופה מו־כנות אף דן לכנס ועידה הכנה בהשתתפות המעצמות. גם לכך מתנגדת ישראל. מהלכים כאלה, או אחרים עלולים ההכרים מדי ישראל את הרסן עד הבלטות הענינים.

עזר ויצמן, מטעמים הכמורים אתו דחף המבר ולפירוק המרשלה, בטענה שהממשלה מרעתה את עצמה. שר הביטחון יצחק רבי. הענוכנו, אינו מעוניין במבר. הוא נמצא כיום במרשלה בעמדה מעט מוזה לפרס ואין לו צורך עכשיו בעריכת בחירות. גם השר יצחק נבון לא מעוניין בבחירות מחשש לפעמה. לכן הם מתנגדים את פרס בריעונו לעבר ה־ועידה הבינלאומית. כל עוד יעמוד פרס בסיס־מת הוועידה אך לא יעבור לרמת הפעמים — לא יתפתח הבבר. אם כי זה עלול לבוא גם על סמך אוידה עכודה שבבר נוצרה במרשלה. אוידה מהמה יהיה להמשיך עמה במשך שני תיים נוספות.

בעת פתיחת שער

מאת יצחק דויטש

זה עדיין איננו מונח בכיס, אבל הסי־כויים נראים טובים. עד אשר יעלו למטוסים ויצאו, אין בטחון מלא שאמ־נם יאפשרו את יציאתם מאחורי מסך הברזל ויאפשרו את עלייתם. כבר היו דברים מעולם ומרמזים ואותות לא יצא מאומה.

אף על פי כן, יש בקום האופטימיות. גב הנסיבות הן כאלה שברית המועצות צריכה לפתוח את השערים הנעולים וגם כמות האי־תותים, היא כזו שהדבר נראה עתה סביר.

שמטופים קלים יש כבר מהה זמן־מה, אף כי הוצאתם מברית"מ אינם עולים בהכרח לישראל.

*

והוצאתי... והבאתי

יש חשיבות רבה ל„והוצאתי". ביציאת יהו־דים מברית המועצות יש בכדים גאולה הצבה. עיקור הסמיעה ביהדות זו הוא גבוה מאוד בארצות הרוסיה. מדובר גם ביהודים אשר ב־מקום גלותם הם ברידה רבה אנוסים ואינם יכולים לבטוי על דתם ואמונתם. לכן זהו עלייה שיש בה מרכיב של הצלה. אבל בצד „והוצאתי" והצד „וגאלתי" יש חשיבות על־יונה ל„והבאתי", בבחינתם ובבחינה מדינת ההיהדים הטוב היום, יותר מבעבר, כי הם יבואו לארץ ישראל. המדינה זקוקה להם היום והם יכולים לתרום לה בהתפתחות הכלכלה — בעמדה בפרשת דרכים.

לאחר שנית הצלייה הגדולה, עם הקמת ה־מדינה ובנ"ים שבאו לאחר בכן, אנו עוכדים בפני יישוב כפיגות בתחום זה. בשנת 1985 הצטמצם מספר העולים ל־11 אלף בלבד, שהוא מספר העולים הנמוך ביותר מאז שנת 1953. בשנת 1986 נותר הכצב בפינו. במספר האוכ־לוסין נוצר קפאון. קצב הגידה נע בכנים האחרונות בין אחוז לכני אחוזים בשנה — ובכנתיים האחרונות בפיצור הכוכב סבכנתים. ואת כיזון עצמאון ההגירה הוא שלילי ומספר היורדים מתחרה במספר העולים. הריבוי הטבעי שבתון הוא המקור הגדול הקטן במספר האוכ־לוסין. במהצית הסנייה של שנות הכבעים היה גידול־כה באוכלוסיה בכל שפטוף מוגבר של עולים מברית המועצות. בשנת 1984 תרבו באותו כיזון העולים מאתיפה. אבל בסך הכל אנו נמצאים במצב של רזון מבחינת עלייה יאילו הגידה אוכלת חלקות טובות.

לגידול האוכלוסיה יש חשיבות יתירה בתחו־מים הבאים:

* **היום** אי־אפשר לייעב חבלים שלמים בארץ־ישראל. בכל חוסר אוכלוסין.
* **קיים** „יהס עדין" בין יהודים ולא־יהודים „לכנייה" — המהווה תשובה „צרכים מיידי־ים וכמו כן יש תשתית טובה המאפשרת היפר־כות מהירה לצרכים הגדולים. מבחינת התעסוקה המצב קשה יותר ביתון שמה מספר שנים הר־בק איננו צומח. יש לקחת בחשבון שהעוליה מברית המועצות רובם בעלי מקצוע והכשרה, כאשר לא תעיד המדובר בבקצועות מבוקשים במסה הישראלי.

הסעות הכמה ביותר תהיה אם נחזור לדר־טה שהתמבדו בהן בעבר: קבוצת מבבצות מן דיור העסוקה שאליהן יכולו העולים ע"י הפקידות. הליך ביורוקרטיה מכה בזמון כ־ראש כבלוי בקליטת העליה מברית המועצה. עולים אלה עלולים להתקומם אם יכתיבו להם מקום מגורים ומקום עבודה. הכתבה כבון תגי־רום לכך שהם יחפבו מגורים ועבודה בקבוצות אחרים — מעבר לים. לעומת זה הצמדת הסיוע הכלכלי לרשותם. תוך אספקת מידע מה דיור ותעסוקה אופציאליים. יש כי מדי יכיונם לקבוצות הרצוים.

עם מנהיגות טובה, ובעיקר עידוד מנהיגות מקרב העולים מברית המועצה לבכבותיהם, אפשר „להדביק" אותם לרעיונות מקורים ולא יפדים לאורים מחודשים. אפשר אולי להוביל לכך בעליית רוסיה 1987. אם אמנם תבוא. הסברא את חומה ברבוב הבלי ארץ כסוייטים. אם בגנב. אם בגנל. ואם ביהדה הרוכרן. בדרך זו יתרבב עליה זו בדפי ההיסטוריה של בניין ארץ ישראל — כמו שהביאה פנה בשורה ב„כי בנה" הארץ. יומה כזו עכויה לתי־לות האתר הגדול בפני העליה מברית הבי־עצות.

לכן האתגר הוא כפול: בבבלנו — לקיום את העולים מברית המועצות. באופן חופכי ובמינימום ביורוקרטיה. בסביל היוצאים מברית המועצות — לעלות לארץ ישראל ולהטביע את חותמם על מפעל הבעיה הגדול של ארץ יש־ראל. זאת יעבור בפני היהדות בארץ ובחו"ל עומד האתגר כי אספקת המיבוי הנדרש בעת פתיחת שער

מקור מן הארכיון

צריך ללמוד לאהוב כל אדם מישראל

הרב יואל בן־נון בנונולוג לקראת שבת הגדול

רשם: שאול שיף

* אחדות ישראל לא תוכל לעמוד רק על מפגשים פוליטיים * יותר תשומת לב צריך להקדיש לבעיות חברתיות, מוסריות ולהאיר את עמדת התורה בתחומים אלה * אנשים רבים נוטים להתמיר בשביעית, אבל צריך לזכור שבתורה יש גם שמיטת כספים ואיסורי־ריבית שהם איסורי תורה גמורים * יש לחתור לגאולה שלמה בלא לזנוח לרגע את השלבים החלקיים ואת האורות הקסנים של לשונות הגאולה הראשונים * צריך ללמוד לאהוב כל אחד מישראל, בלי כל קשר ללבושו * התפיסה החרדית סועה ביסודה של תורה ומסכנת את כלל ישראל *

ישנה מחלוקת בין רבי אלעזר בן עזריה לבין רבי עקיבא בסוף מסכת פסחים, מה דינו של הפסח אחרי חצות? לפי ראב"ע בחצות הלילה הפסח נגמר וזה כמו בוקר, כאילו יום אחר ממש, כבר יציאת מצרים. ומכאן, מי שאוכל מצה בליל הפסח אחרי חצות לא יצא ידי חובה. רבי עקיבא סובר כי הפסח נמשך כל הלילה עד אור הבוקר הרגיל.

[illegible]

המבחן שבו הוא רואה את הטוב לעיר את הזר בי הכוחות ד' הארדות הלקיים, אל מי [illegible] הקמת הקדש לבעיות חברתיות, מוסריות ולהאיר את עמדת התורה בתחומים אלה * אנשים רבים נוטים להתמיר בשביעית, אבל צריך לזכור שבתורה יש גם שמיטת כספים ואיסורי־ריבית שהם איסורי תורה גמורים * יש לחתור לגאולה שלמה בלא לזנוח לרגע את השלבים החלקיים ואת האורות הקסנים של לשונות הגאולה הראשונים * צריך ללמוד לאהוב כל אחד מישראל, בלי כל קשר ללבושו * התפיסה החרדית סועה ביסודה של תורה ומסכנת את כלל ישראל *

[illegible]

המבחן הוא לראות את נס הגאולה

המבחן הגדול שבה הוא ראיית את נס הגאולה גם כאשר הדברים בגדולים ומבהילים לאיטם, כי הדרגה, לפי קצב ההתפתחות הטבעית.

גם מתחילים ברגעים גדולים כאד בעצי הגלות, כך תהליך עבור. זה מה שר לבדנו מרבי עקיבא, ומזכור רבי אלעזר בן עזריה הרבה עמו (בבריבק) עד אור הבוקר.

צריך לזכור שכאשר בני ישראל יצאו ממצרים, לא היתה בידם הדרך, לא ארץ ולא מקדש, אולם הגיעו את הגאולה שלימה בכל השבטים, לא היינו יכולים לשיר אותו, כפי שאנחנו אומרים ב„הודיה בקטע שבשים את „דיינו".

צריך לדעת הדרגה ולשיר גם לפעמי. גם כאשר כיעדים לפניני ארצות קטנים, שמעם הקרים, בטלי בים המציאות אינה שלימה.

אנחנו מדברים על ארבע לשונות גאולה, שהיא הבן הוא „ויקחתי", אבל הלשונות הן ראשונות הן יציאה, הצלה, גאולה, אז יהנם הנראתם מהגלות, אז זו יא גאולה, גאולה — הם מדברים — זו רק הלשון האחרונה. אבל מיהו אומרים לי היקר, שגם הצלה זו לשון של גאולה.

יציאת מצרים גם לפי רבי אליעזר בן עזריה לא היתה שלימה, אלא רק אחריה הנחילו בדרך הי ארבע שמיליה לדר סיני מצד אחד הארץ־ישראל מצד שני. עם כל זה שאנחנו חוזרים לשלמות ובמקשים הגאולה בשלימותה, נזכה ראוים לה. רק אם בדע לדעתה, ולשיר את השיר הגדול על כל מה שעשה הקב"ה אתנו עד כאן. זה הרבה ייחד ממה שאפשר היה לעלות על הדעת לפני שנים שהיינה דרוים. מכאן שולה בכה מסקנה, לגבי הגיסהנות להשמיד את השליבות כתנאי שהיה כפנוי כל מצב חלקי. זה הדבר שאני בא לשלול אותו.

המבחן הוא לראות את נס הגאולה

המבחן הגדול שבה הוא ראיית את נס הגאולה גם כאשר הדברים בגדולים ומבהילים לאיטם, כי הדרגה, לפי קצב ההתפתחות הטבעית.

גם מתחילים ברגעים גדולים כאד בעצי הגלות, כך תהליך עבור. זה מה שר לבדנו מרבי עקיבא, ומזכור רבי אליעזר בן עזריה הרבה עמו (בבריבק) עד אור הבוקר.

צריך לזכור שכאשר בני ישראל יצאו ממצרים, לא היתה בידם הדרך, לא ארץ ולא מקדש, אולם הגיעו את הגאולה שלימה בכל השבטים, לא היינו יכולים לשיר אותו, כפי שאנחנו אומרים ב„הודיה בקטע שבשים את „דיינו".

צריך לדעת הדרגה ולשיר גם לפעמי. גם כאשר כיעדים לפניני ארצות קטנים, שמעם הקרים, בטלי בים המציאות אינה שלימה.

אנחנו מדברים על ארבע לשונות גאולה, שהיא הבן הוא „ויקחתי", אבל הלשונות הן ראשונות הן יציאה, הצלה, גאולה, אז יהנם הנראתם מהגלות, אז זו יא גאולה, גאולה — הם מדברים — זו רק הלשון האחרונה. אבל מיהו אומרים לי היקר, שגם הצלה זו לשון של גאולה.

יציאת מצרים גם לפי רבי אליעזר בן עזריה לא היתה שלימה, אלא רק אחריה הנחילו בדרך הי ארבע שמיליה לדר סיני מצד אחד הארץ־ישראל מצד שני. עם כל זה שאנחנו חוזרים לשלמות ובמקשים הגאולה בשלימותה, נזכה ראוים לה. רק אם בדע לדעתה, ולשיר את השיר הגדול על כל מה שעשה הקב"ה אתנו עד כאן. זה הרבה ייחד ממה שאפשר היה לעלות על הדעת לפני שנים שהיינה דרוים. מכאן שולה בכה מסקנה, לגבי הגיסהנות להשמיד את השליבות כתנאי שהיה כפנוי כל מצב חלקי. זה הדבר שאני בא לשלול אותו.

[illegible]

פרשת דרכים בעלית יהודים מברית־המועצות

אנשים רבים נוטים להתמיר בשביעית וכל עוד אין מדובר בשמיטה חדן כל שמטת הרבנות, אני אתו את הנטמה. אבל צריך לזכור שבתורה יש גם שמיטת כספים ואיסורי רבית, אלה הם בחלקם עבדה בשאלות הבה הכלכלה כבר בעיות הנשך מיולא אישיי תנה בנוריים. הדיתרים הקיימים גם הם הדברים הקלים בשבעבר, וצריך לנעים בהבדה הנוגה בכנים האחרונות המחלישה הגדרים הדתיות ומחקה את הנוכים שאינם עוקים בדיוק של עולם.

[illegible]

התלות בגוים וחרפתה

מידת התלות של ישראל בארה"ב היא הפגיעה ביטוי של מצוות ישוב ארץ־ישראל, לא שהוה מאשר בגיבה, חלילה מחלקי ארץ־ישראל. ויקב. אין מאה לרמאה, פרט לכמה פאות לחדים על ראשי הבנים. בדי ראים שלאבנים האלה הרבה הארה אי תפרים סגדת הנב לא עמד בראש סדום הנרכים.

[illegible]

חיי יום־יום...

„הדרך יום יום בהבה שאנחנו עושים משהו חשוב לכמן עם ישראל בעצם שהתנו בעקים" — אמרת הדת, צדיקים, אם לשנים והשלישי בדרך, בעתה הנראה „אז כל היתר, קשיי הומיים בעקים הזה — נעשה פעמת חשוב.

בקשר מרגישים בו. ומי שקשה לה — נהנית מהעזרה הנפלאה של שכנותיה".

בבית הספר של הבנות, בעצבונה, אגב, יש שיעור שבועי שבבי: „בגילות הנד". בשיעור הזה לא כתבים של הלחם ולא בחמצנות. הבנות יוצאות מן הבתה הגלבות לבתים מדי לעזור לאמהות משפ־לות בהכנות בעבודת הבית...

עצמונה היא אפשר יחוד מאשר שלושים ושבעה בתים שהדרים בעבר שמה שר חד, עם בדד הבנה בעבר. לא שהיה בתנים ובתים ובתי־אדמה, לא הר דרים ומשפחה בדלה. גם לא כתם עדר הנחלות ברבע שאיכבה את השיטה הישנה של הנחלות הראשיים ובם עדר הנם בעל ודעד ילד — מעבה לי בעבר לעם ישראל את אדמת ישראל.

עצמונה היא המציאה הקלאית הראשונה של הנרדים שהיבי בישיבת מרכז הרב ובנותיה לצורת הנדים הארצלית בארץ־ישראל, בעבודת נישרים לנשמה של: הלמדת הכנה אבל כבה בשאלות עקרוניות. זה הלכלך שישמשה הרבה יותר זמן. אין בעם לעבוד בעניין זה עם שעון עצר ביד. עצם הבהלך הוא הייבי הוא. מתפתח. זה באיפו לתחום דתיים—חילוניים. אבל גם בתחום של בינינו לבין המדינה רוחנת הגישה ששוללת את הלקיות

הגישה המיליטנטית וסכנותיה

גישת השלמות בכיכול, של הכל או לא כלום

[illegible]

עצמונה: יישוב של תורה ושתילים

בואת נעבוי גולן

אם אתה מתגעגע אל חולות הזהב של ילדותך התל־אביבית, שע דיומה, לכיוון עצמונה, היא בני־עצמון החדשה, והתנחם; דור חדש של ילדים יהודיים מבו־סס שם בדיונות ומשחק מחבואים ו„תופסת" על אותם תולות הזהב האגדיים של החוף הים־תיכוני שאבדו לתל־אביבים.

הצבעונאים הקטנים — בנו מיהר, ואחד הבנים המשבעים ביתר במשבר הפיתוחי שלהם. הם תיבאר בעבלית ובסליקל אל חבל ימת בזמן המאבק נגד הפיטור בסיני. הם ראו את הוריהם מבבעים בבריחים, אהלים קרוואנים ישבנים אותם ארבעה, ארבעה, באוכסונים קטנים.

המטרה מקדשת את האמצעים. הם לבדו על בשר רם שארץ ישראל נבנית בידיים אי הפחתת בוריחיר על מיטה נחה והבעבעים ושלבנות צריך הדיר לגלות מסירות נפש בגיל יום ובבעב ובעלה. הנו עדים לפיגוי הסרוטבי. נדחו לפרנה, צבר לי כבפה־עצמונה שדרוטה לתאן־ינים. התרגלו ללמוד בבתי־ספר שאלהרים בהם שתי בנות מרכיבות כתה אל"ף ושלושה בנים באכיסים כתה בית ו„הפני ארבעה חדשים עברו סוף־סוף לגור בבתי הקבע. מאה מטרים מדבנים בעמדת. עם גג אדום. פינוי (פנינה) אידלס, אחת מבנות מוכיר הפנים של עצמונה אומרת: „יותר מדי נדול לי בישוב הקבע. אני רוצה לחזור לחדר הקטנציק שהיה לנו בישוב הזמני..."

„שמעתי שבמקום לעצמונה הילדים לומדים שלוש שנים בכתה אחת" — בעיה בורת אידלס, אחיתה, ילדה שרוב ימיה הקצרים עשתה בחברת מבוגרים כי בנות בגילה אין בעצמונה. „בעיניי אין זה...."

[illegible]

יחיד ורבים ביחס לביקורו של הנשיא בגרמניה

ביקורו של נשיא המדינה, חיים הר־צוג, בגרמניה, שנוי במחלוקת קשה בציבור בישראל. רבים שוללים את הביקור ורואים בו פגיעה בזכר קורבנות השואה וברגשות הניצולים.

אחרים תומכים בביקור, אם משום שהוא עשוי לחזק את תדעת השואה בקרב העם הגרמני ובו־עלם כולו, אם משום שכיום גרמניה היא מדינה דמוקראטית אדירה, ולישראל קשרים עסקיים רבים עמה (ואראי יחסים דיפלומטיים), ולכן מדוע דוקא לא ביקור של הנשיא.

ללא ספק, ביקורו של הרצוג בגרמניה ושאיר שם רושם עמוק. הרצוג ניתן בכושר המבר משלה ומעמדתו אומרת כבוד.

חוץ זאת, רבים מרגישים נפגעים.

בנושא זה שוחחנו עם הרב ישראל מאיר לאו, רבה הראשי של נתניה, שרבים מבשמתו נסמו בשואה והוא עצמו ניצל ברגע הקחרון בהילקה מהרכבת לבירגן־בלזן, מקום שנשיא המ־דינה פקד אותן השבוע.

ש. ביקור נשיא מדינת ישראל בגרמניה, מה זה קשה לרב?

ת. לנסיעת הנשיא לגרמניה, אני אישית כאדם ורב, כיחודי וכציבור השואה, התיחסתי ברגשות מעורבים.

אותי לא קנים בזה פרחים שמביבים על אנדר־מה במקום ספרולי — כמו מה שנשאר מבנגר בלון. שם אישי עומדת למדות וגם אני הובלתי ברכבת למחנה מות זה. יש בדבע האחרון לקח אותי אחי מרכבת זו למכבולה. אותי לא מפנים במחוות של זר פרחים, בהרדת דגל ובמלים גיאות של הנשיא מול מאדחיי הגרמנים. זה הפך האחוז של הרבר.

לא הייתי תמים. משנת 1952, כאשר הוחלט על הסכם השילומים, בלחצם של דיר בולמון ובן־גוריון, אשר אמרו שההסכם לא יביא ליחסים דיפלומטיים בדבר הזה ולא לשום קשר אלא, כהגדרת בן־גוריון „בל יהי רוצחי עמנו גם יורשיו", — כבר אז ידעתי שהסכם השילומים

הוא לא מלה אחרונה אלא יביא בעקבותיו מערכת יחסים נוספת.

מצד אחר מאחר שיבאו כ־150 ספרים „מדעיים" המכחישים את קיום השואה, אז משפט המאיוק וביקור הנשיא בדרך בה בימא את הדברים, כבנו של הרב הראשי לארץ־ישראל, שהיה הראשון שר־יצא למסע הצלה בין ניצולי השואה הגרמנית, — יש בהם משום תרומה להכחשת המכחישים את עצם השואה.

לכן, אמרתי ברגשות מעורבים. מצד אחד אני מרשה שאנחנו שהנשיא תגית לו פרחים חלף כבוד — יתשוב הפם הגרמני שאפשר לעבור לסדר־היום; מצד אחר הדיבורים המובים של נשיא המדינה הביטוי התקשורתי שקיבל ביקורו. — עזרים לנו להזים את ההכחשות.

לכן, יש מסקנה אחת ואני פונה בקריאה לצי־בור: כשהתורה מדברת על עם ישראל שיצא ממצרים, היא מתחילה בלשון יחיד „זכור את אשר עשה לך עמלק" ומיד, באותו פסוק, שברת ללשון רבים „בדרך במאחכם ממצרים". כאילו מה רמזה התורה לקח: יש חשבון היחיד ויש חשבון הציבור.

באשר לחשבון הציבור — יתכן שאין צרירה אלא לסחור עם גרמניה וכיוצ"ב — זה חשבון המדינה.

אך במסגרת החשבון הקלקטיבי — „זכור את אשר עשה לך" — לך — הפרט, אסור ליחיד, בין אם הוא ניצול השואה ובין אם בא ממקום אחר, לעבור לסדר־היום. אסור להאמין ב„גרמניה חדשה", שכן יש רצף של דורות ואין „גרמניה אחרת". וראי לא בדור הזה בשהאודים המצאים מאש, מדיין „עשנים".

הממשלה החליטה, והיא סובלנית לעשות זאת, על ביקור הנשיא בגרמניה. אולם, אסור ליחיד להתעסק באיפלה ש„הנשיא נסע, יש שנגיריים וכדומה. אלה אינם מהווים תירוץ לפרט. יעשה לו כל יחיד את המאזן האישי שלו, חשבון הנפש שלו — שלא יסיח.

„בכל דור ודור חייב אדם לראות עצמו כאילו הוא יצא ממצרים". כפל כפליים, חייב כל אדם בישראל, מכל עדה שהיא, לזכור בכל יום ויום כאילו הוא יצא בבשבני השואה הנוראה.

פרופ' אבנר שאקי

חוק החמץ במבחן הביצוע

האווירה בדחובות המרכזיים בערים הגדולות בימי חג הפסח, אינה מזכירה כלל שמדובר בחג „שהחמץ" הוא אחד הדברים המהותיים שבו שהוא „בל יראה ובל יימצא".

בשנים האחרונות נפרצו כל הגדרות, והמונים מטיילים בפסח להנאתם, כשי־איתות וחמץ אחר בידיהם ובפיהם.

הסבה לראשונה יהיה זה פסח עם חוק אישור בכירת חמץ, שעבר בכנסת, ביחסתו של ח"כ ארנס אבנר שאקי.

השאלה היא, האם עצם קיומו של חוק, די בו בצרכם את המעמה.

על פסח ראשון עם חוק איסור בכירת חמץ שהחנו עם פרופ' הכ אבנר שאקי שיחם חוק זה.

ש. מה עיקרו של חוק החמץ?

ת. עיקרי החוק הם שאסור להפיץ ולהציע למכירה כבל יישבון יהודי או שיתבו יהודי, חמץ ומיבו מאפה חמץ לשוגיהם. חוק מפורטים כל מיני המאפה.

הרעיון שבימוד החוק הוא הרצון למנוע את התופעה החלונית ששמה בעשור האחרון, שבי חוצות ישראל, בעיקר במרכזי אוכלוסיה גדולים, ראים ברחובות אלפי בני־אדם ובידיהם פיתות ושאר חמץ. תופעה זו גורמת, כמובן, עגמת נפש רבה, שכן האיסור בפסח הוא לא רק על אכילת חמץ אלא גם על ראייתו.

ש. מה הפכנקיות שבחוק?

ת. החוק קובע, שהמוכר עלול יבא לדין ויתן להטיל עליו קנס עד 3000 שקל. בהצעה שהובאה אפרכ לחוצות חוק ומשפט בכנסת, רצו להפוך את העבירה לא חוק החמץ לעבירה מינהלית, כדי שהמוכר עלול, לא יתחתם בפלילים דבר שיש לו השפעה על קבלה לעבודה וכדומה.

הצעה שהובאה בפני הוועדה גם אמרה, שמי שנתפס בפעם הראשונה כשהוא מציע או מוכר חמץ — ישלם בו במקום קנס עד 100 שקל בלי צורך בהליך שיפוטי; מי שנתפס בפעם השניה — ישלם 200 שקל ובפעם השלישית — 300 שקל ואז — המיקרים שהסכנה לקנס מחשית, יחשבו פעמיים לפני שיעברו על החוק.

שיחות השבוע

*

נאת מוטי זפט

ש. מדוע הגעה זו לא נתקבלה?

ת. כפני שלבמהנו הרבה, בגיג שיש לא הש־תתף בישיבה וכן לא חיכ מרידור מ„חרות". רק חיכ שילנסקי ואנוכי תכבנו בהצעה. הוליד היה „פרוה" וכל הסכאל הנהיצב במלוא כחו נגד, כך שאם ההצעה היתה מגיעה להצבעה, היתה נדחית. כשראינו שכך הכצב, ביקשנו „הפרעות טיפתיות ולכן בהחתה ההצבעה, בשלב זה, לאחר הפסח.

ש. האם נמשיכו לאבוק חוק מיוחד זה

ת. הסוכר הוא בבירות נכונות ומהרשות השוט־רים והמקדים לעמוד על בשמר החוק. גם אין להתעלם מכך, שייתכן מאד שהם יקבלו הנחיות „מלמעלה" להעלים עין.

אבל, בהלוך הישיבה בוודאה, נמסר לי שראש הערי ירושלים, מרי עוקן, הוקן במאפיה הערבית בחזרת ירושלים. הרוצה ליצר פיתות גם בפסח ולמכור אותן בשער הראשון, אף שלא בוצר המכונה היוצרת. אולם, דווקא בשער האשון, עוברים ביומי הפסח רבבות יהודים הנולים לרגל.

פניתי לפרנסת ירושלים ובקשתי למנוע תופעה זו. נמסרתי לעבוד בקשר עם המשטרה ופקחים כדי שישימו לב לדבר.

חשוב לציין, בנוסא ההיערכות לאכיפה, כי יש בארץ חוקים נוספים כמו חוק הנזאה בכשר־רות, שפקחים לא באים לאכוף אותו. כל עיריה מוצרות זאת בקשרי הקביב וכדומה, בעוד שבוודר שיש כאן לחצים פוליטיים, קשרים אישיים וכדו' מה. בנושאים אלה קבעת ורבה מידת כחנו בעליהות וברשויות השונות. יש לעמוד על זה משמר.

ש. להערתי, בסכנו השנה יהגלבל פחות חמץ מהשנות מאשר מפמה אשתקד?

ת. אני מסוכנ ענן. כבר דווח לי על מספר מאפיות שהחליטו לסגור השנה את העסק בפסח.

ש. איזה חוקים נוספים, בנוסאי דת, נמצאים שמה ב„בצרה"?

ת. האחד, חוק איסור מכירת חזיר. שעבר ב־הצלחה בקריאה ראשונה אך נתקע בוועדת הפנים כיוון שחיב אליהו שפיירו (המפרד) עושה „חש־בונות" עם נציגי הליכוד.

הצעתי חוק שיאפשר מיזוי מחמחים לדיינים, כמו שיש לשופטים: חוק 5 ימי עבודה בשבוע שעדיין לא נראה באופק וכמובן — חוק מיהו יהודי.

הרב ישראל מאיר לאו

יחיד ורבים ביחס לביקורו של הנשיא בגרמניה

ביקורו של נשיא המדינה, חיים הר־צוג, בגרמניה, שנוי במחלוקת קשה בציבור בישראל. רבים שוללים את הביקור ורואים בו פגיעה בזכר קורבנות השואה וברגשות הניצולים.

אחרים תומכים בביקור, אם משום שהוא עשוי לחזק את תדעת השואה בקרב העם הגרמני ובו־עלם כולו, אם משום שכיום גרמניה היא מדינה דמוקראטית אדירה, ולישראל קשרים עסקיים רבים עמה (ואראי יחסים דיפלומטיים), ולכן מדוע דוקא לא ביקור של הנשיא.

ללא ספק, ביקורו של הרצוג בגרמניה ושאיר שם רושם עמוק. הרצוג ניתן בכושר המבר משלה ומעמדתו אומרת כבוד.

חוץ זאת, רבים מרגישים נפגעים.

בנושא זה שוחחנו עם הרב ישראל מאיר לאו, רבה הראשי של נתניה, שרבים ממשפחתו נספו בשואה והוא עצמו ניצל ברגע הקחרון בהילקה מהרכבת לבירגן־בלזן, מקום שנשיא המ־דינה פקד אותן השבוע.

ש. ביקור נשיא מדינת ישראל בגרמניה, מה זה קשה לרב?

ת. לנסיעת הנשיא לגרמניה, אני אישית כאדם ורב, כיחודי וכציבור השואה, התיחסתי ברגשות מעורבים.

אותי לא קנים בזה פרחים שמביבים על אנדר־מה במקום ספרולי — כמו מה שנשאר מבנגר בלון. שם אישי עומדת למדות וגם אני הובלתי ברכבת למחנה מות זה. יש בדבע האחרון לקח אותי אחי מרכבת זו למכבולה. אותי לא מפנים במחוות של זר פרחים, בהרדת דגל ובמלים גיאות של הנשיא מול מאדחיי הגרמנים. זה הפך האחוז של הרבר.

לא הייתי תמים. משנת 1952, כאשר הוחלט על הסכם השילומים, בלחצם של דיר בולמון ובן־גוריון, אשר אמרו שההסכם לא יביא ליחסים דיפלומטיים בדבר הזה ולא לשום קשר אלא, כהגדרת בן־גוריון „בל יהי רוצחי עמנו גם יורשיו", — כבר אז ידעתי שהסכם השילומים

בעוד מ"מ ראש־הממשלה ושר־החוץ שמעון פרס טורח לעשות נפשות לרעיון הוועידה הבינלאומית בקרב חברי האינטרמיוול ובשיחותיו עם פקידים בכירים שוביטיים, — מלווה אותו רה"מ יצחק שמיר ב„ברכת הדרך" בנוסח „אני מקווה שלא יצליח".

פרס ודאי הגיב על „ברכה" זו בנוסח „ידידי רחים: לא מדובשך ולא מעוקצך".

התגובות של שמיר ומקלגנו לרעיון הוועידה, אינם מרמים את ידיו של פרס ולחישוחו בנושא. הוא רואה ברעיון משימה ראשונה במעלה בתפ־קידו כשר חוץ ומים רוח"מ, בהאמינו שלאחר הבחירות, שייערכו לכל המאוחר בעוד שנה (תאי־יתה הוא ראש־הממשלה ולא פיו יישק דבר.

בשבע הבא צפוי עימות בין שמיר לפרס על השאלשלות הארוגים סביב נושא זה בימים הי־אחרונים.

ש. מיקוד נשיא מדינת ישראל בגרמניה, מה זה קשה לרב?

ת. לנסיעת הנשיא לגרמניה, אני אישית כאדם ורב, כיחודי וכציבור השואה, התיחסתי ברגשות מעורבים.

אותי לא קנים בזה פרחים שמביבים על אנדר־מה במקום ספרולי — כמו מה שנשאר מבנגר בלון. שם אישי עומדת למדות וגם אני הובלתי ברכבת למחנה מות זה. יש בדבע האחרון לקח אותי אחי מרכבת זו למכבולה. אותי לא מפנים במחוות של זר פרחים, בהרדת דגל ובמלים גיאות של הנשיא מול מאדחיי הגרמנים. זה הפך האחוז של הרבר.

לא הייתי תמים. משנת 1952, כאשר הוחלט על הסכם השילומים, בלחצם של דיר בולמון ובן־גוריון, אשר אמרו שההסכם לא יביא ליחסים דיפלומטיים בדבר הזה ולא לשום קשר אלא, כהגדרת בן־גוריון „בל יהי רוצחי עמנו גם יורשיו", — כבר אז ידעתי שהסכם השילומים

פרופ' סטיוארט כהן

האו"ם יכול לקיים ועידה למזה"ת בלי הסכמת ישראל

בעוד מ"מ ראש־הממשלה ושר־החוץ שמעון פרס טורח לעשות נפשות לרעיון הוועידה הבינלאומית בקרב חברי האינטרמיוול ובשיחותיו עם פקידים בכירים שוביטיים, — מלווה אותו רה"מ יצחק שמיר ב„ברכת הדרך" בנוסח „אני מקווה שלא יצליח".

פרס ודאי הגיב על „ברכה" זו בנוסח „ידידי רחים: לא מדובשך ולא מעוקצך".

התגובות של שמיר ומקלגנו לרעיון הוועידה, אינם מרמים את ידיו של פרס ולחישוחו בנושא. הוא רואה ברעיון משימה ראשונה במעלה בתפ־קידו כשר חוץ ומים רוח"מ, בהאמינו שלאחר הבחירות, שייערכו לכל המאוחר בעוד שנה (תאי־יתה הוא ראש־הממשלה ולא פיו יישק דבר.

בשבע הבא צפוי עימות בין שמיר לפרס על השאלשלות הארוגים סביב נושא זה בימים הי־אחרונים.

ש. מיקוד נשיא מדינת ישראל בגרמניה, מה זה קשה לרב?

ת. לנסיעת הנשיא לגרמניה, אני אישית כאדם ורב, כיחודי וכציבור השואה, התיחסתי ברגשות מעורבים.

אותי לא קנים בזה פרחים שמביבים על אנדר־מה במקום ספרולי — כמו מה שנשאר מבנגר בלון. שם אישי עומדת למדות וגם אני הובלתי ברכבת למחנה מות זה. יש בדבע האחרון לקח אותי אחי מרכבת זו למכבולה. אותי לא מפנים במחוות של זר פרחים, בהרדת דגל ובמלים גיאות של הנשיא מול מאדחיי הגרמנים. זה הפך האחוז של הרבר.

לא הייתי תמים. משנת 1952, כאשר הוחלט על הסכם השילומים, בלחצם של דיר בולמון ובן־גוריון, אשר אמרו שההסכם לא יביא ליחסים דיפלומטיים בדבר הזה ולא לשום קשר אלא, כהגדרת בן־גוריון „בל יהי רוצחי עמנו גם יורשיו", — כבר אז ידעתי שהסכם השילומים

עצמונה: יישוב של תורה ושתילים

בואת נעבוי גולן

אם אתה מתגעגע אל חולות הזהב של ילדותך התל־אביבית, שע דיומה, לכיוון עצמונה, היא בני־עצמון החדשה, והתנחם; דור חדש של ילדים יהודיים מבו־סס שם בדיונות ומשחק מחבואים ו„תופסת" על אותם תולות הזהב האגדיים של החוף הים־תיכוני שאבדו לתל־אביבים.

הצבעונאים הקטנים — בנו מיהר, ואחד הבנים המשבעים ביתר במשבר הפיתוחי שלהם. הם תיבאר בעבלית ובסליקל אל חבל ימת בזמן המאבק נגד הפיטור בסיני. הם ראו את הוריהם מבבעים בבריחים, אהלים קרוואנים ישבנים אותם ארבעה, ארבעה, באוכסונים קטנים.

המטרה מקדשת את האמצעים. הם לבדו על בשר רם שארץ ישראל נבנית בידיים אי הפחתת בוריחיר על מיטה נחה והבעבעים ושלבנות צריך הדיר לגלות מסירות נפש בגיל יום ובבעב ובעלה. הנו עדים לפיגוי הסרוטבי. נדחו לפרנה, צבר לי כבפה־עצמונה שדרוטה לתאן־ינים. התרגלו ללמוד בבתי־ספר שאלהרים בהם שתי בנות מרכיבות כתה אל"ף ושלושה בנים באכיסים כתה בית והפני ארבעה חדשים עברו סוף־סוף לגור בבתי הקבע. מאה מטרים מדבנים בעמדת. עם גג אדום. פינוי (פנינה) אידלס, אחת מבנות מוכיר הפנים של עצמונה אומרת: „יותר מדי נדול לי בישוב הקבע. אני רוצה לחזור לחדר הקטנציק שהיה לנו בישוב הזמני..."

„שמעתי שבמקום לעצמונה הילדים לומדים שלוש שנים בכתה אחת" — בעיה בורת אידלס, אחיתה, ילדה שרוב ימיה הקצרים עשתה בחברת מבוגרים כי בנות בגילה אין בעצמונה. „בעיניי אין זה...."

[illegible]

בעוד מ"מ ראש־הממשלה ושר־החוץ שמעון פרס טורח לעשות נפשות לרעיון הוועידה הבינלאומית בקרב חברי האינטרמיוול ובשיחותיו עם פקידים בכירים שוביטיים, — מלווה אותו רה"מ יצחק שמיר ב„ברכת הדרך" בנוסח „אני מקווה שלא יצליח".

פרס ודאי הגיב על „ברכה" זו בנוסח „ידידי רחים: לא מדובשך ולא מעוקצך".

התגובות של שמיר ומקלגנו לרעיון הוועידה, אינם מרמים את ידיו של פרס ולחישוחו בנושא. הוא רואה ברעיון משימה ראשונה במעלה בתפ־קידו כשר חוץ ומים רוח"מ, בהאמינו שלאחר הבחירות, שייערכו לכל המאוחר בעוד שנה (תאי־יתה הוא ראש־הממשלה ולא פיו יישק דבר.

בשבע הבא צפוי עימות בין שמיר לפרס על השאלשלות הארוגים סביב נושא זה בימים הי־אחרונים.

ש. מיקוד נשיא מדינת ישראל בגרמניה, מה זה קשה לרב?

ת. לנסיעת הנשיא לגרמניה, אני אישית כאדם ורב, כיחודי וכציבור השואה, התיחסתי ברגשות מעורבים.

אותי לא קנים בזה פרחים שמביבים על אנדר־מה במקום ספרולי — כמו מה שנשאר מבנגר בלון. שם אישי עומדת למדות וגם אני הובלתי ברכבת למחנה מות זה. יש בדבע האחרון לקח אותי אחי מרכבת זו למכבולה. אותי לא מפנים במחוות של זר פרחים, בהרדת דגל ובמלים גיאות של הנשיא מול מאדחיי הגרמנים. זה הפך האחוז של הרבר.

לא הייתי תמים. משנת 1952, כאשר הוחלט על הסכם השילומים, בלחצם של דיר בולמון ובן־גוריון, אשר אמרו שההסכם לא יביא ליחסים דיפלומטיים בדבר הזה ולא לשום קשר אלא, כהגדרת בן־גוריון „בל יהי רוצחי עמנו גם יורשיו", — כבר אז ידעתי שהסכם השילומים

הרבי מליובאוויטש בן פ"ה שנה

הרבי, יש"א בניסן, הוא יום הולדתו ה־85 של האדמו"ר מליובאוויטש, רבי מנחם מנדל שניארסהון שליט"א. מנהיגותו השפעתו של הרבי הרבות, ודחק מעבר לחסידות חב"ד. הדרת לעשרות שנות פעילות ניכרים כיום ידו והשפעתו בכל נקודה יהודית בעולם. אפשר לומר, שכמעט שלחי חב"ד הגיעה כמו־עט את מפת ריכוזי היהדות בעולם כולו. אין שום גוף יהודי בעולם, שיש לו „שג־ריריים" ושלוחים כמו ריכוז יהודי על פני כדור הארץ, וכמו שיש לרבי מליובאוויטש.

נאמת ח. דב

חסידות חב"ד אינה מסכימה לחלוטין עם דרך זו. היא אינה מוכנה לקבל את הרעיון שהחסיד יקבל את האמונה לה', את השמחה והתלהבות, מהרבי בלבד, מבלי שהוא יגרש לעשות משהו לשם כך. היא אינה מסכימה שהרבי „הפוך לה' יות „הכוח" של החסיד: היא הובטחת מכל חסיד להיות ה„כוח" של עצמו.

אך מאין ישאב כל חסיד ולגיל את המחות הללו? כיצד יוכל להיות ה„מנוע" של עצמו? בתשובה לשאלה זו מדגישה חב"ד את כוח ר חשיבותו של המוח ואת היכולת הפוטנציאלית של כל אדם להיות „המוח שליט" של הלב". חב"ד אומר לחסיד: מקור הכח שלך הוא המוח, ה־שכל. באמצעות השכל אתה יכול להגיע בהתחות

עצמך לאהבת ה', להתרגשות עמוקה עם התורה ו־מצוותיה, לשמחה בעבודת ה'. אפילו להתלהבות, אינך צריך אלא להפעיל כראוי את מוחך ושכלך.

חב"ד פיתחה את נושא ה„התבוננות", כאר־שר על ידי לימוד עיוני ומחשבה מרוכזת מקרב החסיד את עצמו אל הצדקים הרוחני ואל הקדו־שה, ומעורר בקרבו רגשות של אהבה לה' ושמי־רה על היחוד יהודי. כדי לסייע לחסיד בכיוון זה, קיימת תרדת חב"ד הרחבה והמסועפת, ובה

מאות ספרים של תורת חב"ד

תורת חב"ד מכילה מאות ספרים. כאשר הספר המרכזי שלה הוא ספר ה„תניא", אותו חיבר מיי־סד תנועת חב"ד, רבי שניאור זלמן מליאדי. ב־ספריו האחרים, וכך גם בספריהם של מורי ומנ־היגי חב"ד הבאים, מורחבים ומוסברים חיסו־דות המתומצתים ב„תניא". לכן נקראת חסי־דות ליובאוויטש בשם חב"ד: היא מפותחת ו־מדגישה את כל הנושאים הקשורים ב„חכמה, בי־נה ודעת" של האדם קרי: במוחו ושכלו.

חב"ד אינה מוכנה להסתפק באמונה, תורה חכמה ומהורה אשר תהיה. האמונה עצמה אינה מספיקה. היא עשויה להיות מופשטת וכלתי מו־יבת די המורך. לכן צריך גם ללמוד ולהבין. דברים האדם מבינם היטב במוחו ושהוא מסוגל גם מהם בצורה ברורה — הם מושרשים בו וקבו־עים עמוק בנפשו. הוא מהוהה איתם בשלימות וקל לו יותר לחיות לפיהם. אין אצלו קונפלי־קטים בין האמונה שבליבו לבין השכל ההגיון נהפוך הוא: האמונה מעניקה את הבסיס ל־צורת החשיבה ואילו המוח מפרה את האמונה ומעשיר אותה באמצעות ההגיון.

חב"ד נותנת לאדם כלים רציונאלים להבין ב־אור הגיוני וברור את התורה ואת המצוות ואת תבלית היהדות עלי אדמות. בדברים רבים ה־חב"דניק אינו צריך להאמין — הוא פשוט מבין אותם.

הרבי כמורה וכהוגה דעות

מכל זה נגזר, גם מעמדו של הרבי בחב"ד. עיקר כוחו — בתורתו, במשנתו, בדבריו, בספ־ריו. הרבי הוא המורה. הוא הוגה הדיעות. הוא מתוות הדרך של החסיד. כאשר חסיד חב"ד בא אל הרבי, הוא רוצה בראש ובראשונה לשמוע את דבריו, את הסבריו, את רעיונותיו. לאחר מכן הוא מעיין בדברים חוזר עליהם, כותבתן בהם, שואל ומשיב — ועל כך בנוי עיקר הקשר בין הרבי לחסידו בחב"ד.

גם בשפח זה ניתן לראות את הרבי מליו־באוויטש הנוכחי כאחד המורים והוגי־הדעות הפורים, והמעמיקים ביותר בחב"ד עצמה. ב־

קורות חייו

הרבי מליובאוויטש, רבי מנחם מנדל שניאר־זלמן שליט"א, נולד בניקולייב שברוסיה ב"א בניסן תרס"ב (1902), לאביו האדמו"ר הר־מיים רבי לוי יצחק שניאורסהון (בעל „לקוטי לוי יצחק"). לאמו הרבנית חנה ז"ל, אביו הגאון המקובל ז"ל. היה מורו ורבו מבגלה ובכתר כשר שנים רבות.

בהיותו בן חמש שנים עקר עם הוריו לליטר־נוסלב שבאוקראינה (עכשיו דנייפרופטרובסק) שם נתכנה אביו לרב ראשי.

כבר מילדותו הפליא הרבי בחריפות שכלו הגאוני ועד כהרה נאלץ לנסוע את תלמידו ב־„חדר", שכן עבר והשיג את כל שאר התלמי־דים, אביו נאלץ להעסיק מורים פרטיים לחינוך כו, ובהגיעו למצות כבר נחשב עילוי.

הרבי נפגש עם רבי יוסף יצחק שניאורסהון, האדמו"ר הקודם של חנות חב"ד, ברוסמוב ש־ביריתה בשנת תרפ"ג (1923). האדמו"ר שם את עינו על הצעיר העילוי ובחר בו כחתן לבתו. כעי־ביר ארבע שנים נידון האדמו"ר רבי יוסף יצחק למות על ידי הבולשביקים על „חטאו" בהפצת היהדות ברחבי רוסיה. אבל בדרך נס ניצל לאחר התערבות מדינאים זרים במערב, לרבות נשיא ארה"ב הרברט הובר. הוא יצא את רוסיה הת־יישב עם משפחתו בריגה ואחר כך בוארשה. שם בחרפ"ט (1929) נשא רבי מנחם כעבדל שניאר־רסהון את הרבנית חיה מושיה, בתו השניה של האדמו"ר, הנשיא הששי לבית חב"ד.

אחר כך הלך הרבי ללמוד באוניברסיטאות ברלין ופרים והסתיים בזמן קצר לרכוש לו יד־ע־ת בקיפות ורחבות במקצועות המדע הכללי שבהם הוא משתמש לתורת ה' ולעבודתו.

בשנת תש"א (1941) ניצל הרבי שליט"א מאירופה הנאצית ובביטי נימים הגיע לארה"ב. זחוכו, אשר בא לארה"ב שנה לפני כן, מינה לרשב"ראש הועד המבצע של הארגון החרש ש־הקים, הכולל את ה„מרכז לענייני חינוך", שהוא הזרוע החינוכית של תנועת חב"ד; „מחנה ישר־ראל" (ארגון השירות של התנועה העוסק ב־סיעוד חברותי), ובית ההוצאה „קה"ת" („קרני הוד תורה" המוציא לאור את פרסומי חב"ד). זמן קצר אחר כך וחל הרבי לרשום את פירושיו ואת הערותיו לחיבורים שבתחום הקבלה החסי־דות, ולספרות השאלות־ותשובות.

בקיץ תש"ד (1944) נחנה הרבי על מות אביו הרחק אי שם בקוחסנן הסובייטית שבאסיה ה־תיכונה. יסודיו של הרב לוי יצחק ז"ל חוללו ב־שנת תרצ"ט (1939), בהאסרו ביקטרינוסלב על ידי הבולשת הסובייטית (נ.ק.ו.ד.) באשמת הפ־צת היהדות. מקובל ולמרן מיוחד במינו זה נלקח מביתו. השלוך לכלא ואחר כך הגלה לחמש שנים לעיירה הקטנה צ'ילי, שם נפטר בגיל שרשים ושש.

אמו של הרבי הרבנית חנה לבית שניאור־סהון, הלכה לגלות אחרי בעלה ר' לוי יצחק, וברוב תלאותיה יצרה שם דיי מעשבי בר שליק־מה בשדות. וכך עלה בידה לאפשר לו להתמיד כל־כתבו וברישום חידושיו בארץ גזירה. הנש־גה האירה פנים ליצירותיו של הרב לוי יצחק שניאורסהון, והן הגיעו לבסוף לידי הרבי. בת־בים אלה ראו אור בחמישה כרכים.

אחרי מלחמת העולם השניה הגיעה הרבנית חנה לצרפת ושם, בשנת תש"ז (1947), נפגשה עם בנה והובאה על ידו לארה"ב (זו היתה ה־פעם האחרונה לצאת הרבי מניו־יורק). היא הת־גוררה בקיבוצו, בברוקלין, עד פטירתה בתשכ"ה (1964).

למרות צניעותו הוכר הרבי עוד בצעירותו לגאון הבקי בכל חודי תורה. הן בהלכה הן ב־מחשבה והן בתורת הסוד, וכמובן בתורת החסי־דות. כן שימש מקרוב את חמיו הגדול בעניני הנהגת הכלל והפרט, וקיבל מכנו הדרכה אישית בתורה בתורת הנהגה. כך עמד ליסיו הותנו בהאבקו המפורסם למען קודשי היהדות בברית המועצות, ואחר כך בעבודתו הכבירה להפצת תורה ויהדות בארצות הברית ובמדינות אחרות בעולם.

שבעי היה איפוא, שלאחר הסתלקות חמיו — ב"י בשבט תש"י (1950) — עלה רבי מנחם מענדל שניאורסהון על כס נשיאות חב"ד כאר־מוד השביעי לשושלת זו ומאז הוא ממנה בפי כל „הרבי מליובאוויטש", או בקיצור — „ה־רבי".

מות שליט על הלב

תנועת חב"ד היא קודם כל חסידות חב"ד, חלק מתנועת החסידות שאותה יסד הבעש"ט. אר־לם בעולמה של החסידות גופא, חב"ד היא עולם בפני עצמו, למרות שיש הרבה מן המשותף ל־חב"ד ולתנועות חסידות אחרות, עם זאת, בדב־רים רבים שונה חב"ד מכל תנועה חסידית אח־רת ומכאן ייחודה. גם מעמדו ומתפקידו של הרבי בחב"ד שונה לא במעט ממעמדו ומתפקידו של הרבי בתנועות חסידות אחרות.

השאיפה הבסיסית של החסידות בכללה היא להפיח רוח חיים בעבודתה של היהדות. ה־חסידות באה לעקור את השיגרה, את העשיה כדי לצאת ידי חובה בלבד, את ה„מצות אנ־שים מלומדה". החסידות רצה שהיהדי ילמד תורה, יתפלל, יקיים מצות לא מתוך תרשת חובה ואין ברירה, אלא בשמחה, באהבה, ברצון, בהתלהבות. זו אחת ממטרותיה העיקריות של החסידות.

בהשגת שאיפה זו תופס הרבי, ברוב התנו־עות החסידיות, מקום מרכזי ביותר. הוא מקור ההשראה של השמחה, ההתלהבות, האהבה לבו־רא וכו'. החסידים נסחפים אחר התלהבותו וקרי־שתו של הרבי ובדרך זו יכולים גם הם לעבוד את בוראם בשמחה ובאהבה.

בלי אף יום חופש

סדר יומו של הרבי מתאפיין בקביעות שבו וכמעט שאין בו שינויים. הרבי מגיע לליכתו בשעה 10 בבוקר והוזר לביתו בחצות הלילה. כך מדי יום ביומו — זה יותר מ־35 שנה!

במשך כל השנים הרבות הללו לא נטל הרבי לעצמו אף יום חופש. גם בעת שקיבל התקף־לב בחודש תשרי ותשל"ח (1977), סירב לעזוב את חדרו לסובבת בית מרפא והמר את הוראות רופאיו שאסרו עליו את העבודה; הוא המשיך לדבר בפני קהל (מתוך חדרו), קיבל דברי דואר והמ־שיך להשיב על מכתבים.

הוא מקבל מדי יום ביומו מאות ואלפי מכ־תבים מכל רחבי העולם. את כל המכתבים המופ־נים אליו הוא פותח בעצמו, קורא ועל רבים מהם משיב או נותן הוראה להשיב.

המפליא מכל הוא, שבמשך כל שנות הנהגתו, לא יצא הרבי לשום מסע או ביקור ומיוצא באלה. גם כאשר הנשיא קרטר הזמינו לבקר בבית הלבן, ביקש הרבי להתנצל בפניו על שאינו יכול להי־ענות להזמנתו בשל מנהגו שלא לצאת למסעות ולביקורים.

הרבי חי באמריקה הגדולה, אך כבר שנים רבות שעימו רואות רק את שכונת קראון־הייטס, שבה הוא מתגורר, ואת הדרך לבית העלמין היהודי בקווינס, שם טמון חותנו, הרבי הקודם, שאת ציונרקבריו הוא פוקד לפחות פעמיים ב־חודש.

חסידיו השים כאילו בהתנהגותו זו אומר הרבי: „אין לי לאן לנסוע בארצות־הברית; אני רוצה לנסוע למקום אחד בלבד, יחד עם משיח צדקנו, ולכן הזה אני מתכה"...

כוס של ברכה

רבנות שיחותיו, באלפי מאמריו, באינספור אגרו־תיו הוא מאיר באור טיחוד ומקודי את כל הנוש־אים הקשורים בעולמה של היהדות. דברו מצ־ליחים בבהירות רבה, בפשטות גאונית, מכך אחד, ובעומק רב ותריעות מהצד האחר, בתום „התוודעות" אחת מצפים החסידים בקוצר רוח להתוודעות הבאה, כשהם יודעים שמובטחת להם חווית רוחנית עשירה ומעמיקה.

עד כה יצאו לאור קרוב ל־100 כרכים מדבריו ומרעיונותיו של הרבי. 25 כרכים מרכיבים את הסידרה המפורסמת של „ליקוטי שיחות" (כאשר כמעט מדי שנה יוצא לאורך כרך חדש). ה־ספרים האחרים הם מאמרים עיוניים בתורת החסי־דות, שאלות־ותשובות, ביאורים לפירוש־רש"י וכו' וכו'.

חוק לכבודו של הרבי

כהוקרה לפעילותו זו של הרבי מליובאוויטש חוקקו השנט ובית הנבחרים של ארה"ב, בשנת תשמ"ג (1983), חוק הקובע את יום הולדתו של הרבי כיום של מחשבת ושל חשבון נפש לאומי בנושא החינוך לאמונה ולקיום „שבע מצוות בני נח", על נוסח החוק אותו הנשיא ריגן וכל חברי הסנט ובית הנבחרים.

קשרים מיוחדים במינם מתקיימים בין חסידי חב"ד לבין הבית הלבן, כשמכל העברים משתקפת ההערכה הבלתי־רגילה שרוחשים שם לאישיותו של החבי. ואמר פעם חרב אברהם שם־טוב, האיש שמרכז את הפעילות בוושינגטון: „אילו היו יודעים בישראל מה פועל הרבי למען המדינה — הם היו מתייחסים אליו לגמרי אחרות".

חסידי חב"ד מביאים שמחה יהודית במרכז של צה"ל

לא רק בספרד מבולבלים

כשראש הממשלה, יצחק שמיר, איחל למשנא מקומו, שמעון פרס, שלא יצליח כפעילותו למען הועידה הבינלאומית, לא הידים דבר. מכבר ידענו שמר שמיר היאה בועידה כזו מכנה לישראל. כלי התקשורת, כידוע, מרחו „לנפח" את אכזריתו של ר"ה, מעבר לכל פרופורציה (הזיר עד כך בשמיטת מהדורות חדשות...). עם ה"ה היתה זו מכנו האמיתית שמעבר היה שלא יאמיר.

בינתיים נמשך המצב המוזר של דעות סו־תרות ומנוגדות בתוך הממשלה, בעניין הועי־דה הבינלאומית, עד שבממשלת ספרד סענו הטבת שהם „מבולבלים" מזה. האמת היא כלא רק הספרדים מבולבלים, אלא גם הציבור בישראל.

בינתיים נמשך המצב שבו מ"מ רה"מ ושר החוץ עוסק בנושא „עדיף" ומרכזי, שלא לפי הקו של הממשלה, אלא לפי רצון מחצית הממשלה, מר פרס דבק בקו שלו, תוך הדגשת מספר „חנאים" וסייגים, שיבסיתו, כי תהיה זו ועידה־רה־לוכס, לפי מנמותיה של ישראל. בלעדי מילוי התנאים האלה — הוא מבטיח — לא ניתן יד לועידה מסוג אחר.

אולם דוחה, כי התנאים והסייגים שמר פרס מציב, הן יותר ל„תצרוכת פנימית" מאשר כלפי חוץ. ככל שהתכנות לקראת הועידה נמשכות והצהרות מר החוץ שלנו בנושא זה מתרבות והולכות, כן נשמעים ונעלמים הסיי־גים והתנאים. וכך מתגבשת לעינינו חזית התמיכה בועידה בינלאומית כשסורית ואש"ף, מזה, ושרי החוץ של הליגה הערבית, שהתי־כנסו השבוע בתוניס, מזה, כאשר ראשי הטוק האירופי דוחקים לכינוסה. אין הם כסתירים את מגמתם שהתה זו ועידה — כמכשיר להכרת בזכויות הפלסטינים, לביטול „חוקי הסיפוח" הישראלים (ירושלים, הגולן) ולפי־רוקן של ההתנחלויות. הערבים, בתמיכת ה־סובייטים, נאחזים ברעיון הועידה הבינלאו־מית, תוך כדי התעלמות מהסכמי קמפ־דייוויד.

וכל זת, כאמור, בלא שמ"מ רה"מ ושר החוץ, פרס, יביע סיכום חיובי במספר בעיות, הקשורות ל„תנאים" שהוא עצמו מבטיח, כגון הייצוג הפלסטיני; תפקידן של חמש המעצ־מות בועידה; סמכויות הועידה ופרובות ממשיות לבל יהיה ניסיון לכפות את עמדתן

על ישראל. האומנם סבור מר פרס ובטוח שיעלה בידו־בידינו לעצור את גלגלה של הועידה, לבל תביאנו למעידה, בטרם נאחוז את המוצר?

בדבר אחד „מאוחדים" רה"מ ומ"מ ומ"מ שניהם, כל „אחד מטעמים שלו, סבורים שלא הגיעה זמנה של הועידה לידון בממשלה. קרוב לודאי, שקבלת החלטה בממשלה בקלב הגו־כחי עלולה להביא לפירוקה של ממשלת האחדות הלאומית, ולכן מיותר ואף מזיק ל־ה־חלים ולהתפרק על „ביצה שלא נולדה".

מכאן המצב הבלתי בריא שרה"מ ומ"מ מקומו מוסיפים לדבר בשתי לשונות, מר פרס מורת לקדם את רעיון הועידה, ורה"מ מאחל לו כישלון.

יש להצטער שבנושא כזה, של הדרך לקי־דום השלום באזורנו, אין ההלטה מוסכמת ואין קו מנחה לממשלה ישראל. במוקדם או במאוחר יהיה על ראש הממשלה להביא ענין זה להבנה בינו לבין מרכזה מקומו, או להכרעה בממשלה.

יונה כהן

סיכומו של שבוע

ועידה וסיבוכיה

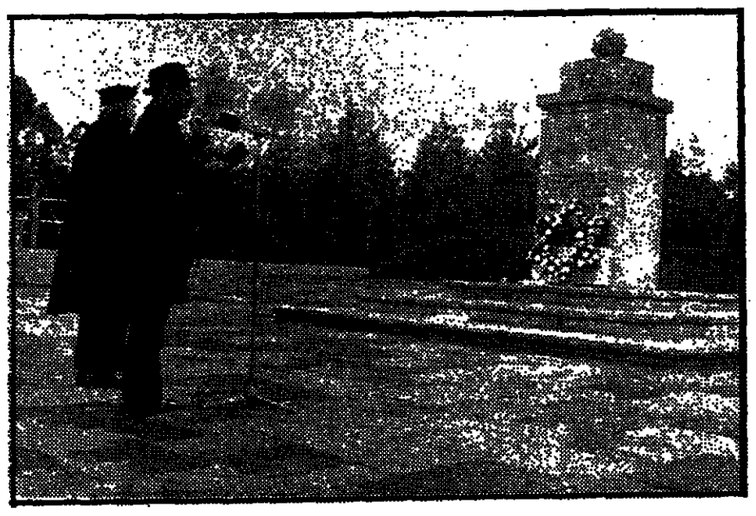

„אינני מביא לא כפרה ולא שכחה" — אמר השבוע נשיא המדינה, חיים הרצוג, בטקס אזכרה לששת המיליונים באתר מתנה המוות ברגן־בלזן

ביטוי אומלל זה עורר תגובה הריפה בטפלגת העבודה. הצר עזר ויצמן אמר בישיבת הממ־שלה, שבהיסטוריה של הממשלות טרם נשמע דבר כזה שראש מ־שלה ילווה מסעו של שר חוץ ב־ברכת אי הצלחה. מר שמיר הס־ביר את עצמו באומרו שהוא התי־כוון רק לנושא הועידה הבינ־לאומית, שלה הוא מתנגד, אבל לא ליתר הנושאים שפרס יטפל בהם במסעו לספרד. ביטוי זה צרבו את הבסיס המעורער בלאו הכי שעליו עומדת הממשלה מאז הרוטציה. במפלגת העבודה נש־מעו קולות, שאין מוצא אחר אלא פירוק הממשלה. השר ויצמן הכ־ריז, שהממשלה מצתה את עצ־מה ועליה להתפטר. ואילו בלי־כוד אמרו שגם ויצמן מיצה את עצמו ועליו ללכת.

האמת ניתנת להיאמר שפרס לא נסע לספרד לצורך הועידה הבינלאומית. ספרד אינה מעורבת במדיניות הבינלאומית ואין לה משקל כלל בכל הנוגע לועידה מעין זו. פרס נסע לפי הזמנת שר החוץ הספרדי, שביקר בארץ, ל־לא קשר עם עניין הועידה ה־בינלאומית. אבל כדי „להרגיע" את הליכוד ייחסו את הנסיעה ל־עיסוק בועידה הבינלאומית. כר ההוץ הספרדי רמז, שספרד אינה מוכנה ליטול על עצמה משימה כזו, ואין לה עניין בוויכוח על ועידה הבינלאומית. שמיר ידע זאת, והגיב בכל זאת כפי שה־גיב.

באותו זכן עורך המלך חוסיין מסע משלו לעידוד רעיון ה־ועידה הבינלאומית. הוא ביקר במרוקו ובמספר ארצות באירו־פה. בשבילו זהו עוגן הצלה יחיד. הוא רוצה מו"מ כלשהו, אבל לא מוכן למו"מ ישיר, אלא זקוק ל־מטרייה בינלאומית. לשם כך הוא מבקש את הסכמת מדינות ערב. מצרים נתנה כבר את הסכמתה, אך סוריה עומדת לו למכשול. ל־שם כך נסע חוסיין לדמשק לשכ־נע את חאפז אסאד שלא להפ־ריע לו במשימה זו. אסאד מצידו זקוק לוויתורה של ישראל על רמת הגולן, ואף הוא סבור שאפ־שר להשיג זאת באמצעות ועידה בינלאומית, אך אינו מוכן להע־ניק לירדן את הסכמתו לועידה. הוא מעוניין בועידה שגם הוא ישתתף בה. מבחינתו של חוסיין, הדרך לועידה זרועה מוקשים. ב־אותו זמן התעוררה פקיון להגיב על פגישת סגרידה באו"ם עם מנכ"ל משרד החוץ אברהם טמיר, והיא פרסמה הודעה, שאין שום שינוי במדיניותה לגבי המגרת ה־תיכון. סך הכל מדובר בפגישה של נציג ישראל עם חמש החב־רות הקבועות במועצת הביטחון.

י.א.

הקיבוץ הדתי במועצתו

שני ימי ההתוועדות של ה־מועצה ה־20 של הקיבוץ הדתי בקיבוץ כפר, לא הביאו אז ל־סיכומם של דיונים, קבלה ההחל־טות המרכזיים ובחירתה של ה־ועדה המרכזית־דתיתית. כך ש־צריכים היו צירי המועצה לשוב ולהתוועד השבוע, בדי לקבל את ההחלטות, שהיה מעין סיכום ל־הלכי הרוח והדברים של עשרות שניני הקיבוצים הדתיים.

בין המושב הראשון לבין ה־מושב השני שקדה הוועדה ה־כתמדת על מאות רבות של הצ־עות החלטה שהוגשו באמצעות הוועדות השונות. הוועדה, לדעת כל הנוכחים, עשתה „עבודה טו־בה" כבריסחה הצעות החלטה, אך אלה כונו, על פי הסגות ה־חברים במהלכו של המושב ה־שני שהתקיים השבוע, במשך שעות ארוכות בבית „המרכז ה־חקלאי" בתל־אביב.

ההחינה לגבי כל תג ותג, לגבי כל ניסוח והחלטותיו, עמדה ל־נגד עיניהם של חברי המועצה, ולא קל היה לקבל את הניסוח הסופי אל כול אותה בחינה דק־דקנית כמעט „יקית" של החב־רים, שהכינולו לנבק כראוי את השגותיהם, עד שנתקבלו אמנם ההחלטות בהצעה גלויה ובהליך דמוקרטי מובהק.

ההחלטות התייחסו לכמה וכמה תחומים שהם מעניינם של חב־רי הבסקים הדתיים, כמו הקשה עם התנועה, גרבאי דת ומדינה, כעמדה של הרבנות הראשית ל־ישראל ענייני חינוך, מעמד ה־אשה, בני עקיבא, היחס עם ה־זרמים בהדות (נושא שהוא רגיש בייחוד לדתם של רבים מחברי הכיבוצה), ולא פחות מכך, היחס עם התנועה הקיבוצית בכללותה והציבור הלא דתי.

בנוגע הרבנות הראשית הוב־עה כמאלה שהיא תפעל בכל מע־רך היי החברה בארץ „בקולה ייבמע ברוח של מסורת ישראל, גם במציות שבין אדם לחברו ו־בין אדם לחברה, בביעות של צב־צום פערים, הגנה על חלשים ו־עוד".

בד בבד הופנתה גם הקריאה להקים מוסדות להכשרת רבנים

ודיינים, שעברו את השירות ה־סדיר בצה"ל, וכפועל יוצא לכך — קריאתו האיתית של משה אונא, לקבוע עמדה גם ליחסי ה־ציונות הדתית. התחרדית, כשעל הציונות הדתית, אומר אונא, למתחם קו מבדיל ברור ונראה לעין, ו„להסתייג מפעולותיהם ה־נוגדות את השקפת עולמנו ה־ציונית־דתית".

במועצה נעשה ניסיון „להתיי־חס ל„זרמים ביהדות" מבלי לד־חות על הסף את המגמה לקרב את החוגים הריפורמים והקונסר־ביטיוים, כדי אולי לנסות ולה־שפיע עליהם, אך מתוך הדגשה ברורה שכל מה שייעשה בתחום זה, יהיה מעוגן בהלכה, ללא כל ספק.

ובסיום — הבחירה של הועדה

המרכזית־רעיונית בהרכב של 13 חברים. כאן הוצגו שתי הצעות, של בחירה אישית ובחירה של שכה הנרכבים שזכו במספר ה־גדול ביותר של המצביעים, חוצ־גו להצבעה גלויה, וכך מבין שני אלה נקבע הרכב שקיבל את ה־רוב המתלט של המצביעים.

יצויין כי דיוני המועצה, הן בהתכנסות בקיבוץ סעד והן ב־התכנסות השבוע בתל־אביב, זכו לסיקור נכבד של כלי התקשורת, המגלים עד היום רגישות יתר ל־גבי הלכי הרוח הנוכבים במקבי הקיבוץ הדתי, והדיונים כשלעצ־מם התנהלו מתוך אותה תחושה ש„רבים" עוקבים אחרינו" ומכאן שיקול הדעת, התבונה וטובד ה־הכרעה שבהחלטות!

חיים פיקרש

קריאת כיוון של מועמד

„קריאת כיוון" בעניין מינויו של השגריר בוואשינגטון נש־מעה השבוע. פרופ' שלמה אבי־נרי שהיה מכה"ל משרד החוץ והזוכר כאחד המועמדים לתפ־קיד, הודיע בפומבי: אינני רוי־אה עצמי כמועמד.

החידוש היה בהנמקה שלו: שגריר בוואשינגטון צריך להיות מקובל על ראש הממשלה ושר החוץ כאחד, אחרת ימצאו דר־כים אחרות לדבר עם ראש ה־ממשלה.

אין זה סוד, כי שלמה אבנרי רחוק מאוד מבחינת דעותיו לה־יות איש של ראש הממשלה. לכן

בצדק הוא אינו רואה עצמו מוע־מד לתפקיד.

מה שיש להצטער עליו הוא, שהכלל של שלמה אבינרי לא אומץ בהדמנויות קודמות. הצר עוד וייצמן, למשל, מצא לנכון לעקוף את השגריר מאיר רזון בשיחות שקיימם שם לפני חרו־מצה בשם ראש הממשלה דאז. בדומה לכך עקפו את השגריר במצרים בשיחות שקיימו שם ב־זמנים שונים לפני הרחצה.

חשוב שהכלל של שלמה אבי־נרי יהיה נר לרגליהם של ה־דרגים השונים.

י.ד.

השבוע בקו מעט יהך

הלהיט בידיד..

עט לשחוק

הפרות סדר חמורות היו אתמול ברחבי יהודה ושומרון לאות הזדהות עם שביתת הרעב של האסי־רים הבטחוניים בבתי הכלא. מה שמוכיח שאם יש הנדה בסדר אין הבטחה שגם יהיה סדר ב„גדה".

מה יאמרו עולי ברית המועצות בבואם לארצנו שטופת השמש?
כמה מעלות טובות למקום...

הנקבים במצות — על שום מה?
כיאה לבן חורין על היהודי לחפש לא רק את החמץ אלא גם את המצה בין החורין.

ועננו יוכל לשוב לקבל ביקורים במקום מעצרו. כזכור, אסרו שלטונות הכלא את הביקורים אצל ועננו לפני כשבועיים לאחר שהאחרון מרת קצף גילוח על מצלמות הוידאו בתאו. עתה שוב התאפש־רו הביקורים לאחר שהסוהרים שכחו כבר על מה יצא הקצף.

אילן בומבר

מכון הון הלאומי

„ישיבה" על קברו של גאון

מאת אברהם אביגד

ספר חומרון לבחור ולזכרו של הגאון זר גדול הדיין ר' משה סופר זצ"ל, ראש בית דין דק"ק לונדון והמרינה. הערוך הרב יוסף בוקסבוים. הוצאת מדריה ירושלים.

הרב משה סוופר היה מן היחידים ברבני אנגליה שנולד בה, גדל ועלה בתורה והיה האב"ד בלונדון הבירה.

נולד בליברפול בשנת תרס"ז. אביו ר' אברהם דוד עסק במסחר בעדי, שבעזרתו יסודות המסורת המתוכנת הדתי בפתלותו. לעם כך מתפרס גם ברוחו את כל ערכי הציבור על עבבר. בדבר אצטנינה של שדיר של ישיבות ומוסדות תורה. בו בזמן גם נדרשים חידושי תורה ביחסן רבו. היהדות שהיה מחדש בשנה מלובה מיעוד תורה ברבים.

באחד מבמקומי כל הרב ר' יוסף מתמון ז"ל, ראש ישיבת פוניבז', באנגליה כדי להתרים לטובת ישיבתו, הגיע לליברפול. כאשר ראה את הבחור הרב, בני של ר' אברהם הרב, עם עיניו בו ולקח אותו לישיבה עוברבו.

ר' משה עלה בישיבה האמת בהיותה ישיבה כמה שנים עבר לישיבת ביר, שקע בלימודו ולא חיי ליצרו אפילו בין הזמנים. התבשם מהדרים של גאוני הדור ר' חיים עזר גרוזובסקי, ה„חפץ חיים", ר' שמעון שקוף והרוגטצובר, ונסמך לרבנות עיר כולם.

מכל ההחלות אשר כיהן ברבנות הקפיד שלא לזון אפילו מפנכם כל בבית הכנסת, כמו תבשת הבריה באמצע הבית. גם מתבדיל בכל הלהלות שכיהן — ביהמבורג בדרום אפריקה ובלוס אנ' ג'לס בארצות־הברית — הפריעו אותו בגלל ר"ש רי ראוקן לבו. בתשרין חוד לזונדון מבחרו ומיהו בה כאב בית דין. הזה גם פטרונה של ישיבת ביישבה, ושם שרתתיו הרבות בעניני ציבור עסק בעיקרה בתעמדה רבה והשאיר אחריו כתבים רבים בלהכה ובאגדה.

ביחידות הישיבה „ישיבה על קברו" בצורת קו בין דברי תורתם של ראשונים — כתבי יד שעוד לא נדפסו — ובחידושים.

פסקי ר' אליהו מלונדריס

ר"ה עשו עורכי הכרכן, לזכרו של רב גדול ב' הרה באנגליה בימינו. שהעמידו בתחילתו פסקי ר' אליהו בן ר' משה מלונדרים, גדול רבני אנגליה בימי בעלי התוספות לפני הגירוש מאנגליה בשנת ג' לאלף הששי. התורה חוברת לאסכמה שלה ללקט את ציאותה האור שנשארו עוד בה.

ר' אליהו מבחם מלונדרים כתב גם פירוש על המכניות, ובעל התוספות ידיע פאת ר' ד' מוכיל, כיר בדפס רק פירושו לסדר זרעים, ואילו הרוב אבד. הרבה מחידושי גדולים ובכונים שונים. הי' ספרים שנדפסו כאן הם לפי מדר הש"ס. ברובם זרים עם פסקי התוספות, ובמה דברים חולק עליהם. הוא פוסק, שמי שאין לו יין בליל פסח יוצא לקדש על המצות, בניגוד לדעת רית שאין לידש על לחם אפילו אם אין לו יין. כמו כן הוא פוסק, שהמקדש על המצות בפסח יברך על הי' ילדת (הברפס) ברא פרי האדמה. (המריל, הרב ריבלין, מעיר על זה: „צריך בירור למה יברך על הברפס הרי הוא בתוך הסעודה". פליאתו היא כיותרת, שהרי כלל בידינו: כל פרי, בין פרי העץ ורק אלי האדמה, אם לא בא להשביע כמו דייסה אי"א לקיבוע סעודה, או בגלל דבר אחר לבד הי' כרים בגלל המצות לאכול ירקות. הרי הם שמנים ברבה.

האם יכול איטר לשנות טבעו

ר"מצי „מכתן לראשונים" מוכאת דעת ראי' שיים בענייני חליצה פטולה, בריבוים בין חליצה של איטר, דעת המרש"א בנידון. ור' מרדכי יפה בשל הלבושים כתב תשובה בנידון זה. שאלה: מע' ש' באים אחד שחלץ לימטא וכאשר בדקתו הי' דיינים (כפי הדין) ראוהו שאינו איטר רגל. הוא מיד בימין תחילה בכל אדם, ואחר החליצה צריך ואיר שחליצתו פטולה, מפני שהוא איטר. אך בגלל חלוץ שלמצד עליו לחלוץ נגד רצונו, הראה עצבי לא־איטר לפני הדיינים, כדי שחליצתו תהיה פטולה. כאשר בקרתו אחרי החליצה מצאו שהוא באמת איטר. הולך לפי חימו בדגל שמאל תחילה. ריבי מאנה אומרים שמעולם לא היה איטר, רק עדיין כדי לפסול את החליצה עשה את עצבו אי' כי ראין צדים לכך שלא היה איטר לפני החלי' צה.

השבמה: החליצה פסולה לפי שוחזי אחת מן הנבנות שאדם יוכל לשנות טבעו. כי שאינו איטר מל אינו יכול להיות איטר. אם חזיל אמרו הרגל נעשה טבע זה רק בבריות, אך בשעולות הגיף אין אפשרות לשנות טבע.

כמי כן באים חידושים של ה„שאגת אריה" בכמה מיבות בשים, חידושי תורה של הנפטר ר' מיכה מוויטש והשובה של ר' משה פינשטיין זצ"ל בדרכי נאמנות האשה להבשיר הולד, ועוד שאלות לגדולי התורה האחרונים.

איסור אשת אחי אמו

לקובלת הדעה בפי רבים מעד תקופת „ההמ' כלתי" ביבי משה מנדלסון הלהה יהודה גלמניה שיכבת בל שבריה ואין פרץ בהומת הדת בין יר' עבדי. הנה בגילל לפנינו חרב אלעזר הורביץ, ש"ייבה ר' יצחק אלתן בנדיפיורק, יריעה הנבה על שעה בדולה עקב מאורע של פלצה גדולה ב' עדה ישראל בגרמניה לשנו חדרת לפני מנדלסון (מנדלסון נולד בתפ"ם והאורע המעציר הזה קרה בארבעים שנה לפני כן).

בכדינת ויטצבורג בגלבל גרמניה בעיר הייצ' פלד בבנות המיד־תביר כיהן ר' אליעזר עלזון רב ואב"ד בעיר. הרוח רב הבולל של מגנצא הי' גליל. בהקופה הזאת הוחמה המלחת הקהילה בידי שהחלנים יהודים עשירים, העריים עם השלטונות והדיבים. ועל פיהם יסוק כל דבר. ר' מרדכי מאדל אונסבך דודו אחי אמו ר' מאדל שיובר הוו המחדר לבים ואבשי תבר אבל הדוכם ר' הדיבנה. לאחר מיתו של הדוד רצו ר' מרדכי ראשת דודו האלמנה, שהיתה אשת אחי אמו בן האב ר' יאיר לחתוך. הם פנו לרב ר' אליעזר עלזון, הוא הד עם חפי' שה לבנים שעכבה לא דיבר הרר' את הבישאון האלו. שיש בהם איסור שגיה. בבינתו כדי ש' שניהם יוכלו לפעול יחד אבל הדוכם לחיטב עם בני הקהילה, ולא תהיה החרות ביניהם, תורה שעלולה לסכן את הציבור. ר' אליעזר ערך את החוקה והקידושין, ואמר שהם כדת משה וישראל. כאשר שמעו רבני פולין את הדבר הטילו חרם על הזוג זד שיהבגרשו חרם של הרבנים שערכו את הקידושין.

כעבמעא ר' אליעזר על החרם אור מתניו ולחיבר קונטרס שלם, ובו ט"ו סעיפים. לחוכח שאין חר' קה לחרם. והיא כותב: „ודמה גדולה על קצת חכמי פולין אשר הצלו על דוקם ע"י אנשים מוצר' חרי ריב לבוור בתר' על הקצין הבפורסם הנדיב ר' מאדל אנסבך לפרוש בזוגתו הגבירה כרת חוה. סחו עיניהם מראות מה שבתב הרין בפסחים פרק מקום שנהגו שאין להכיל חרם על דבר ש' חכמים אסרו משום גזרה דאיסור תורה. מה שהתי' רן לא הזירו כי אם לפי שעה בשביל תיקון העולם לא לעיר ריב ומדון. זה בבר שמים ובפרט ה' תורה באחר שבמה ובמה חכמים התועדו לחתיר מפני שהיה תקון העולם. ועוד, כבר אמרו הפוס' קים דבנוכן הזה אין מחרימים גזרה לעבור על איסור כלשהו שעל ידו קיימו מצות לבות. למה שע' שיתי עשיתי לשם שמים, זה לבני מדיתי כגאולה קמנה". אם קונטרסו זה חילק הרב אליעזר הנ"ל בחגיגת הקיטר לכל האורחים.

רב אחר, שנכח בחגיגה זו וקיבל את הקונטרס, יצא בעילום שם בחוברת נגדית בהתקפה חריפה נגד ר' אליעזר. ונוסחיה: „להרים קולו בשופר עצתם לבטל ומחשבותם להפר למען יכירו ודעו כי לא אלהן ישראל. אין צורך להשיב על שטנים בריבה.

תיהם. אדרבא הזה צריך לגזור על הזוג שלא ידיה בעיר אחת. כפי ד"ש מסמר גם הדבם הנה האבר „כי ארבא כידי (בערות) שלהם אסור ולידיהם בר' הר ? יש לגזור על ר' אליעזר כיצרבם כי הם ערי הבסחיה שהעבירו אלה להתיר את הבישאין האלה יקבלו עכל ל' הבתית. המלחים כשהרים את חבריה בסדר ארבים (כסבעות) הרוחה בשמם ברר' ה בבריר הכסף להתיר לבעל צורת להבריה בלה לבוטי ופורץ גדר יעבנו נחש. אין לתם בקדושתי אבר קדשי בבצוחרי ובונו על הבריה. אין לבעל זמן לעבות על הבריה. ואילולי דבפעבנא הרי אבר מה שרעיי פרש בסנהדרין מיב. (כאן יש להעיר, הכיתב אינו מציין את המקום של רש"י, מצוי שבגרות המודפסת חסרים דברי רשי אלו בגלל הצנזורה. אך בגרסות הקדומות בצנאים דבר רי רבי': „הנבראה אוכרת חכמה הלבדים הרי ל' יש: מלאי, נקי, בבר, ביני הנדה. אבר לתן (יש) לך הרגי? הנמרב נקי יצדק אל הרגנו. אבר לי נקי הרגו הבבר בבסתרים יחרע ניה. אבר רבי': — והבעבה בעלבא הוא ספר סקרבה לבל כית הזה הזה צריכים הבנים על כל ראות של הבל שלהם).

הוא בארלה לחיבה את הומר האיסור של סבנית לעורר לכל מי שבבר לעשות לעבוד בכל הזמן על הרים יד שיתבעיר. ומיסיף לכתב על ר' אייר צור אחרי בתו: „ובלי ספק שבחמאי מה ולא יבא בנים לעשה עד שיתוקן הלקוח שלקלל. כמו כן הוא מתעיף את הרבנים שבחוקים, ואל ר' יעקב ריבר בעל „בנות יעקב בראב כתב: „הדברים הללו נאמרים בשחמורה חוקב ידי ובלה מי להבריח".

מצוות סיפור יציאת מצרים

את הקובץ בפרים הרב יצחק שלבה ריבר ב' הבעתי רעיון יפה לתרץ את השאלה הידועה של הפרי חדש והמנחת חינוך. מיני המצוות, הרבבים יהמיבון הפסבר. כונים מצה לסגל ביציאת מצ' רים ביום ובלי' כפי הבשנה ברבות „מוכרים יצי' לות ? הרי בכל השנה חייבים לוכר יציאת מצ' רים בלום ובלול כפי מצנה ברבות „מוכרים יצי' את מצרים בלילות". בשם ר' מרים ריבקר אבי' רים. שיש שלושה הבדלים בין זכירת יציאת מצ' רים כל השנה ובין הזכירה בליל פסח: א. בליל פסח הפיסור חיב לחיות דרך ראלה ותשובה ב. צריך להתחיל בגנות ולסיים בסבח ג. לספר בעצ' המצות של הלילה. פסח מצה ומרור. בכל אלה אין חיבים כל השנה.

אך הוא מוסיף סעם לשבח, הרבבים בדגיש. צריך לוכר ובלילה אינבו הקבלה הבצאבו ל' חיבות. בלומר, הלילה הזה אנו חיבים לתוסיף ר' לוכר, שהלילה הזה יצאנו ממצרים, תוספת שאין חיבים לאמרה כל השנה אין חיבים להוכיר את זכן הבצאה רק בלילה הזה. יש להעיר ולומר שהוכר כונת הרבבים באומרו: מצות עשה של תורה אין בבנים שנעשו לאותיבו במצרים ב' לילה הזה. שנאמר זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים כבו שנאמר זכור את יום השבת ל' קדבו ובניין שבליל חמישה עשר תלמד לומר הי' גדת לבנך ביום ההוא לאמור בעבור זה בעשה ש' כאה הבור מבחים לפניך (לשון הרמבים פרק ז' מהלכות חמץ ומצה א').

ההשוראה של זכור את היום הזה — בליל פסח לוכר הי' אם יום השבת. הזכירה קשורה ליום השבת שאין להחליפו ליום אחר. כך בליל פסח צריך לז' בור יהלוכור שבלילה הזה יצאנו ממצרים, כה שאין בו בכל השנה, כאשר המצוה הזאת רק לוכר את יציאת מצרים אך לא היום שבו יצאנו ממצרים.

הקובץ הוא רבגוני ומהוה „ישיבה" נאה על קברו של הנפטר, יהי זכרו ברוך.

אלעזר שרביט

שעון קיץ

בְּיוֹם רִאשׁוֹן אֲבִיבִי מְגִיס גַּם מִתְעָרֵב
עָיִר כָּל הַרְצָלִי שֶׁנָּה מְצַנְּפִים וְרוֹדְמִים.
מַרְפְּדֵי רַחֲבִים וּמִטְעֲנֵי חֹמֶר מִשְׁלַהֵב
בְּצֵלֶם שֶׁל מִשְׁכִּימֵי קוּם קוֹדְמִים
נִצִּיא אוֹתָם יָשָׁר מִפִּנְטָקָם
וְלִוְרֵדֵי הַלּוּן וְנִיעָה בְּמִקְצָב וּבְהָר
בְּסִבּוּכִים מִסְבָּכִים שֶׁל עֵמֶק וְשֶׁל הָר
לְכָל זוֹב מִתְשׁוֹרֵר מִשְׁבִּים וְקָם
וְלְכָל שֶׁבָא אוֹתוֹ וּלְכָל שֶׁיִּתְרַחֵשׁ —
בְּלִבּוֹ נִדְרַשׁ.

אַתָּה מְלוֹא עוֹלָם וְחִיש צְעָדָיו
נִקְדִּים בָּא בְּקָרְנֵי וִיקָר מוֹצְדָיו
וְאֵין לְקִפֵּי רוּחוֹת מְלֵקִפֵּי נֶשֶׁם וּטְלָלִים
לְהַכְבִּיד וּבוֹלִים וְלַהֲבִכִּיר פְּרִי מַעֲלָלִים.

(המשך „אתנו פה" שיופיע זה עתה בהוצאת „יעקר".)

כהאי לישנא

ניקודה של שעה

מאת אבנר ארליך

ביקר מסובר הוא, יש מן המתביחים המבנאים ובקדים כעה בסמיכות: קמץ קטן או פתח־קטן. כמובן, הגבור בפיבו הוא הבמון — קטנו: הוא, פתח. עד כאן מוסכם דבר כמעט על דעת הכל. מכאן ואילך מתבבכים הדברים. מה יהיה ניקוד הבלה בשבעבן לפי יפה, יפה — הרי ציל' בעתי — ה„א, קמץ. אבל יש לציין כי נקודה של הבהה מעה מתחלק לשנים: חלק מתנקד לפי בשקל יפה חלק — לפי בשקל נעי. לכן נאמרת בשעתו — פתח בטי"ן והוא תיבת הע"ן, כשגור בפינו; בניגוד למרבבע בדרך: בשעתו — סו"א תחת ה' ה"ן. וקבץ הבת הע"ן.

*

האיל ובעגייבי ניקוד עסקינן, נדון גם בבלה נוספת: מאה — מאות אנשים, מאות הרבבים — התנוקד המ"ם בבוא או בבירה? לדעתי, יש לנקד את האות מ"ם בבירה, כיקודה בגערד. אבל אפילו לדעת אלה הטוענים ביש לנקד בבוא, כדאי להעיר כי מאה יכול להיחשב בכפרד, דהיינו מאות אנשים — לא נסמן, כצורת היחיד. מאה אנשים, ולא מאות אנשים. הוני אומר, לי' דעת הכל יש לנקד את המ"ם בבירה, ולא כמרבבע בדרין מאות אנשים — מ"ם ב' בוא.

הגדה של פסח „קול אריה"

מאת הרב יוחנן פריד

בניו־יורק יושב תלמיד חכם מובהק, ידען, סדרן, מביא לדפוס ומוציא לאור עולם של ספרות תוכנית ייחודית, המובע כמעיין המתגבר. כוונתי להרב אליעזר עהרנרייך שליט"א, הרב ממאד (אונגריה) ומאז הש"ץ בברוקלין — ניו יורק.

בעין מתגבר זה מתבדך ומעשיר את ספריתנו התרבות חדשים לבטרים בהיבת „הבשק אליעזר". שכן הלה הוא ובסקה מהרות בית אבותיו־רוקבת בביתו של כהן הגאון הגדול, בעל ה„קול אריה" הרב אברהם יחיאל הכהן שהאריכן ובל, הדיש ומפורסם בעולם הבבי הבריה בגולה ובמבחר (הליבר הנתם מיבר ידבק ברבי חיים מבאנא, הקפיד תרבי').

בשפתה „הקול אריה" כשעתה של גדולי תורה ומחברים מומחים היתה, הוא כבו עד היום. די' אם נבוא לבריבנו ונבבר כי בהגדה של פסח שיבאה זה עתה לאד הבדפס „קול אריה", בחלקון תשבעו לבדק). מובאים הדרשים ובאורים כשל עשרים ובבבה (!) בנין, בבדיר הבינה סביב לעבריבר הפסח הבבריבי הגדה. הבהון חיים הם דברי הדרום של און אשר רובם נבסו בידי הבורר הבאפי יביא בשואות אריבה.

בתיר לבעלה מבחרים בפרים הילכת ומבדירת ובבונה ליל הסדר, וכה שלמבין ואחרון בנע הפסח, על שולחנם של קדושים אלו.

אתה יכול ללבבר, ליבין ולבבר את דבהם ומתחם הרחבית והבשפחתית, יכול אתה לבסבע את הבינן הבתוק של פלטולי־דאריתא, את הדיבים הבבריקות בדיבי הבחדים, את בבר הבנים הדיוק האופר בתוך יראת שבים והבהבה תורה — וכל זאת ביד בעבר הבהבן הדברים עבבם.

הוי, בי יבלה בבר תאר בעיבים, שבחיבו קדושי עליון, לראות אוהיבהבם הבקוקות בבפר, ולראות דיוהיבהבבינבם הבבהם לוכדים בשקיקה כל אות וכל הבה.

כה הבינו לבשות הבורכים בני הרב ר' אליעזר שליט"א (ר' יואל וזבבן הי"ו ור' נפתלי הי"ו) לבסע את הבקבע המתאר אה בעל ה„קול אריה" בליל הסדר, דבוגו ובבדיבתו בבבה הבקדבה, בלבד־דבוגו ובבדיבתו בבבה כבלאבן אלוקים.

הדגבה להחכים הולך אבל בבקורות הבתבבה הלאה, ובבבה שבאר לבו חבץ.

בדבוני אך לבגיבה נקודה אחת בבעבינה — כדובבה — בתוך הדברים הבדובים הבבוחים הבבדים שם על כל עבין ואבר:

בשבת „הבבר ראבר" לבבי הבא הראל, הר' ירושלים, מרי קולק, את הבלחבם של ידה. ידה, בבתן ביסוי ראבן הבדבר לבבי הבבבה בבבבה הבבבה, לי' הבדבבות הדה שבבבדרת הבריאה, לי' לא יחבחר בה הבלך, בשום שהיא בה רחוקה בבבו. וכך בוהבת הבתיב —

בהרי בבבר הדהיבו עוד בבבשם ישראל לוכר ש־רה? ואולי אין בבבר אלוקים בשירת בבבר הבר? אלא בתוך שעלה על לבב, הבינו שהבינו כי בשבתם בהורה ולבם אצל בתחת בסא הבבבד ויש להם שייבבת אבתיבת הבקבייה — אז „ויאבבו לאבבר".

בבבר בבבר הבבבים הבאים לבי שאבבבים, דבבים שיש בהם ודיה בהם דבוש, דיוק והיבוך אישיותם הבבבדת של לובבבים.

כאבבר, לפנינו מהדבבה בדיבה בל פבינים בתיבדשי

הלבה ובהבבה אבבבבית־בהשבבית, יפים ובבלאים. תהיבה שפתיתיהם דובבבת בקבר ובהא הבריבם עולה הבבבבה. ריבר כבן בבדל לבדלים ולבבשקים, יבבו להבבבך ולהא־י לעיים.

הגדה לתקומת ישראל

ההגדה החדשה, „לתקומת ישראל" ה־מרגינה לב ועין כל רואה המעיינים בה, היא פרי עבודתם המשותפת של חיה ורוד הראל, זוג ירושלמי בני דור המדינה.

היא הייסודיונית ומהמית בתולדות הציונות, הגדה ציר ובדפיקי. חיה ורוד בקשו למצות לקוראי ההגדה צוהר מיוחד לטיפור יציאת מצרים, כמצות „והגדת לבנך", ולקרב את כשותתנו ל„סוד" לדרך גאולה של העם. תוך תחושת הזירות מאז' יצאנו ממצרים, ההתאמה שבשיבות ציון, הצליות השונות עד לתקומת המדינה; „מה נשתנה" — מן הנוגנים הציוני הראשון ועד הכרזת המדינה; „והא לחמא עניא" — המתמוד שהיה בירושלים הנצורה ב' תשיה; „עד מתיא" — נגלגליה של ירושלים עד לשחרורה ואיחודה ב„ששת הימים"; „ובשביל קידבנו המקום לעבודתו" — הכוחל המערבי, שריד בית מקדשנו והמבאיב לזכותנו להתפלל שם; „וידיו אותנו, ונצעק" — תמונת השואה, מחנות ריכוז והשמדה; „ויוצאנו ה' ממצרים" — ויציאת מצרים המודרנית, עליית הדרי תימן בשנת „בחמ"ר"; „בזר הזקה וברוע נטויה" — מגילת התעפלה, ש' סמלה הוא „יציאת אירופה" (אקסודוס 1947); „ביד חזקה" — מלחמת ישראל עד תחיבת הסכם השלום ישראל־מצרים; דברי רבי יוסי הגלילי ורבי אליעזר — על רקע תוהם של ראשי הציונות הדתית, הקמת המפדתיות „המזרחי" (1902) והדבשת הקשר הנצחי שבין עם ישראל, ארץ ישראל ותורת ישראל.

אכן, הגדה לאומית־ציונית, בצוף דורות שלום ובנים מולדת לשנה־חדשה, מקימים מדינה. אתה קורא בוסח מסורתי מקורי של ההגדה, ולבדה חומר מרהבו, הבמיבה, של המעלל הציונות בתחום העליה, התיישבות ומדינה, בגבורה בפני המקום עליהם לי' כלותנו, ובבבר אל הבבבבה, בבבבבה בבבבבה הבבבבה, הבבבבה בבבבבה בבבבבה ב

בין הדף והמדף

● אמונת ישראל ותורתו

„אם התבור הגישה, יבצאו גם הפתרונות. אם יבחנו השרשים, יתבארו גם הסעיפים... אין כאן הבאת כל הקורות. יש כאן קבצים, חלקים. מפני שכסורת המתובים כאן רק להצביע על ראשי פרקים, על כיוון ונישה, על בסיס להרחבה והעמקה". שורות אלה מתוך „הקדמת ל־חוברת יש בהן כדי להצביע על כיבתו ודרך ארגונו של החוכר הרב האצוני בו. אמונת ישראל ותורתו — זחו ים רחב ועמוק. שהעוסים בבלאכת חברת זו ריכזו כמה נושאי יסוד, שמצד אחד הם עומדים בפני עצמם ומצד שני כשתלבים ומשתזרים זה בזה.

רוב הפרקים מחולקים לנושאי משנה, ובכל אחד מהם מובאים מקורות מהתנ"ך, מדברי חז"ל בתלמוד ובמדרש, עם חידושי הראשונים ומדרשי האחרונים ואף דברים של הגאון בני אכבני. מטרת כבבה החברת היא לשאול, להבין וגם להסיק. בשולי כל עבוד ברק באים עמודי „תמצית הבתורה" ובהם סיכומי הנושאים שנדונו בו.

הפרק הראשון בספר הוא „אמונה". מובאים כאן מקורות על אמונה — לימוד והעמקה; אמונה — מצוה, תוכן ומושגים; פיתוח הקשר והתגלות; רצון אנושי והבנה אנושית. הקורא מעיין במקורות, נוקש לשאלות הבאות בשולייהם וכך הוא מגיע בתוכ כלול עד לסיכום הפרק, שבו מהומצאים הענינים שנדונו בנושאים השונים הכלולים בו. הפרקים אינם אחידים בנודלם: יש המשתרעים על פני עשרה עמודים ויש שהיקפם שני עמודים בלבד. הפרקים עוסקים בנושאים: אמונה, רצון ומצשה־יציקה. השר נפה, האדם, היצור, בין אדם לחבר, חוויה ולא הוות, השפעה ומרכיבה, יחיד והבורה, מה אנו וכה מיצוו, יחיד וציבור, ישראל והעמים, בית חיינו, על אדמת נכר, נצח ישראל לא ישקר, עצמאות ובדינה, ארוכה הדרך לתיקון העולם, חיי עולם נטע בתוכנו — הנרה שבעל־פה, שבת — סגולות, הוכן ומוכן, לחיות עם הסביבה.

יש גם לציין את הציונו הגרפי הנאה של החוברת — הדפסה בהירה, עיצוב אחידיר, כותרות משנה מרובות ובידיב. לוחצאה הוכרת שוחפים מעפחת יחיאל ויהודית הירשברג, לוסר בנם יצחק ה"ר, שנפל במלחמת שלום הגליל.

*

● התשתית, הניסוח והמסקנות

„אתים יקרים", קודות „המתורגת היהודית", מאת חגי סגל, בית הוצאה כנר, ירושלים, 302 עמ' + 16 עמודי תמונות.

חגי סגל, אחד מ־27 עצודי „המחתרת היהודית", ישב כשנים בבלא חל־מוגד בשל חלקו ב־גוף בראשי הערים בירחה ירוכין. כמהמתורר מחכלא לפני שנה הוא באמתחתו עיקרו של הספר שלפנינו, המבוסס על ראיונות רבים עם חברי הצר־רים ורישומים של ומחוחים ושיחות שניהלו בינם לבין עצמם או עם אישים שבאו לבקרם. אך אין זה רק סיפורה של „המחתרת" אלא יש כאן ניסיון לפרוס יריעה רחבה יותר, של הרקע שהאמיתו אותה. וכך אין מה שחוזר כרונולוגי של דגף האירועים הקשורים ב־„מחתרת" בלבד אלא יש מצבים לצרכים הנוגעים ל„גוש אמונים", להתישבות הדתית בהודה ושומרון, לבעיות הביטחון שהעיקו עליה, לוויכוחים שליון שם בעיקר הוא, בעיקר, ההכנות שקדמו למעשים שבגרים נצירו אנשי „המחתרת", עצם ביצוע המעשים, המבצרים, החקירות, המשפט והשיבה בבית הכלא.

חבר סגל הוא עתונאי במקצועו (במשך שנים סגן עורך „נקודה" בנאמן מועצת הישובים בהודה, שומרון והבל עזה), הדבר ניכר בסגנון הקולח, בקצב התיאור ובהיסוס הרצאת הדברים, המבוססים על שפע של שיחות ומחר כתוב. יש בספר גם פרטים מפעניינים מקורות. „גוש אמונים" ונקודות ציון בתולי כדוהיו: מאז לידתו במלון „מארל" בחברון בפסח הראשון שלאחר מלחמת ששת הימים ועד החיוכות הקשה שהתעורר בקרב אנשיו מאז חטיפת „המחתרת". חגי סגל בחים ספרו מגדיר אותו בניסיון להבנת תשתית עובדתית מפורטת, שתאפשר פעם ניסוח כמחדי כל המסקנות ולקחים מפרשה „המחתרת" ומפיחיה. הוא מסיים: „מציפת הניסוח עצמה אינה מטלת רק עלי, או על יחר באשמי תיק־פלילי מאחיים ושלוש של שמונים וארבע". ומלאכת־ניסוח זו עוד תארך זמן רב, ובוודאי כי המסקנות והלקחים יהיו מגוונים שונים, ואף מנוגדים וקוטביים.

*

● הכשרת כלים לפסח — הלכה למעשה

הכשרת כלים לפסח, דיני כל כלי וכלי מכלי ה־מסבת והבית, מאת הרב שמואל דוד, ראש צורים, גוש עציון, 20 עמ'.

הכלורת כלים לפסח היא נושא שכרוכים בו דינים רבים ומורי כבים, ולעתים דוקא מקום שפע ההומר המצוי. לגבינו יש עניינים שאינם ברורים ונהירים דיי ה־צורך. הרב שמואל דוד, ראש של קבוצת ראש צורים, השכיל לכלול בחוברת בת עשרים עמ־דים בלבד פירוט נרחב הכולל בטעם את כל הכלים הנמצאים בבית ואיזה יכולה להתעורר לגביהם שאלת הכשרתם לפסח, בבחי־נת כעם המחזיק את הכרובה.

המומר בא בצורה ברורה והמציתית, ונינן בקלות לדעת הלכה למעשה כיצד להכשיר כל כלי. בסבוא לחוברת יש מספר כללים של הכשרת כלים ודיני העבלה. לאחר מכן בא עיקרה של החוברת, בצורה של טבלאות ובהם: כללי הכשרה של מאה כלים לפי הלוקה: בטבשה, מכשירים השמלים, כלי בישול, כלי אוכל, סכו־ים, כלי שתיה, כלי נקיון, כלי חמצים. בסוד הראשון בא הכלי, בסוד השני — דרך ההכשרה ובסוד השלישי — הערות ביש בהן פירוט וחמציתיות כאחד. בשולי הטבודים מובאים המקר־ות לדיבים, לעתים הוך דיון קצר. הרב הראשי לישראל, הראשון לציון הגרש אליהו, עבר על כל פירוט הכלים המתכרים הסכים עם הכתוב, והערותיו מופיעות בכמה מקומות.

מתוך שפע הכלים שבחוברת נזכיר פרט אחד שאולי אינו ידוע לכולם. לגבי משחקים וצעצועים מסויים בה כי יש לרחוץ ולנקות אותם היטב (ניתן לסמוך על הילדים בזה). ובהערות: „דיוף להערות במי אקונומיקה בהתחלה וגם אז אם לא גילינו בטקרה פירור — הוא נפסל מאכילת כלב. אם הסיתה רבה כדי — יצניעו בארון המתן".

*

● האם הצליחה הרפורמה בחינוך?

בין שוויון למצויינות, רפורמה בחינוך ומיון־הספר המקיף, מאת מרים שמידע, חוצאת אוניברסיטת בר־אילן, רמת־גן, 236 עמ'.

הרפורמה בסברכת החינוך, עליה הוחליטה הכנסת בשנת 1968, הנה־הנה לאחר חילוקי דעות חריפים הן במישור הפוליטי הן במישור החינוכי הן במישור הפוליטי. כיום חלוקות הדעות של הצלחתה ויש גישות שונות בנדון. אחד ממרכיביה העיקריים הוא הסיבות הבינים, אך אלה בקיפות כיום רק כ־50 אחוז מכלל התלמידים בגילים הרלוונטיים. פרופ' מרים שמידע מבית־הספר לחינוך באוניברסיטת בר־אילן דנה בספר שלפנינו בדילמה הנוכחת לפני מערכת החינוך המודר־ניות בעולם ובישראל, המחייבות אותן לחתור להשגת שתי מטרות סותרות־לכאורה: הדאג של שוויון בחינוך והצורך להביא את התלמידים לרמות של הצטיינות ולמצות את הפוטנציאל הטמון בהם. הספר כתבסס על הנבחה, שמערכות החינוך המודרניות אינן יכולות לוותר על השגת אף אחת משתי המטרות הללו, ושהן חייבות ההתמודד עם משימה קשה זאת בצוה ובעונה אחת.

את החלק הראשון של הספר מקדישה המחברת לניתוח זיקת הגומלין במשך הדורות בין חינוך וחברה. מסכון היא עובדת לניתוח הפרובלמטיקה של השגת הידים של שוויון ומצויינות, הקשרים הרובצים בדרך להגיע למטרה זו ודוגמות על הדרכים הארגוניות והפדגוגיות להצלחתה, בעולם בכלל ובישראל בפרט. לאחר ניתוח עקרונות הרפורמה במערכת החינוך היא משרטטת את דמות בית הספר בעידן הרפורמה החינוכית ומקדישה פרק מיוחד לבית הספר הצל־יסודי המקיף. החלק האחרון מוקדש לניתוח מערכת החינוך בישראל באספקלריה של הרפורמה חינוכית. פרופ' שמידע מציינת, כי בבדיקות המקיפות שנערכו על ביצוע הרפורמה נתגלו ממצאים חיוביים ביחס למטרת המצטינות־הביניים, מטרותיהן הנשגבות־יותר הטיקריות של המערכת בכללותה, על המורים ועל התלמידים. וזאת למרות הפצמים והלקויים שנתגלו בדרכי תפעולן. לעומת זאת, יש לה דעה פחות חיובית על בית הספר המקיף הישראלי. היא מציינת, כי יש פער גדול ביגו לבין בית הספר המקיף האידאלי. ביחיס המקיף הישראלי מתגלה כמוסד שאינו מוכן לקליט את כל אוכלוסיות הפונים אליו; הכניות הלימודים שלו נקבעות על־פי הנחיות קבועות מראש, ולא על־פי נטיות התלמידים ותחומי התענייבותם; נשמרת בו המחיצה בין הכניות לימודים אקדמיות־עיוניות לתכניות לימודים מקצועיות; ובעיקר, אין בית־הספר המקיף בישראל מוסד חינוכי אינטגרטיבי במלוא משמעותו של המושג הזה, מפני שאוכלוסיות התלמידים שלו הטמונות למדי, גם ביכולתן הלימודית וגם בהשתייכותן העדתית והסוציו־אקונומית. עם זאת נראה שהוא מצליח להתאדר את תפקיד שהוטל עליו: אוכלוסיות התלמידים שבו ילמדו יחד — גם בחלשים — עד סוף כתה י"ב, ולעתים אף מעבר לכך. סיכוייו של בית הספר המקיף בישראל, מציינת פרופ' שמידע, סמונים בהחלת הרפורמה על כל כערכת החינוך, בשיעור תפקודו של המיבות הבינים לאיר מקרות החינוך המקיף ובהתאמתו לבתי ספר מקיפים מסוגים שונים.

ש. יהרשע

מדוע ובמה הלהיבה תורת הקבלה (ב)

מאת אפרים שמואלי

ג. הרעיונות העיקריים בתפיסת המצוות ועבודת אלוקים

מה טיבן ומקומן של המצוות בתורת הקבלה?

שני רעיונות מרכזיים בתפיסת המצוות של תורת הסוד עוררו עניין רב בעולם בשעתם. שניהם הוסברו למדי בכתבי ג' שלום, ואף כי חוקר זה הבדיל יפה בין שש מקופיות בהתפתחות המיסטיקה היהודית, ובעיקר הדגיש את התחך שחוכמה ותורת צמח בתתפתחותה ז, נראה לי, ששני הרעיונות המצוים הם יסוד מסד לתרבות המסתורין בכללותה המיסר־סית ברוב תקופותיה. הרעיון האחד דן בשורש המצוות, הרעיון האחר — בגדל האחריות לקיום המצוות. בספר רציא מהימנא שב„זהר" מבואר, ששורש המצוות שניתנו לישראל הוא מצד הרצון, שנקרא גם „צד הבחות, בשום שפריר הביא מיתה על אדם. לפני חטאי של אדם הראשון היה סדר העולם משורש עץ החיים, המסמל את שפעה המלא של הקדושה בלא הערובה „קליפות" של חטאים וטומאה. רק בסוד עץ הדעת נתבדל מן הטוב ברע, הקדוש מן הטול, המותר מן האסור. הוקי התורה מתבוננים לצמצם את כוחות הרע, הורים והמיתה. באחריות הימים, בגאולה משיחית. עתיד לקום סדר העולם הראשון בעץ החיים. ושוב לא יהיה צורך לא במצוות עשה ולא בחצות לא העשה שבתורה שבכתב. אז השוב ותתחדש שפיעות החיבור האלוקית לוותר כל המעלמות בלא מעצור, ולא יהיה שוד צורך באיסורים.

אמנם, גם בתרבות התלמודית נרמז לשינוי ההלכה ביחסת המצוות. אבל רק בספר החזר" „מפיעה הגאולה כגילוי של רחמנות עמוקה, כמהפכה רוחנית שתגלה את התאמתות המיסטיקה והיהודים, ובעיקר, הדגיש את התתך המצוות ותורת צמח בתתפתחותה ז, נראה לי, ששני הרעיונות המצוים הם יסוד מסד לתרבות המסתורין בכללותה המיסר־סית ברוב תקופותיה. הרעיון האחד דן בשורש המצוות, הרעיון האחר — בגדל האחריות לקיום המצוות. בספר רציא מהימנא שב„זהר" מבואר, ששורש המצוות שניתנו לישראל הוא מצד הרצון, שנקרא גם „צד הבחות, בשום שפריר הביא מיתה על אדם. לפני חטאי אדם הראשון היה סדר העולם משורש עץ החיים, המסמל את שפעה המלא של הקדושה בלא הערובה „קליפות" של חטאים וטומאה. רק בסוד עץ הדעת נתבדל מן הטוב ברע, הקדוש מן הטול, המותר מן האסור. הוקי התורה מתבוננים לצמצם את כוחות הרע, הורים והמיתה. באחריות הימים, בגאולה משיחית. עתיד לקום סדר העולם הראשון בעץ החיים. ושוב לא יהיה צורך לא במצוות עשה ולא בחצות לא העשה שבתורה שבכתב. אז השוב ותתחדש שפיעות החיבור האלוקית לוותר כל המעלמות בלא מעצור, ולא יהיה שוד צורך באיסורים.

אמנם, גם בתרבות התלמודית נרמז לשינוי ההלכה ביחסת המצוות. אבל רק בספר הזהר" „מפיעה הגאולה כגילוי של רחמנות עמוקה, כמהפכה רוחנית שתגלה את התאמתות המיסטיקה והיהודים, ובעיקר, הדגיש את התתך המצוות ותורת צמח בתתפתחותה ז, נראה לי, ששני הרעיונות המצוים הם יסוד מסד לתרבות המסתורין בכללותה המיסר־סית ברוב תקופותיה. הרעיון האחד דן בשורש המצוות, הרעיון האחר — בגדל האחריות לקיום המצוות. בספר רציא מהימנא שב„זהר" מבואר, ששורש המצוות שניתנו לישראל הוא מצד הרצון, שנקרא גם „צד הבחות, בשום שפריר הביא מיתה על אדם. לפני חטאי אדם הראשון היה סדר העולם משורש עץ החיים, המסמל את שפעה המלא של הקדושה בלא הערובה „קליפות" של חטאים וטומאה. רק בסוד עץ הדעת נתבדל מן הטוב ברע, הקדוש מן הטול, המותר מן האסור. הוקי התורה מתבוננים לצמצם את כוחות הרע, הורים והמיתה. באחריות הימים, בגאולה משיחית. עתיד לקום סדר העולם הראשון בעץ החיים. ושוב לא יהיה צורך לא במצוות עשה ולא בחצות לא העשה שבתורה שבכתב. אז השוב ותתחדש שפיעות החיבור האלוקית לוותר כל המעלמות בלא מעצור, ולא יהיה שוד צורך באיסורים.

ד. הבשורה המרעישה: אדם שותף לבורא ומתקן את העולם

בשורת בעלי הקבלה ואיתה מרעישה ביותר: כבר ראשוני המקובלים אנשי הצ בגירונה (בשנים 1240—1270 בקירוב) ביקשו לשנות את ישראל „בשורש" כדי שישרש רתן „פרי טוב", כדברי ערמב"ן. הם תובאים אחריה בישרו שכל הנוסק בקבלה מתקרב למצלת הנבואה, אם אפילו וזכה בה. דברי חכמת הסתרים „בחיים עד לב השמים ומקוקים עד תהום רבה" — אימר ר' סחדרוס אבולעפיה, דברים אלה „מדים מן השמים הלכות עולם". בקודשתם מתקדשים רים עלוזים ותתחוננים. גדולי האומה ואבות האומה הו מסתו־רים את סתרי החכמה „מפני פחיתות הדורות הקמים אחריהם אשר שמו דעתם וכוונתם בהבלי העולם הזה"[1]). אבל הידע סתרי חכמה הוא אוהב למצלה ולמטה. „הוא שר החכמה המשתרר על כל החכמות".

לשון אחרת ומפליגה יתר ברוח המקובלים שנזכרי כאן: היודע את חכמת הקבלה יודע את סוד האלוקות וקבלת עול מלכותה ושמחתה ויקרים אשר בתורה הנת מידות ה' הנקראות ספירות, את כל הסתרים הכמוסים, אשר בכתבי הקודש נתחמו הטמונו. הוא גם יודע שר „חכמת השימוש" בשמות הטהרה הקודש. כלל של דבר, יש בכחו לקרב את הגאולה.

הקבלה מפורות איפוא את הפם לקרב את יומו המשיח, להכשיר את הדור לראות הגאה. פדות הנפש של היחיד, הפעל לגיע למצלת הנבואה הנמוה בה, כשר הוא „ראוי" לה, סולות את הדרך לתשובת הפם מהיחיד וליסוד מלכות שמים. יודעת סודות הטורה, סוד האמונות והשמות ב„חכמת השימוש", שבהם מחזיק אלוקים את שלמו בכל יום תמיד כאות שהוא עכשיו, ובהם הוא „עתיד לתקנו תיקון נמור, עושה אדם „שותף למעשי בראשית הם שותף למעשי הגאולה באחרית הימים.

יתר על כן, יודעת סתרי הטורה לא רק מקרבת את קץ הימים, הוא גם מקנה חסות וביטחון ליודעים — „בצל כנפיך יחסיון[2]).

אין פלא, שבשורה זו הלהיבה רבים תוררה איתם להשתדל בכל נפשם ומאדם, שיהיו „ראויים" לשתפות זו עם בוראם שלם וגואלו, לתקן את העולם במלכות שדי. תורת הסוד הקדוש הפיצה בשורה זו, הרחיבה את יסודה הנסיעה לה תוקף בראשונה דרכים מפורסים להמשיך אל הנצלם את שפע הרוחני ולעשות נפשו של אדם „כסא ומרכבה" לאין־סוף. הוא חוברו ותלמידיו היו בני גולי שפרד ופורטוגל, שוחרמות הרשע שבגלות ובחורבן לא הרפו ל־המרוץ אל דעתם, הרשע נעשה בתורתם רע קוסמי־אלוקי שהתחיל בקסטרופה שאירעה עם בריאת העולם.

ה. המלחמה ברשע ובגלות; תעודת הדבקות בה'

בהזרע נתבארה יפה ההשפעה הרבה על הרוחות, בעיקר בשאות שבע עשרה ושמונה עשרה, שביחה לתורת האר"י הקדוש ותלמידיו, ר' חיים ויטאל. תורה זו מקבלת את הסבל, הייסורים והצער, כיש גבוד, ולא כאין וכי הנדר, כמו שנחוו הפילוסופים ברוב. מחלולת בראשו של העולם איראה תקלה: כדי לברוא את העולם צריך היה הקב"ה, המכלא כל עלמין, לצמוח מקום כאין לצמצם — חלל ריק, שבמנו ואא מסתלק, ההתרוקנות והסתלקות הן הקטסטרופה הגדולה, גלות האלוקות מן העולם, שהיא סיבה לבריאה ועיקר כל הויתה. הבורא צמצם איפוא עצמו. בחלל שנוצר הוא מתגלה בכלים ומלבושים בדמות אורות, כוחות אלוקיים נסתרים. אבל וצה אירע שבר אסון קוסמי: נשברו הכלים, כשלא יכלו לקבל את השפע האלוקי, ובכך נגמרה שלמת הטוב המקוראית. כשהכלים נשברו, נתערבבו ונתפזרו האורות. הם הניצוצות, ונפלו לתוך תחום שליטתו של הסטרא אחרא, הוא כוח הרע בעולם.

עד בספר הזהר הושברו המצוות באלוקות, ותפיסה זו הלכה והתרחבה בסוף המאה הי"ג, ובעיקר אחרי גירוש ספרד. פרשני הסודות בכתבי הרמב"ן בארו אחרי גירוש של פירוש הרמב"ן לפסוק „ישראל אשר בך אתפאר", (ראה פירושו לשמות כ"ט, י"ז), שהשכינה מתיחדת רק בתנאי בזכות ישראל, הנושה מצותיה. ויציאה בבן בארי המקובלים את דברי הזהר, ש„לא ניתנו המצוות אלא לצרף בהן הבריות", במשמע שעל ידי המצוות כל השלמות מתחברים יחד, ומצטרפים ומתקשרים, וכן מצטרפת השכינה לארן סוף על ידי קיום המצוות. משום כך יש בכח הצדיקים לגזור גזירות, שהעליונים והתחתונים יתנהגו כרצונם, שהוא ברצון הקב"ה, ויש גם בכחם לבטל הגזירות ולהכניע את הסדר הטבעי לרצונו מצד נשמתם המזהרה, שהיא למעלה מסדרי הטבע. כללו של דבר: יש בכח אדם „לשדר את הסערכות" מכוח המצוות. מבחינה זו קשורות הקבלה המעשית קשר הדוק בקבלה העיונית. בידי מי שיודע את כוונות השמות הקדושים וצירופיהם כאילו הופקדו המפתחות לכל דבל דבר, שאדם צריך לכל צד ופנין בעולם, מורה ר' יוסף ג'יקסילה בסי שערי אורה (שער א', פתיחה). הבקיים אם דיני הצרה נוטל על עצמו אחריות לחיי נפש ולחיי האומה, לבטר מצשיו בראשית ולשוד מעשה מרכבה, כלומר — לקיומו של העולם ולי־שוליות חייו הגנוזים של האין סוף, בתורת האר"י בדבר ביצוצות האור האלוקי, שבגלו על שום שבירת הכלים האלוקיים לוותר תחומיהם של מדוזת הטומאה, קיום המצוות הוא התיקון של עצם הבריאה לאחר השבירה.

אין צורך לשוב ולהסביר רעיון בנגזה זה אל כל הבורח בענייני הבריאה, האדם, גלות וגאולה, סוד השכינה הדבקות באלוקות, שהרי נתברר דיי במחקרים החדשים על הקבלה. אבל יש צורך לשוב ולהדגיש, שהתרבות המסתורית לא דחתה את ההלכה שנתחדשה בתרבות התל־מודית, אלא הקנתה לה מימד דתי־קוסמי. המקרים מצוות מאחר את הדחיה לפי סדריה הנסתרים, והשיבר בריבה מפר אחדות זו ומפעיל בסכנה את הדחיה כולה. האיקסוקן הא־ל המסתתר, שלא כא־ל הזי שבמקרא המסופר בגלוי הדומה לסוד עדון במערכות הטבע והחלות הטמים, הוא אלוקות רגישה ביחוד למעשי האדם, לפי שכל גודלו, אם תרצה לומר כן, תלוי בהם. המצוות אינם חוקים ומשפטים לישראל בלבד, אלא סגיון הדקה הנמצרת של ההויה כולה. אמנם לפי שעה המצוות הן סמלים להנהגת העולם על פי עץ הדעת, שיש בו טוב ורע, שהרה וסיבתה היחרים ואיסורים. עכשיו אלה הם לרשיה של התורה. אבל לעתיד לבוא ישתחרר אדם כבל האיסורים הנבבלים שבלבושים אלה, והמהוה ותעלה ברחניותה המלאה בסוד עץ החיים. תפקידו של קיום המצוות לקרב עתיד זה של „האוטופיה האנרכיסטית" (בלשונו של ג' שלום).

אבל גם מחוץ למעגל המחשבה הביסטורי־הפוליטי ול־מעגל ההתבוננות בוורת האלוקות, השכינה, הספירות, הבריאה וכדומה מעניינו תיאוגניה ולכתם, ולהיבה הקבלה בכחה תורת האדם שבה; גוף ונשמה, שיבה והלום, חיים ומות — ותורת עבודת הקודש, התפילה הכוונה, דרכי קיום המצוות הדבקות באלוקות, כבר כן השפיעה על צורחת הנחיים, על סידור התפילה ועל מנהגים שונים ואזכיר כאן דברים מעטים מרבים:

„סדר התקנות" בשמעת תורה, כמו שאנו חוגגים את היום קריאת התורה והתחלתה בריקודים מסביב לבימה עם ספרי תורה, היה מקם שחידש האר"י הקדוש, בהמשך המסדות על פי המשנה, מהה ד', ל"ה, בדבר הקפת בית המקדש שבע פעמים מסביב למזבח ביום שביעי של סוכות. ר' חיים ויטאל הוכיר בראשונה מקם מיוחד זה של רבו, וכמה ספרי קבלה עסמ"ים הכמים שליחים הפיצו את המקם, עד שנתקבל ברוב קהילות ישראל. בתנועת ה־חסידות נתחבב ביותר.

דבר אחר: אף על פי שתורת הקבלה בראשיתה ביקשה לעורר תשוקה לאחוד מסמי של אדם, נשמתו, עצביותו, „צלמו" או „צלו", עם המשמשת העליונה של האלוקות שנתלבשה בעשר הספירות, הודגש בה התבדל הרב שבין האין־סוף לבין נשמת אדם, בשר ודם. אמנם בעורות דימוי רבות באה תורת הקבלה ללמד, שנשמתו המבוכות של האדם היא צלם אלוקים, קרינת האור האלוקי, ויש איפוא קירבת־יסוד בין הנשמה לבין הנצלם, המסיר כמל מסירה: האין־סוף מגיע לידי ביטוי מהוה באישיותו של אדם, המשתרר את עצמיותו הגופנית. תורת הקבלה של האר"י הקדוש היתה מודעת ביותר, נראה, לקרבה שבין ההתלך הרוחני באין־סוף, שבמהוה אלוקים מצמם את עצמו, לבין התודעות אדם אל נשמתו, ל„נקודה הפנימית", כשם שהאלוקים מצמם את עצמו. כדי להניח מקום לעולמות שיבראו, אינו אלא תשובת אלוקים מעצמו אל עצמו, כך אדם מבקש ההתכנס לתוך פנימיותו, לבצוא את עצמותו בדרכי נסיגה מן החיץ. תשובה זו מקנה הרגשה של חירות פנימית, של התאזרות העצמית הריחנית נגד בחיות הגוף, שלא להתיירא כפניהם, מפני השדים הרוחות הרעים, ממומאת הקליפות.

כמה וכמה דוגרים תיארו את תהליך ההתקרבות של האלוקות אל נשמת האדם ואת התחזקות היחיד, המוצא בקרבו את הבחינה האלוקית; ומשתוקק לדבקות בה, שבה האין־סוף, „בכיכול, נולד מחדש באדם". ג' שלום, צבי ורבלובסקי (בספרו האנגלי על ר' יוסף קארו, 1962), תשבי ואחרים מרישר את כתבי „הדבקות" בכתבי המקובלים. יפה סיכם אלכסנדר אלמסן את תהליך ההתקרבות של האלוקות אל נשמת האדם התחזקות היחיד, המוצא בקרבו את המדינה האלוקית:

„לסיכן הוספת התורה המיסטית לתיבה הישראה, לאבנית של ריטוי רחוני. אלוקים הנעצמות האנושית שוב אינם מנותקים זה מזה, ואף אינם מתמזגים לאחדות של זהות גמורה. הנעצמות עומדת עצמיה איתנה וצלולה בתוך המשמשת הגדולה יותר המתובקת הכל של אלוקים, אהבת בו ונשכרת בו כאחד"[11]. הנוסחה כאן דיאלקטית, הגלאי־נית. מתקרים אחרים מצאר בתורות הדבקות של המקובלים דינאמיקה דרסמרית של האהבה כעיקרון כלל־קוסמי של התקשרות סימטרית למטה ולמעלה כלפי מעלה.

ספרי המסר והדרוש, שנוסדו על תורת הקבלה של צפת, הפיצו תפיסה הקרובה ביותר לאיחוד גמור, המבטל כל מחיצה שבין הקב"ה לאדם: „והעיקר שתדע כל היחודים וכל מציאות העבודה, שאין הבדל בינינו לבינו יתברך, עם היותו מרומם, גבוה כעל גבוה. הוא עצבו, ואנחנו בפרטים"[12]. בתנועת החסידות האמינו, שהצדיק האמיתי שולה למעלת דבקות זו — פיסגת החוויה הדתית — כשנשמתו, שידה אל הגוף, מתקשרת עם שורש העליון שבאלוקות. יש בכח האדם להפעיל את שורש נשמתו, האחוזה בספירות האלוקיות, תעודה גבוהה וצלולה איפוא על אדם מישראל.

הערות

6) ג' שלום דברים בגו, עמ' 177.

7) בפתיחה לחלק תורה שבכתב, דף כ', שני יחוות הבריות המהוות יודעפאן.

8) כשותחוקו הנטיות הבסתוריות עוד ביטוי שלמונה של התנועות הפנימיות־הפילוסופיות, בעיקר בכוח הקופת ספרד, הלכה ותפשטה ואכנה, שתורת הקבלה היא ירושתה של הנבואה, שכן חכמי הקבלה זכו להתגלות אלוקית־נבואית. ועוד הארצו: חכמי התלמוד מסרו למקובלים את סתרי מעשה מרכבה ומעשה בראשית. אפילו מגנה דעות, כר' חסדאי קרשקש, ומדה, שעל מעשה מרכבה ומעשה בראשית „אי אפשר לעמוד על מי הפיון והחקירה" (אור ה', סס, א), שחכמה זו נתגלתה לאברהם אבינו ברוח הקודש, והוא הכנים אותה לספר היצירה, אבל באופן שאי אפשר להבין את דבריו אלא כפי השטעה, בקבלת איש מפי איש. בכך נפתחה דרך להתקבלות תורת המסתורין גם בחוגים שבהם עדיין שלטה הנרבות הפילוסופית־הפילוסופית. אחרי בירוש ספרד, הדפסת ספר הזהר התפשטות ספרות המסר הכוללת, שנעשתה כעין סניף עצמי לתורת הסוד, גבר כוחה של זו בעם. עיין זאב הרוי „יסודות קבליים בספר אור ה' לר' חסדאי קרשקש, מחקרי ירושלים במחשבת ישראל, כרך ב', חוב' א', תשמ"ג.

9) אפילו חכמים, שנמשכו אחרי הפילוסופים, האמינו, שספרי היסוד של תורת הקבלה, ספר היצירה וספר הבהיר, כיוסדים על מדרשים של חכמי התלמוד או נכתבו על ידיהם כמש. ספר הבהיר, המיחס לר' נתוניא בן הקנה, משתדל לחקות את לשון התנאים, כאילו היה קובץ מדרשי־תנאי, אף על פי שכבר אמר הרא כבר משתמש בספריהם של ר' סעדיה גאון ור' בחיי. ספר הבהיר הכניס לקבלה את תורת האצילות, את סוד הזיווג, את תורת האדם הקדמון, וכן הוא חידש את התורה בדבר צירופי אותיות ומספרים, הכל בשם חכמי התלמוד.

10) עיין ישעיהו תשבי, תורת הרע והקליפה בקבלת האר"י, ירושלים תשכ"ג; תירוחו של האר"י נדונה הרבה בחקר הקבלה, בעיקר בהיחס לתנועת שבתי צבי וספיחיה, בויכוח על ר' יהונתן אייבשיץ, אם היה שבתאי.

11) א. אלמסן, פנים של יהדות, תא, 1983, עמ' 81.

12) מרדכי פכטר, „הפיסת הדבקות ותיאוריה בספרות הדרוש המאוחר של הכמי צפת במאה הט"ז", מחקרי ירושלים במחשבת ישראל, ג, תשמ"ב, עמ' 114.

,מה יהיה' - בדרום אפריקה

נואת בת שלום

כמו בצפון אירלנד או ב־מערבה של אסיה (המזרח הרחוק) כך גם בדרומה של יבשת אפריקה היות אוכלו־סיות שלמות במתה נפשי ה־מתמקר במלים: מה יהיה?

סוערים אנחנו מסתפקים בצמד המלים הנפוסות הללו עם סימן השאלה בנובן הם מפלסים אותן ברומן עב כרס. נדין גורדימר, הסופרת הדרום־אפריקנית ה־מפורסמת, ברומן האחרון שלה, „ספורסאי של הסבע" (בהוצאת קנופף), מעיתה אכן לתתמודד עם ה„מה יהיה" המסוכן ולדמיין לעצמה את המחר של ארצה.

הילדה קפרן, גיבורת הספר, נערה ללא הורים, שגשרה מבית הספר היא בשוטטה בחוצות יוהנסבורג, מתיידדת עם ע־תונאי ברדן הכותב נגד משטר האפרטהייד. אחרי ביקור המש־ורה החשאית הדרום־אפריקנית בדירתם, בורדים העתונאי וה־נערה מארגנים לדאר־א־סאלם, שהשבה בשנים האחרונות לעיר־מקלט פוטולארית של כל מתנגדי המשטר הלבן בדרום אפריקה. בעיקר מתרכזים בה הבנוחים והחוחרים של מפלגת תקונגרס האפריקני.

על חוטי האסאריסק. יום אחר יום, מתבנסים הגולים הדרום־אפריקנים, שחורים ולבנים כא־חד, כדי לתכנן את המהפיכה שתבוא, הילדת מאוזמה פאסי־חיה. וכל נסיונותיהם של ידי־דיה להקנות לה „תודעה פוליי־טית" עלו בתוהו. מאידך גיסא — הנערה שגדלה כבתרבות־ובת־בלי־הורים לא קלטה גם דגות קדובות והיא משוחררת מ־כוסכמה ומאשרות ישנות. אין לה תחושה כוצקה של עליונות ריקה. קל לה להיקלט בכל קבו־צה של שחורים, לבנים, חומים או אפורים. בסביבה שבה צבע העור קובע את הזשתייכות ה־מעמדית, „עוורונה" של הגי־בורה הוא כשלעצמו מהפכני ו־מדהים.

נרמות יוחד נעשית העלילה כאשר נישאת הילדה למנהיג שחור (הנערה, כאמור, „עיוורת צבעים"). אנשי השפרת הבטחון הלבנה רודפים את האיש, הי־זמן למנהיג שחור אחר המתמנה לנשיא ארצו המשוחררת. גורדי־מר אינה מציינת, בכוונה, את שם המדינה המשוחררת הזו, הי־ללה הופכת בשלב הזה לבת המצמדות השליטים בעולם ה־שלישי. היא נפגשת לשיחות עם אנדרדה נגדי הבריתות דאמוזר סוטו, יכאשר זוכה דרום אפריקה לשליטה השחורים הראשונים, מחכנת הילדה הלבנה להיות נוכחת בתגיגות הנצחון שלהם.

הספר שגורדימר כנסה לתע־ביר דרך דמיותה של הילדה הוא ברוך וחד. האדם, הלבן, הוא כאילו אומרת, צריך ללכת בעק־בות רגשותיו, לוותר על חישו־בים אינטרסנטיים, „להינשא" לאדם השחור ולהשוך יחד עמו למשפחה אחת, משפחת האדם.

במהלך הטיפול מצליחה גורדי־מר לבקר בחריפות את המשטר הלבן בדרום אפריקה, לתאר ב־בוז תומני לבנים ש„המשמר שלו, חתי־ליט מנהל השיווק והמכירות האמריקני דיסר מאמן, לקי־חת את עצמו בידיים ולעצב צה. אין ספק שהספר יעורר זו־כוח נוקב ולאו דווקא סרתני, גם עיתוי הופעתו, ערב הכרות הקרם האמריקני על מדינות ה־מנהלות קשרי מסחר עם דרום אפריקה — מצניין.

*

„דאגות גוף" - עסק נושתנים

בגיל ארבעים הכבר עם מחלת לב קלה, ריאות וכבד נגרמים קבעה (כנראה בגלל עישון כבד רטוריה באמיתית) ומבשקל של מאה קילוגרם שר התרכזו בעיקר באיזור הכרס על הבשר ושמרים שלו, חתי־ליט מנהל השיווק והמכירות האמריקני דיסר מאמן, לקי־חת את עצמו בידיים ולעצב צה. אין ספק שהספר יעורר זו־כוח נוקב ולאו דווקא סרתני, גם עיתוי הופעתו, ערב הכרות הקרם האמריקני על מדינות ה־מנהלות קשרי מסחר עם דרום אפריקה — מצניין.

*

„דאגות גוף" - עסק נושתנים

בגיל ארבעים הכבר עם מחלת לב קלה, ריאות וכבד נגרמים קבעה (כנראה בגלל עישון כבד רטוריה באמיתית) ומבשקל של מאה קילוגרם שר התרכזו בעיקר באיזור הכרס על הבשר ושמרים שלו, חתי־ליט מנהל השיווק והמכירות האמריקני דיסר מאמן, לקי־חת את עצמו בידיים ולעצב

הצופה 7 יום שני, י"א ניסן תשמ"ז, 10.4

מכון מן הארכיון

בודי ודבותי, אחי ורעי

במעגל ה„צמרת"

נאת משה קרונה

מה שסיפרתי בפרק הקודם שייך למעגל אחד בגורמי עבודתנו המפלגתית. היו עוד מעגלים ועל אחד מהם ברצוני לספר כאן. מתכוון אני לאותו מעגל שסביבו התרכזו פעיליה המרכזיים של התנועה — מה שקרוי כיום, שיגרת הלשון, „צמרת". כאן היו מרוכזים רבים מאד מאלה שבהחלט יכול אני לשייכם לסוג אחי ורעי מאז ומתמיד.

מובן כאלו שאין המדובר כאן באיזה חברה הנעתרת פורמלית כי אם — בהמורה של אנשים שבחלקם נבנו עם המוסדות הדיבוקרטיים בתנועתנו ובחלקם — „בקו רבים" ומצויים בעניינים המרכזיים של התנועה. בחלקם הם אנשים אלה ידידים ב־עבודת היצונה של התנועה כלפי חוץ (הר־כמשלה, הכנסת וכדומה) ובחלקם — בכול־בים בתוך המנגנון הגדול הסיפרתי עליו קרה דם או בעיסוקים ציבוריים וכלכליים שנרבו לצמיחתם הפעילה.

„משימת כל החיים"

ואכן, הרבה רם לי לספר על הבורות פעילים מרכזיים זו אולם בדרכי עד כה לא אכנים עצמי לפרטי פרטים ואסתפק ברישומן של כמה דמויות, הכנות, סגולות ופעילויות בלבד. ואכנס צריך אני לומר כי חבורת המנהיגות שלנו היתה לאחר הכרתי הערכתי בעין „חטיבה מגויסת" שסגלה לעצמה את התכונה לראות בעבודת התנועה „משימת כל החיים". כל האנשים האלה יכלו „להסתדר" בחיים ואף להצליח יפה בעיסוקים אחרים. היו בתוכם אנשים בעלי כישורים וכשרונות מבריקים. אולם כולם, על כל פנים ברובם המכריע, ויתרו הרבה מכל הכסנים על כספי האידיאלים הבר פיטוק לעיסוק יומיומי.

האמת היא כי אינני רוצה בסיכום רשמים חברותנו בנבכי העבר להגדיר אחרי נטפאל־ניות הנרפקיות על כה הרחה. ולכן לא אכ־חיר כי האנשים האלה היו גם בעלי רצון להתבלט בעבודה. להצטיין בה ולהיראות כך בעיני ציבור החברים והציבור הכללי. הלוואי שלא אחטא בדפתי אם אומר שהיתה בתכוני הם גם הצעדה של סממני אבריצות ופעלו אצלם ועליהם דחפים ולחצים כונים. אלמלא התכונות האלו הרי לא היו בוגרים לעצם האפשרות לנהוג כפי שנהגו ולהגיע מה ש־הגיעו. אבל לא היו עניני עולם מוחלטים הם גם ידעו שאסור להתפאר בתכונות וסגו־לות שאינן קיימות. אלא, במידה מרובה מאד אפיינה אותם אמ"ש במנהגות התכונה של בכרה עצמית, מאבק רצוף נגד יצרי התנאות יחידה — מה שפסיכולוגים מכנים בשם פיסיכומיצה. אלמלא הבקרה הריסון העצמי ואלמלא הבקרה והריסון הנאים מצד הקולק־טיב — מי יודע להיכן היינו מגיעים בחרי־גות ובעייתיות?

ואכן היו אצלנו מאז ומתמיד חריגות, תת־רוחות, והתארגנויות סיעתיות וכל אלה הסרו את החיים ונגמו לקצים בלתי פוסקים. זוכ־רני הרבה כישיבות הוועד המרכזי ומהבני דע־דות שהיו נמשכים ימים על גבי ימים מחמת חוסר היכולת לתאם בין הקבוצות (האחדים שבראשן) ולגבש רוב גדול למען עבודות הוכ־רעות עונות. הן תמיד טרחה התנועה כולה לרגיע למצבים שבל יחד ממנה נידה, שהוא מאוחדים בחיות האחדות הפנימית „הנכון הר־סדרי" שלנו לגבי היכולת לחיות כל הזמן „כוח עולה".

החיכוכים הרבים הבלתי פוסקים בתנועה על רקע בעיות אישיות, עדתיות, אוריינטא־ציות חברתיות וסתם חילוקי דעה בגוון עצום של עניינים — כל אלה גזלו הרבה מזמנו גם בחיית המעגל המרוחי עצמו. אלה היו עניינים ב„ראוי" היה לחיות הלוקים עליהם. לא כלפה אצלנו מעולם ברישאליות וגסות. אולם עכ"ז שהקפנו את התנועה הדתית־הלאומית לאחר הכיוצא עם הבוהרי נרכיב הרשאים והעניינים הנורמים להיחוקי דעה ולכל גילוי הלוי שלהם.

הנה בתקופה הארוכה הזו שבה מרכזתי כמרכזה הכללי של המפלגה הדתית לאומית ובבר לא יכולתי (גם אילו התאמצתי) להיות איזה אישמנים מפונק לגבי המלכים הפנ־הנעתרים ובכל זאת קרים מאד היו לי הדב־רים. כבר עברו שנים מזכן שעזבתי את אר־דיה שבה עשיתי זמן רב ל־מדי הספקתי לספוג הרבה מהליכותיה בעניני הדיבוקרטיה העיסוקים היום־יומיים האלה בין מה שראיתי ולמדתי שם ובין מה שראיתי וחדתי אצלנו בארץ העכידו גנד עיני, במלא החומרה את הפרובלמאטיקה האמורות הצפויה לנו במדינה בכלל ובתנועה בפרט, בכל הנוגע לחיים הדו־קראטיים הקיימים.

בחיתי באמריקה לא יכולתי להתלהב מה־מסר הה־מפלגתי הקיים שם למעשה ואב כי לא להיכה. בדרך כלל יגם בתנות הדתי שם ראיתי הרבה מערכות בחירות שבהן הע־פיעו יותר מהתי מפלגות. על אחת כמה וכמה אי אפשר היה להתלהב. אפילו בחירה הדתה, מהמסתר וסדר חיים שבתוך כל מפלגה כמ־לעצמה. אלא, נוסחתי שאמריקאים רבים רו־אים מה סדרי הענינים האלה מבחוץ „רע בריעוטר" עם גדול במספרים וציבור רחב אי אפשר להם בשום פנים ואופן לנהל את חייהם בלי שיוחדרו כדעון ומדעה על הרבה ערכים ועניינים שכשלעצמם יקרים הם מאד מכרחה לחתקים כל הזמן סלקציה אכזרית ומכאיבה בסוגי הכהרעות הנוצאים מדר להדיף בחדינה „יקום אדון אם הדר". בארץ שלנו היינו רחוקים כרחוק מזרח ממערב ככל תפיסה הקדומה לכן. קשים היו עלינו (גם במדינה וגם בתנועה) חבלי מיזוג האחדה של דעות, יישור ויישוב בין אינכרסים, ארסים, הרגשים יכיצה באלה.

ואכן, זכרני היטב כי למראה כל הדברים האלה שביקו ובנחתי כי צפויים לנו לאורך זמן קשיים רבים. ובדיוק כל אדם בתוכנו להצטייר בתרבה אופסימיות, ארך רוח, סובי־לנות וסבלנות. הכרחי הוא לנהוג כך, כדי שלא לאבד את האמונה והתקוה. הכרחי הדבר שנחדיר לתודעתם של כל חבריגו החדרים שזה מקרוב. הצטרפו אלינו, כי ידעו אין אכר לפניהם. אמנם, אין זו משימה קלה כלל וכלל. הנו ענין של הינוך המונים ודרכו של חינוך כזה היא שהיא נמשך שנים רבות. אולם אבריה לא יבוה.

יאבנם ענין זה של „סיעות" — מלחמה בהן אי הבנה ענין — עמד על הפרק והס־ריה את הבריה הלפי מיטב ומרבי גם בשנים שלפני יום בחנים כאחרי כן. היו בתוכנו תמיד רבים, יבבלים גם מחבריגו בהתנגה, הסברו כי „סיעות", בתחיר סיעות „אידיאו־לוגיות", הינן הכרחיות דבר חיובי וחיצו, סיעות בסוג זה — סענו — גורמות להעלאת שיבוב של הרעיונים ותסוכות הלב; עולה ה־תוכן הרעיוני ומוקמה בחיית ביכרת עוקפים של הרעיונים אישיים. סיעות — כך המסיכו הסברי — מצמצמות את אכזריות הפילו־גים באמצ: פרדיקאטיו הן מגביות את מסמר הבינלדים. כמה ומהמה ניסוקים היו מובאים לכם מהדרכה מדרי סיעות ואף „בסכר סיעות" יעבור יעדיה ואמריהן.

הדיבה אלה הו תכיר הרבה חברים, וב־כדרם רבים מבנהיגי התנועה, שראו בהופעות הסיעתיות, בין אם סיעות קיימות בין אם סיעות הנראיות, בביכול, רק לזכה ודיזות, שרים כל יש יאם כל הסאת. אבנם — הסבירו — הסיעות בהתלות הכיר כסיעות אידאולוגיות בעיות כיעות מוגות והמות אלא מבמכך הנכר הן דופקות לגופים קיימים ומבוסדים: אינכרסים סיעתיים — כך הבסיכו לסעין — ביבב היפוך הצדדים מבעדים על אינכרסים בהרבבעיתיים: סיעות גורמים לפיבור עם ע־ל הרכים דמוקראטיים. אבנים מפעים לדעתיה ולבנוסים כמהם כבר מראש „בחו־בנכר בבר דעת חדשות: כמיאה נגדרת כל פעיות כיפי עניינים ומאליה שלא נדונו הדחה בחיר הסיעות. „בבסר סיעות" אינו באמבר הינכון מהות ואדרבא הוא הוסם את הדרך בבני כיות הדבים עולם; בעל כמרון הבריה — שני — ראינו עובר „מבנגת סיעתית" — כיצד יגיע להכפצה, לבבתיות?

„ועידת שרתון"

עיה ביכרגי אחת הועידות הבבורבלות בתרי בראיתי בימי חלדי והיא הועידה הבבריה של הבפלגה הדתית הלאומית שנערכה בבלוב בל מקום חכן עם הועידה הי"ג בל הפוכד המרחי. ועידה זו התקיבמה בחל־אביב בתבי הבמ"ג ונבמבכה כתבעה ימים ארכים. היא הקוקה ובזכרוני — ואני מניח כי היא הקיקה בזכרונם של כל אלה שהפ־הפיי בה — כי ידועה מבם לא רק את הבדרים הדתיים בזה מקרוב באו אלינו והיתה זו להם „בבריה ראבונה" אלא גם ותיקי הו־ותיקים מבבובצים היו כי הם כחוסבים בפני עיבולים ועיותים דמוקראטיים, יהו אבר היו. בבלעבבו, שהיה לי חלק ידיר בהכנות בבהלך ועידת המפלגה, הייתי נסער ונרעב זמן רב אחרי כן בעוד שבועידה עצבה הצלחתי לגיים איך שהוא את כל בחות הנפב הנבוה בדי לבמור על שפתיה הדעת ומבבר הבעיה בלחץ. זו היתה הועידה ב־נדפה בדבים ב„ועידת שרתון" (על שם הבלוח „בתון" הדהב שבאולמו נערכה הו־ועידה).

אבן, כדאי לבפר על ועידה זו מפני שבה מתגלו לנו בבה עניינים עיקריים השייבים לאפיונה של תנועתנו. „ועידת שרתון" הנו־בבסה זמן רב לאחר ייסודה של המפלגה הדתית לאומית והשתתפו בה לבעלה מאלף צירים. בדבר זה היתה ברבוביה ביבדת אלבן בלבד חלק גדול אחר היה מיסמך להשתתף בשתי ועידות. היינו בועידת הפרצל הבזרחי ובועידה המפלגה. קבה מאוד היה להפריד בין הבלוב. הדיונים וההצבעות של שתי ועי־דות הבתקיימות לבעבה בארבה. האבטורד בבדבר היה נראה לעין הבבבד מאד. יתירה בזה: אנוכיה זו גרבה מבם לאנדרלמוסיה. עבר בבה ימים עד שבבלל העליות ועידה זו להתארגן בהלבה בבריה נבראות, ועדת בבדאבים „באר ועדות, לאבד אל סדר היום ויקיים דיונים בהלכתם. לפתע נוכח הבל לדעת שאבם הבלוב. ברבוה הביקרת של גדול והתחבה וגב בבמות ובאיבות של מבעבי יבייה. אדים לא הבלחנו בבזב פנים. ואמנ, עבבר את הגדול הזה מבחינה הייה הדפ־קראטיים של הבתנועה. כבה הבדינה הצעיבה שלנו הוא שבדיין לא לבדיה בהלבה איך לארגן מה יותר הים ממלכתיים: מלים ביד־רוקראטיים יעילים. מיבבל הקין בחיי הים יבם יכוצא באלה — כן גם תבעתנו, שגדלה בלבדו הבבנים, לא הבליחה להבתלם על ה־כמה. בהפלבה מאתנו התודעה שאי אפבר לבהל ותיבה גדולה בל לבעלה מאלף צירים נאיב הבבוחה ממש כלפינו — יש באן גם מן האמת בבקורת הקטלנית ובמא יש „מבהו־תה בל הבתיעה הבשא בתוכנו סבבה כתבבת שהתעוות כאלו חזרו על עמנו...

הועידה עצמה נרגשה כמובן אולם לא לפני שבלנו איבבנו הרבה מבהותינו ולא לפני שבילו מבא ומתן וחן ודברים בין אישים וקבצות, הסיבות ופלגים. בתבעת הימים של הועידה הספקנו די והותר להליעים עצמנו בסקירות והערכות, דיונים ויכוחים, החלטות והצעות. אולם לא אמרתי כי דיי בזה. כל אחד מאתנו בפני עצמו, ולפעמים גם כלנו יחד, עתיד, זכן רב מאוד היה מלהה אותנו צלת של „ועידת שרתון" — מראות „מהומות" של הבתחלות הדיבוקראטית. סיום הבבעה ומתן הפנימי, הקטרוגים הארסיים של הבתו־נות הסנסציונית הציקר — הראגות לימים הבאים.

קולט ברקים ורעמים

מה באבת הבתברר לנו בוועידה זו?

ברצוני לבנות אך אחדים מהדברים הצמי־כים לבסגנית סיפורי על הזכרנית הרשימים:

ראיתי כל הובבר מעל לכל ספק כי לא מוב נהגנו כאבר הלמנו עם הבפקות ארוכות יותר מדי בין ועידה לועידה. המיד חושבים כי הנה לא טוב לכנס ועידה ולבובו, כביכול, זמן יקר על ויכוחים מגיעים הבתכתובות בין סיעות וקבוצות בזמן של „שעת חירום". הבתע־למנו ביחדעין ובלא ידעין מכך שאצלנו בארץ כמעט כל שעה היא „שעת חירום" ויכי כמעט תמיד קיים משהו „בערי" כצריך להפגות אליו את כל תשומת הלב. שבני וראינו בחוש כי ועידה היא מעל לכל הבשיבתה בתחומים רבים גם „קולט ברקים ורעמים" ציבורי־ומתן־ומיקוח וכל כמוצא הזה. ממש כתרף עין הפכו הצעירים שלנו ל„צעירים" ו־אבני הדדית הבומות ל„מבמרת אבן אפר־קה". זה בסילוב עם הסיבות ה„הסטוריות" שלנו מיכים מקום גרם לאנדרלמוסיה שגמ־שכה ימים אחדים. במזכירה הכללי של הממ־למה שמבהתי עד לבחירתה של בביאות ה־ועידה כיבבב. ראש הישיבות והערימו עלי הרבה תלאות. אך סאבד ניסה משה שפירא, שבוודאי היה דמות סמכותית ביותר על באי הועידה, לישב בראש — לא הסתדרו הבב־יונם. הין ויכוחים על בבי ויבוחים והבעות פתרון לרבב הבעלו בכל מעם יכל אלו יחד הרבו והבדילו את הבבוכה: האם הסבך ואת — — — הרעש והבמלה. כזיה עומדת נגד עיני התבוכה הבזבעה הזו: אני עומד על במת הועידה ומבמה להבגיע אצמה ולפתע מתפרצה לתוך האולם קבוצת צעירים־צעירים ובראבם אחד הבכמיבי איה סיסמות רעב־ניות ביותר דרך רם־קול אלקסבדני ידני. זו היתה לי פעם ראשונה שהיתי בבמביר אלקסרני ידני חדיב זה, כי „האחזן בידי" — היום הוא שופט בישראל — כסבור היה אן בימי צעירותו שאם לא בקול רעב גדול, אדיר וחזק קולו אולי לא „ישבע". זוכרני כי מצדים הייבו באיזר במבך ימים בספר עבתה מאמנו הבתנעה ובכא ואיפולא התחלנו ל־נאיה הבבוחה ממש כלפינו — יש כאן גם מן האמת בבקורת הקטלנית ובמא יש „מבהו־תה באומיה של הבתנעה הנשא בתוכנו סבבה כתבבת שהתעוות כאלו חזרו על עמנו...

ומתן־ומיקוח וכל כמוצא הזה, ממש כתרף עין הפכו הצעירים שלנו ל„צעירים" ו־אבני הדדית הבומות ל„מבמרת אבן אפר־קה". זה בסילוב עם הסיבות ה„הסטוריות" שלנו מיכים מקום גרם לאנדרלמוסיה שגמ־שכה ימים אחדים. במזכירה הכללי של הממ־למה שמבהתי עד לבחירתה של בביאות ה־ועידה כיבבב. ראש הישיבות והערימו עלי הרבה תלאות. אך סאבד ניסה משה שפירא, שבוודאי היה דמות סמכותית ביותר על באי הועידה, לישב בראש — לא הסתדרו הבב־יונם. הין ויכוחים על בבי ויבוחים והבעות פתרון לרבב הבעלו בכל מעם יכל אלו יחד הרבו והבדילו את הבבוכה: האם הסבך ואת — — — הרעש והבמלה. כזיה עומדת נגד עיני התבוכה הבזבעה הזו: אני עומד על במת הועידה ומבמה להבגיע אצמה ולפתע מתפרצה לתוך האולם קבוצת צעירים־צעירים ובראבם אחד הבכמיבי איה סיסמות רעב־ניות ביותר דרך רם־קול אלקסבדני ידני. זו היתה לי פעם ראשונה שהיתי בבמביר אלקסרני ידני חדיב זה, כי „האחזן בידי" — היום הוא שופט בישראל — כסבור היה אן בימי צעירותו שאם לא בקול רעב גדול, אדיר וחזק קולו אולי לא „ישבע". זוכרני כי מצדים הייבו באיזר במבך ימים בספר עבתה מאמנו הבתנעה ובכא ואיפולא התחלנו ל־נאיה הבבוחה ממש כלפינו — יש כאן גם מן האמת בבקורת הקטלנית ובמא יש „מבהו־תה באומיה של הבתנעה הנשא בתוכנו סבבה כתבבת שהתעוות כאלו חזרו על עמנו...

הועידה עצמה נרגשה כמובן אולם לא לפני שבלנו איבבנו הרבה מבהותינו ולא לפני שבילו מבא ומתן וחן ודברים בין אישים וקבצות, הסיבות ופלגים. בתבעת הימים של הועידה הספקנו די והותר להליעים עצמנו בסקירות והערכות, דיונים ויכוחים, החלטות והצעות. אולם לא אמרתי כי דיי בזה. כל אחד מאתנו בפני עצמו, ולפעמים גם כלנו יחד, התחלנו לשאת את מבא הלקחים לקראת ה־עתיד. זכן רב מאוד היה מלהה אותנו צלת של „ועידת שרתון" — מראות „מהומות" של הבתחלות הדיבוקראטית. סיום הבבעה ומתן הפנימי, הקטרוגים הארסיים של הבתו־נות הסנסציונית הציקר — הראגות לימים הבאים.

קולט ברקים ורעמים

מה באבת הבתברר לנו בוועידה זו?

ברצוני לבנות אך אחדים מהדברים הצמי־כים לבסגנית סיפורי על הזכרנית הרשימים:

ראיתי כל הובבר מעל לכל ספק כי לא מוב נהגנו כאבר הלמנו עם הבפקות ארוכות יותר מדי בין ועידה לועידה. המיד חושבים כי הנה לא טוב לכנס ועידה ולבובו, כביכול, זמן יקר על ויכוחים מגיעים הבתכתובות בין סיעות וקבוצות בזמן של „שעת חירום". הבתע־למנו ביחדעין ובלא ידעין מכך שאצלנו בארץ כמעט כל שעה היא „שעת חירום" ויכי כמעט תמיד קיים משהו „בערי" כצריך להפגות אליו את כל תשומת הלב. שבני וראינו בחוש כי ועידה היא מעל לכל הבשיבתה בתחומים רבים גם „קולט ברקים ורעמים" ציבורי־ותגעתי. אסור לצבור מטענים־חשמליים־אך „ברקים ורעמים" במשך זמן רב מדי. ועידות חיבות להיערך בזמן מספר קרוב בדרך זו ייתכן ביתר קלות ונעצם לקלוט לתוך המגנ־היצות והאחריות עוד כוחות נוספים. בתגעה גדולה וגדולה — הדבר הזה הברור.

שנית, הבברר לנו כי „שכר" המיחוד יצא בפקצת בהפסד של כערכה ארמונית־דימו־קראטית מכורבלת למעלה מן המידה. באנו לאחר מנגונים ולפעמ סדרי צבודה ונמצאנו מסרבלים על ידי הקבת כיסודות כפולים למפלגה ההפועל המזרחי — גם בזירה המר־כזית וגם בסניפים רבים. מכונה מסובכת ובדולה זו היתה מאוד קמה לתפעול חלק.

שלישית, המיחוד היה הכרחי מאד ובא בעתו ובמכונו. הוא הביא עמו הרבה ברכה וגרם לעליית כחנו הציבורי. אולם, תוך ה־מאמצים הרבים שהקצנו כיכנו, לא גרם המיחוד לא להכשרת הקרקע ההרחבה הורגי־תית של המגדות המאיחד המכיל של היהדות הדתית כולה ואף לא לביסוסן של התקות הרמות מקיפתנו מדבר הרחבתה של יכולת קליטתנו לתנועה את המוני יהדתים הדתיים משכבות „המעמד הבינוני". היתה תזוזה והי־תה קליטה, נתוספו חוגים ואירגים אולם לא המרחנו האידרגים הבדלים מאליהם ייחלנו. התחלנו לגים. לב (אומר אני כך בלשון „רבים" כפני שהערכתי אז בכלל וכלל לא הייתי יחיד בעניין זה) לכך שהבהה הבלגלי־ה־הבדלי בין ציבור העובדים הציבור העצמ־איים בארץ נמצא בתחילתו של תהליך השינה ביימשך זמן רב. אפשר היה לחרית בחוש כי משהו רצ־בי מתחיל „להשתבש" בחיים הצי־בוריים ובראיות זעזועה ואופיה לכך היו הדברים הקורחיים הבאים: מפא"י התחילה לארגן בדיש גלי „סקציה" של בעלי מלאכה וסוחרים „זעירים", הצירים הכלליים, שהיו אליבא דכל הדעות מפלגה בורגנית או „בעלי־ביתיה". היא לארגן בפועל חטיבה של „עוב־דים" ציבים כללים וב„בחירה" התחילו ל־דבר בגלוי על הקמת „סיעה" בתוך ה„הסתד־רות" נוסף על ארגון „העובדים הלאומיים" שהיה על מורתה כל „הדיה" עצמה. כל אלה היו סימנים בולטים הראונים לתהליך של הפנגת מחזים סוציאליים.

אכן, התחלנו לכים לב להתפתחויות אלה ועדיין לא ידענו בדיוק ובמרכנים קונקרטיים מה יש ללמוד ולעשות כתוצאה מכך. למעשה נקוטה היתה בידינו הכיסה לתמיכה בעבודה הנמרצת כבעבר: אסור לנוח את העבודה הקונסטרוקטיוית שהיתה תביר סימן היכר מובהק של התנועה. אדרבא, יש להמציכה ולהרחיבה. אף כמפלגה אסור לנו לעבור ל־פוליטיקה מוגומת. את הדברים הדתיים בארץ יש לבנות ולפתח ללא ליאות והפסקה. שאר הדברים הפוליטיים, הכלכליים, החברתיים דורשים מאתנו פעילות והתייחסות מקורית ועלינו לבנות בעמדותינו ולהאוז שהציבור הרחב ידע היטב עליהן. אולם כל זה צריך להיעשות בדרך של שילוב וסינתזה. אנו ב־אמת רוצים לגדול ולהשפיע. אולם לא נוכל לעשות זאת בדרך של הדדרדות רציונית וריצה בחולה אחר המימצאים האחרונים של סקרי דעת הקהל.

(המשך יבוא)

ב"ה

הרבנות הראשית לישראל

דרשת שבת הגדול

כבי מורנו ורבנו מרן הגאון

רבי מרדכי אליהו שליט"א

הראשון לציון הרב הראשי לישראל

ישא דרשה בעניני הפסח בהלכה ובאגדה

בשבת קודש פרשת „צו", י"ב ניסן התשמ"ז

בבית הכנסת „קהל ציון", רח' יפו 91 בחצר בית היתומים הספרדי.

בשעה 5.00 אחה"צ

תפילת מנחה בשעה 4.30 אחה"צ

אחרי הדרשה יהיו שירות ובקשות ותפילת ערבית

הציבור מוזמן

תזכו לשנים רבות נעימות וטובות.

אוניברסיטת בר־אילן

משרדי האוניברסיטה יהיו סגורים

החל מיום א', י"ג בניסן תשמ"ז (12.4.87)

ועד יום ג', כ"ב בניסן תשמ"ז (21.4.87)

בברכת פסח כשר ושמח

ההנהלה

עירית ירושלים

פרסי ירושלים

לשנת העשרים לאחוד העיר

עיריית ירושלים מתכבדת להכריז על הפרסים הבאים:

א. פרס לספרות תורנית ע"ש הרב עוזיאל זצ"ל

ב. פרס לאזרחות טובה ע"ש משפחת גולדשטיין

ג. פרס למחקר ארכיאולוגי על ירושלים

ד. פרס לציור ופסל ע"ש א. ארסט ז"ל

ה. פרס לספרות יפה ע"ש ש"י עגנון ז"ל

ו. פרס לקידום הבנת בירושלים ע"ש י. פערמן ז"ל

תאריך סופי להגשת מועמדים:

יום שישי כ"ג באייר תשמ"ז — 22.5.87

פרטים נוספים ורשום —

במחלקה לתרבות של עיריית ירושלים רח' חיי אדם 2

טל' 1 — 02-226210

עכשיו יותר מתמיד — חפיך שמיה!

משרד החינוך והתרבות

החינוך הדתי

משרדי החינוך הדתי יהיו סגורים

לקהל בערב החג ובחול המועד פסח

הרבנות הראשית לישראל

הרבנות הראשית לישראל

בית ירושלים השלמה ת"ז

כ"ט אדר תשמ"ז

קבלת אורחים

בחוה"מ פ' תשמ"ז

יום מבקר לרקב והרתך לישראל

הרבנים הראשיים לישראל

מרן הרב אברהם שפירא שליט"א

ומרן הראש"ל מרדכי אליהו שליט"א

יקבלו אורחים בלשכותיהם בהיכל שלמה בירושלים

ביום רביעי ט"ז ניסן וביום חמישי י"ז ניסן

א' ר"ב דחוה"מ בין השעות 10.30—12.30

הראש"ל הרב הראשי לישראל יקבל אורחים בימים אלו בשעות 17.00—20.00 בביתו

רח' כנפי נשרים A קרית משה, ירושלים.

חג כשר ושמח

תזכו לשנים רבות נעימות וטובות

SHAL שליחות עידוד נגולה TORAH CORPS שעל

בס"ד

Jerusalem Program for Practical Rabbinics and Teacher Training Cours

Pratique De Pedagogie Et Rabbinat

לאברך מחו"ל דובר אנגלית או צרפתית!

במגמה להכשיר אברכים צעירים לשליחות לתקופה מוגבלת בקהילות יהודיות בגולה כמחנכים, מדריכים רוחניים ואף כרבנים, להלתם בתתבוללות ולקרב נוער ומבוגרים למקורם היהודי

יפתחו מחזורים נוספים של תכנית הכשרה מיוחדת בירושלים, לאברכים הלומדים בישיבות ובכוללים; הלימודים ביום רביעי בערב וביום ששי בבוקר.

תנאי קבלה:

מספר שנות לימוד בישיבה גבוהה, בעל יוזמה, אישיות פתוחה ודינמית, דובר אנגלית או צרפתית.

התחייבות לשרת בקהילות בחו"ל; יינתנו מלגות חודשיות.

פרטים נוספים ותנאים יימסרו למועמדים רצינים ומתאימים.

על המועמד לשלוח תולדות חיים ותאור מצב המשפחה ולציין את המסגרת המתאימה לו.

אל: שעל, נבעת שאול 26/1, ירושלים 95477

ב"ה

לשכת הרבנות

חולון

תעודת הכשר

הננו לאשר בזה שהמשקאות המיוצרים ע"י

טמפו תעשיות בירה בע"מ

קנקל

— קנקל קולה, קנקל אורנז', קנקל לבן, קנקל לימון.

סודה מי עמי (בהכשר בד"צ).

טמפו

— מיצי־תפוזים, אשכוליות, ענבים ותפוחים טמפולי.

קנקלית

— קנקלית מיצי תפוזים, אשכוליות, ענבים.

קנקלית מוגזים קולה, אורנג', ולימון ליים.

טמפו דיאט

— טמפו דיאט קולה, אורנג', לימון ליים.

הוכשרו לחג הפסח דנא ע"י ב"כ לשכת הרבנות לחולון ובפיקות והשגחה ויכולים כל אחב"י להשתמש בתוצרת הנ"ל בחג הפסח הבעל"ט שנה זו, בלי שום פקפוק כלל.

הכשר זה כוחו יפה לפסח תשמ"ז.

בעה"ח פח חולון, ניסן תשמ"ז

(—) לשכת הרבנות־לחולון

לשכת הרבנות הראשית

המועצה הדתית

מגדל העמק

לשכת הרבנות המועצה הדתית

מגדל־העמק

טל. 40317 (065) ת.ד. 38

ד' אדר, תשמ"ז

3.3.87

ב"ה

תעודת הכשר לפסח תשמ"ז

הועדתינו זו ניתנת להעיד כי המפעל פרי העמק

שבמגדל־העמק, נמצא תחת פיקוח הרבנות המקומית,

וכי התוצרת שם כשרה.

והופרשו תרומות ומעשרות כדין.

תוקף תעודה זאת שנה מיום הנפקתה.

בברכה

הרב יצחק דוד גרוסמן

הרב המקומי

בברכה

הרב אברהם מנחם

הרב המקומי

חתימה

הרב מנחם אברהם

הרבנות מגדל העמק

הרבנות הראשית

המועצה הדתית

נתניה

רח' שמילנסקי 4, ת"ד 1012, נתניה

טל. 36325

לשכת הרב הראשי

הרב ישראל מאיר לאו

אדר, תשמ"ז

בס"ד.....

תעודת הכשר

ב"ה

וזאת לתעודה כי "תשלובת מפעלי טמפו בנתניה"

הנמצאת בהשגחת הרבנות הראשית, מייצרת לקראת

חג הפסח הבע"ל את המוצרים הבאים:

משקה קל תפוזים

משקה קל אשכוליות

משקה קל ענבים (ברכתו: "שהכל נהיה בדברו")

טמפו אורנג'

טמפו קולה

טמפו לימון

טמפו מי סודה

מוצרים אלה — הן בבקבוקים והן בפחיות —

הינם כשרים לפסח תשמ"ז.

בברכת פסח כשר ושמח

הרב ישראל מאיר לאו

הרב הראשי לנתניה

RABBI ISRAEL MEIR LAU

בתקופה זו לחזיר.....

הרב ישראל מאיר לאו

הרב הראשי לנתניה

RABBI ISRAEL MEIR LAU

1987—5746

ખાસ અંક

૨૭૮ વર્ષ ૧૦૧

(૧૦.૧.૧૯૯૭)

તંત્રી: મનુભાઈ ગોકળદાસ પરીખ

૧૦.૦૧

ગોળ ગોળ ગપ્પાં

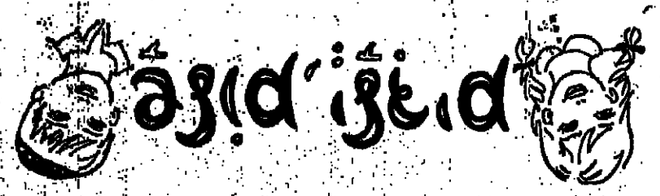

ગોળ ગોળ ગપ્પાં
ગોળ ગોળ ગપ્પાં... ગોળ ગોળ ગપ્પાં, ગોળ
ગોળ ગોળ ગપ્પાં મારીએ ગોળ ગોળ ગપ્પાં!

(લાલજી ખમા ખમા ૧૦.૧.૯૭)

ગોળ ગોળ ગપ્પાં

ગોળ ગોળ ગપ્પાં
મારીએ ગોળ ગોળ ગપ્પાં!
ગોળ ગોળ ગપ્પાં
મારીએ ગોળ ગોળ ગપ્પાં!

מה נצפה | מה צפוי

בדרדיו * בטלוויזיה

בעריכת שולה מסטיק

בדרדיו

* „קבלת שבת" — תרשת „צי" — ב־שרשרת שבתאי ביבי (א') שרשי, 15.00 — דברי מולה ל„שבת הגדולה" מאת הרב הראשי ראש אבות בתי הדין בחיפה, הרב אליהו בקשי דוריון. קי־רא בתורה החזן יעקב קלינצקי. ב־המטה — הזמר והחזן יוסף ביר עמר. הרב הראשי ואב בית הדין הרבני ברחובות, הרב שבחה הכהן קוק, ישיר חזן בהדרת השבתי „והכל מהבי־על תורת כהנים.

* „אבות ובניהם" (גלי־צה: שרשי, 15.05 סדרת תבניות מאפיינות עבדי אל־יל ובניהם. הפעם: תאריל א' ובני צח בחיל הים.

* „מלוה מלכה" (ב') בדרשי 22.10 — תבנית שתיחד ל־85 שנה לרבי מלובביץ' הארה את הרב שבעון אלי־שיב. הרב בן ציון ליפסקר, חיב אב־גל חי שאקי. ליחד ליבבבסיין. ה־עורך: אברהם סלוטין.

* „מחשבת ישראל" — סדרת שיחות מאי עריכי אתבר גרינולד (א') ראשון, 19.05.

* „עם ישראל" — מסף לעניינים יהר־דים בשלום (ב') ראשון, 19.35.

* „אומר בשבחיך" — פיוטים ושלקי חזנות ספרדים — בעריכת משה חן (ב') ראשון 20.05.

* „צימוקים ושקדים" — מבחר שיר־רים ביידיש (ב') ראשון, 22.05 — הנעם: לקה שיחים לשמח.

* „חפה ועץ" (א') ראשון, 22.05 — הנעם: „שנרור ומצמאת מל יל־דים ובני בצר".

* „לקראת זמן חרותנו" — בעריכת שבתאי ביבי (א') שני, 15.00 — ה־רב הראשי לצה"ל, הרב גד נבון, ייתן שיחה לקראת החג.

* „למצאני תג הפסח" — בעריכת אב־הם סלומון (ב') שלישי, 22.10 — תבנית של ירושלים המקדש. משתת־פים: מרחי הרב מנחם רבינוביץ' ה"כ הרב אליעזר ולדמן, הרב שלמה מן הנר.

* „שואל כעניין" — שאלות בנושאי חברה והלכה עם רב בישראל — ב־עריכת אברהם סלוטין (א') רביעי, 19.05.

* „שיעור בתנ"א" — מגיש: הרב עדין שטיינזלץ (א') חמישי, 19.05.

* „שורשים" — שבעתן לעניני פול־קלור ועדה (ב') חמישי, 20.05.

* „בינינו לבין עצמנו" — שיחות עם מאזינים בעידוד מי (ב') חמישי, 23.05.

הגדולים של סולם הזמירות הגדול

„לפנון נעבוד בראשה" — שר: אברהם פריד, לחן: הרב בריך חיים, עיבוד: ישראל לם — הוא שיר ה־טנה בסולם הזמירות הגדול תש־מ"ז.

שר והלחין: מרדכי בן דוד, עיבוד: משה לאופר.

במקום השלישי: „וכל נתיבותיה שלום" — שרים: האחים ברונר ד־רני גולן, לחן: משה לאופר, עי־בוד: אריה ברונר.

במסגרת המצעד נבחרו גם:

זמר השנה — אברהם פריד.

מלחין השנה — משה לאופר.

מעבד השנה — ד"ר מרדכי סר־בול.

לזקנת השנה — „פרחי גנים".

תגלית השנה — שתחי „זינגביים.

במסגרת „השיר המחיר" לעידוד הזמר הזמירי המסורתי נבחר שירו של תנשר חיים מילר מרחובות, „ראה נא בעוניינו" מתמילת שמותה עש־רה.

לילדים ולנוער

בטלוויזיה הכללית והלימודית

* יום שישי

09.55 ג' הלמן — פרק אחרון — הי־תבורה מגיעה לבריסטול. מתברר שקסמר שיבבהם הרג עצמו כי אחיו — הלורד שריבנהם והוא משמש עכשיו כשופט. ה„קסמר" עובד לפניו למשפט. בהליכי מתברות הזהות האמיתית של האחים. הקסמר האמיתי ניתן להצאה לחורג. האם יצליחו גיק להציל מפיו את מר אנתוני?

11.05 מפרץ הרחות — פרק 6: גאר־וות מפרץ הרחות — פאפיה ו־חברותיה מתקבאות בדרכה לילי הי־אכנית וכנסות לסמר מציורים לתיירים הבריטים למפרץ הרחות, כשבמרחב אינה אומנותיה אלא שאיפה לרחוק. בינתיים הזקן מחי־ליט ללכת לקח את פאפיה ולר־קח אותה לסיים קצר בגאנה.

11.30 הצילו את הספינה — תבורת ילדים נחלצת לוכיל ספינה קי־טנה יכבה שבדרכה להות מפר־רקן לגרוטאות. הילדים מגיעים לצורה את רב המחבל בדמות של הספינה ואת הבהבים שטי־פל בספינה בצבר. ביחד הם מבקבים את הספינה ובמטרו של דבר בצליחים לחצילה מפרדק. הבבריח — פרק ב': הבוגד ה־מכובד (חלק א') — אלפסי עד לפריצה המבבעת בבית של קפטן קוניג. בבה של שרה. אחיב מהגלים בבית מסמכים, המחשי־דים את קוניג בריגאל ובבבידה. ר־הוא נעצר בידי מפקד חיל ה־משבר. שרה מבקשת את עזרתו של ביג וינגמנט, אך הוא נהג ב־אזרות שמא מפקד חיל המשמר הוא המוגר.

14.30 בשמחת פליטר — פרק 13 — פי־ניאו מתחתן עם מאריבס. ליזי יוצאת ללומדון אך בדרך נגנבת הבספת עם היהלומים. לורד פון מנה לסגת מהצעת הנישואין שלו ללזי. הוא מחזיל לחזור במרץ אחרי מאדאם מאקס.

* יום רביעי

09.35 תיאמרון אגדות עם — איבן ה־שוטה — ציבוד דרמטי של מע־שיה רוסית בהברית המגולגלת את קורותיו של איבן, בבו ה־צעיר של מחר עשיר. איבן ה־נחשב לשוטה, מצליח להפתיע בשעה שהוא יוצא להחלבה ר־מגיע לעיר־ההב. הוא מכר מלח שאינו ידוע לתושבי העיר, מר־עשר חוכה בבת המלך.

10.00 לפי — פרק 3 לפי רוצה לזר־שות. על בריאן, אך הוא מת־וזה על מעשיו. לפי רוצה לאחת בחקירה על כנופיית גנבי הסר־סים הפועלת באיזור.

10.25 אידיס — פרק 9 ראותנות — חברי החוג למדע יוצאים למחנה אולם כמה נערים נקלעים למפר־לת סלעים גדולים במערה שבה מצוי גם קוף גורילה מפיל אי־מה. אידיס בחלצת לעזרה.

10.45 מסע לאדי הרדום — סדרה תעודית בת 4 פרקים המתארת מסע מרתק לאדי המוקיעים ה־שוקס, אחרי הקרבת קרבנות אדם של הקניבלים. נתקלים בכתות ממחוריות. אוכלים אוכל מקר־מי, לוטשים את מנהגי הילדים וצולים אל אגנות הרפואה.

15.05 חיפש המאבר האבוד — סדרה פלילית בת 7 פרקים. סטאנלי קוסלאבסקי הוא נער אנגלי ממר־צא פולני מצד אביו. הוא מק־בל ידיעה לבית הספר לשיח הוא מתבקש לסור בהחירות לביתו, כי אביו חולה. לפני מות אביו הוא מסיק למלמל בעולבת שאינה מובנת לסטאנלי, שיש אחיר פר־לגי במקום כלשהו. מסתבר ש־סטאנלי אינו היחיד הידוע על כך, ורבים המחפשים את האחיר.

16.30 מתרגמנים ודל המיפרשיות — תבנית מוסיקלית המשלבת יצירות מהמאה ה־16 עם יצירות מהמאה ה־20.

* יום שני

10.05 לפי — פרק 2, חבורת הבלשים מקבלת שם: „מוכנות הבילוש של לפי בפליטים". לפי מפתיעה את בריאן, אחי יבלשים, עם החשבים הנעלבים בדיר.

10.50 מפגש לרחוב הספר — הולדות הניסיון הראשון שנעשה בתחילת המאה לישב פליטים יהודים בר־מנת אירופה בדרום מערב אר־גנטינה. בראשות האלגן עמד הפר־סר הראשון ישראל זנגוויל. דרך סיפורו הנאיבי של מהגר בחשף עולמם של הפליטים היהודים, קשיי קליטתם ולבסוף הסתגלותם המצלחת לחיים באמריקה.

14.05 קשת ענן — הנדת לבנך — המישדר מתאר את מהלך ליל ה־סדר כשהוא מתמקד על משמעו־תה של ההגדה של פסח.

14.25 שירלי סמפל — נערה עשירה ו־מסכנה — בערה יתומה מאמה, חיה בבית מפואר ורחב ידיים עם אביה — בעל מפעל ענק לסבון. הילדה צמאה לחברת ילדים אחר־רים, ואביה מחליט לשלוח אותה לבית פרטי לעיר. הילדה משר־מסת ברוחבות ובוגרת הרפתקאות רבות. כין השאר היא מצטרפת ל־זג זמרים והשבת לזמרת רוחי מפורסמת השרה במישור חסות של חברת סבון מתוקה לזן של אביה.

* יום רביעי

10.00 לפי — סדרת הרפתקאות בת 6 פרקים. לפי, ילדה נכה בכסא גלגלים, חבריה הנערים במשן יל־דים מארגנים חבורת בלשים לתי־קור את הנסיבות המתרחשות ב־בעון.

10.25 אידיס — פרק 7: „גדול הרגל — לי וסיפרי מבוחנים ביצור גדול ושער על הגר, הם משתכנים שזהו „גדול הרגל", יצור מסר־כן דמוי אדם, המשמש ביערות. „גדול הרגל" בקלע לסבבה, ד־אידיס נחלצת לעזרתו.

10.45 מפרץ הרחות — פרק 7: שמן אור כוח — שמן ומיצאו יוצאים להגיה מלכודות ונתקלים במסוק קל שהתרסק. מיצאו ומלך לקר־רא לעזרה בעוד שמן נשאר עם המטיסה הבצורה ומפתח עמה מערכת יחסים מיוחדת.

11.10 קדימה, זת — הסרט דן בחצרנות הביטוח בשמירה על בטיח. גר־פני. דגש על אמצעי החירות שמתחילים חייבים לנקוט, ומצ־ביע על החשיבות המיוחדת ש־יש לשמירה על כושר ביטוח בספרט.

17.30 „אגדה של הגדה" — מסע מופלא באנימציה אל ההגדה של פסח.

בטלוויזיה

* „כלים וקלוני" (מוצ"ש, 20.30) — קבוצת נגנים מן התזמורת הפילהר־מונית הישראלית מגישה קטעים של מוסיקה יהודית. הקונצרט הפילהר־מונית תל אביב, בניצוחו של מר־כאל שני, מגישה שירים שמילותיהם מן התנ"ך.

* „כלה מהמבוהי" — סרט טלוויזיה איטמלי (מוצ"ש, 22.50) — קורן פונורוס, גבר בשנות הארבעים ל־חייו שהי בעיר קטנה באוסטרליה, מחליט „לייבא" לעצמו כלה מן הו־פיליפינים. הכלה היא נערה שהיה לו עמה קשר שהתנתבות. הכלה מגיעה למקום ומעוררת מיד את חשמם של תושבי המקום, החדורים בדעות קדומות על רקע גזעי. ה־מצב מתגבר כאשר הם מגכרים מל־חמה על הלבנים על רקע של סכ־סוכי קרקעות.

* „תביעות קטנות" (א', 20.30) — תבנית דרמטית הדנה בתביעות קטנות, בסכומי כסף שאינם עולים על 3,000 שקלים. השופט לשעבר דן כפן הוא הבורר באולפן, ושמו־קד מחיבת את הנדרים. מיצוגי הנדרים מוצלים במקומם בפעם ה־ראשונה באולפן „תביעות קטנות".

* שעשלת (א', 21.50) — קלאודיה בחזרת לבית המרפא, לאחר שדר־תה שהב נטרפה עליה. בלייק מצ־ליח לאתר את המיגוע הקטן של פאלון. מייקל טוראנס מחפש הר־כחה, שהא זרע לבית קרינגטון. על מיטת חוליו, בבית החולים, ס־סיל קולבי כתחתה עם אלקטיס.

* „בבם אל הצבר — יציאת מצרים" (ג', 20.00) — המהשה ויזואלית חדשותית של אהד האירועים ה־חשובים ביותר בהולדות העם ה־יהודי, היציאה מעבדות לחירות. ה־תבנית מוגשת במתכונת של מהזו־רת חדשות בטלוויזיה. כתבים ה־מלווים את בני ישראל באתם מ־מצרים מדווחים מאורעות של פרעה, מסכמים את השפעת המכות שנחתו על המצרים וסוקרים בקצרה את תולדות בני־ישראל, החל באור־כש־דים, דרך ארץ ישראל וכלה בארץ גושן. בתכנית ישתתפו גם פרשנים מדיניים וצבאיים.

* „התלשמיות" (ג', 20.30) — ערי־אגיות מוסיקליות על ישראל ב־בסופה, הנוף האנושי והתרבותי.

* „היים שכאלה" — עם שיקה דן (ג', 21.35) — סיפורו של אורח התבנית מתוקל ביחידות המודיעין של הצבא הבריטי והמשיך בצני־ותו עם הקבוצה שבה היו גם חנה סנש הבבבה ריינר. עבודתו של שי־קה דן. ובמשכת עד היום הזה בהע־לאת עולים מעבר למסך הברזל, ר־בים הרשאים שמזיון חשיחה יפת לזום. בין המשתתפים בתכנית: יצ־חק נבון; שמעון פרס; קולונל מנני טימנס, מפקד יחידת המודיעין ה־בריטית; דוברים אדם מצרפת: בני מספחה, חברים נידיים, ולהקת „מיקוד חילות השדה.

* „ביפולים מתות בסתר" (ג', 23.00) — הפרק הרביעי: קידוצו ר־ה־מימר ראלף בכנסיה צוכר תבופה רבה, לאחר שמסר לה את הירוי שה הצעומה. שהוריעה לו מרי. מצב רוחם של בני משפחת קליני הש־תפר מאוד עם השינוי שבהייהם לאחר מותה של מרי. אבל לא לאו־רך זמן משיבים חזרים עם הש־פחה: פרנק הבכור נדון למאסר עו־לם באשמת הרבה. דליקה בתשמשת בדרוגרה ובסכנה אף את האחוזה עצמה.

* „ביבור מקומי" — סוכרת בריטית (ד', 22.05) — הסיפור מתרחש ב־כפר ליינים במקומלבר: חברת נפט גדולה מבקשת להקים מע־גן למלוחה בצפון האי הבריטי. מצניעות לרבות לסם כך את ה־כפר הזה, בשלמותו. תושבי הכפר, למרבה הפלא, מוכנים למכור הכל, אם יקבלו תמורה כספית הגונה.

* „עם פרליב — יום ביומן אישי" (ה', 21.35) — מאז 1973 ישב דוה פרלוב וכותב יומן אישי, אך צמ־קום להשתמש כעת ובפעקה הזא משתש במצלמה קטנה של 16 מ"מ. בסרט משולבים קטעים רבים מתוך היומן ומתוך עבודתו הקולנועית. עבודה שבה הוא עוסק מאז הגי־עו לארץ, מברזיל דרך פריס, ב־שנת 1958.

יום יום שבוע

10.05 לפי — פרק 2, חבורת הבלשים מקבלת שם: „מוכנות הבילוש של לפי בפליטים". לפי מפתיעה את בריאן, אחי יבלשים, עם החשבים הנעלבים בדיר.

10.50 מפגש לרחוב הספר — הולדות הניסיון הראשון שנעשה בתחילת המאה לישב פליטים יהודים בר־מנת ארוזאה בדרום מערב אר־גנטינה. בראשות האלגן עמד הפר־סר הראשון ישראל זנגוויל. דרך סיפורו הנאיבי של מהגר בחשף עולמם של הפליטים היהודים, קשיי קליטתם ולבסוף הסתגלותם המצלחת לחיים באמריקה.

14.05 קשת ענן — הנדת לבנך — המישדר מתאר את מהלך ליל ה־סדר כשהוא מתמקד על משמעו־תה של ההגדה של פסח.

14.25 שירלי סמפל — נערה עשירה ו־מסכנה — בערה יתומה מאמה, חיה בבית מפואר ורחב ידיים עם אביה — בעל מפעל ענק לסבון. הילדה צמאה לחברת ילדים אחר־רים, ואביה מחליט לשלוח אותה לבית פרטי מחוץ לעיר. הילדה משר־מסת ברוחבות ובוגרת הרפתקאות רבות. בין השאר היא מצטרפת ל־זג זמרים והשבת לזמרת רוחי מפורסמת השרה במישור חסות של חברת סבון מתוקה לזן של אביה.

* יום רביעי

09.35 תיאמרון אגדות עם — איבן ה־שוטה — ציבוד דרמטי של מע־שיה רוסית בהברית המגולגלת את קורותיו של איבן, בבו ה־צעיר של מחר עשיר. איבן ה־נחשב לשוטה, מצליח להפתיע בשעה שהוא יוצא להחלבה ר־מגיע לעיר־ההב. הוא מכר מלח שאינו ידוע לתושבי העיר, מר־עשר חוכה בבת המלך.

10.00 לפי — פרק 3 לפי רוצה לזר־שות. על בריאן, אך הוא מת־וזה על מעשיו. לפי רוצה לאחת בחקירה על כנופיית גנבי הסר־סים הפועלת באיזור.

10.25 אידיס — פרק 9 ראותנות — חברי החוג למדע יוצאים למחנה אולם כמה נערים נקלעים למפר־לת סלעים גדולים במערה שבה מצוי גם קוף גורילה מפיל אי־מה. אידיס בחלצת לעזרה.

10.45 מסע לאדי הרדום — סדרה תעודית בת 4 פרקים המתארת מסע מרתק לאדי המוקיעים ה־שוקס, אחרי הקרבת קרבנות אדם של הקניבלים. נתקלים בכתות ממחוריות. אוכלים אוכל מקר־מי, לוטשים את מנהגי הילדים וצולים אל אגנות הרפואה.

15.05 חיפש המאבר האבוד — סדרה פלילית בת 7 פרקים. סטאנלי קוסלאבסקי הוא נער אנגלי ממר־צא פולני מצד אביו. הוא מק־בל ידיעה לבית הספר לשיח הוא מתבקש לסור בהחירות לביתו, כי אביו חולה. לפני מות אביו הוא מסיק למלמל בעולבת שאינה מובנת לסטאנלי, שיש אחיר פר־לגי במקום כלשהו. מסתבר ש־סטאנלי אינו היחיד הידוע על כך, ורבים המחפשים את האחיר.

16.30 מתרגמנים ודל המיפרשיות — תבנית מוסיקלית המשלבת יצירות מהמאה ה־16 עם יצירות מהמאה ה־20.

יום שביל באמצע שביל בצד

* יום חמישי:

יום שידורים מיוחד, הגיבה לאזרחי ארץ ישראל, המציע מסלולי טיולים ביקורים באתריה מעניינים והידועי יאצק גושאי ערסת. בין התוכנית של אותו יום:

09.50: ביקור בחרי הגלבוע

10.50: מסלול טיול — הדר בר.

11.10: הזמיה צומחת שוב — דבנה בת 75 — צילום הגיבה 75 שנה לקי־בוץ דגניה.

11.55: ביקור בבריכת יער, חדרה.

12.00: דרדון יאצק — חלק א'.

12.15: סרט קולנוע — נער בעל מנת משכל 200 — ניק ניהאל הוא נער מתוקן בן 23 שהתקבל לאוניברסיטה. הסרט מתאר את קשיו בחברה ובעיקר את הקרשי שלו ליצור קשר עם המחרה הצעיר עליו.

14.20: ביקור בתי בריכים בשומרון

14.50: שבתון זיהה לארץ — ה־סרט מעלה אתרים מקוי המחשבה של נושא השמיטה, הבאים לידי ביטוי בחיי יום יום של חקלאים ועובדים בישראל של היום.

16.05: חידון יאצק — חלק ב'.

16.10: מסלול טיול — נחל צלמון וחמדת ימים.

16.30: ביקור במדבר יהודה — איתור שן בני.

בדרדיו

* „קבלת שבת" — תרשת „צי" — ב־שרשרת שבתאי ביבי (א') שרשי, 15.00 — דברי מולה ל„שבת הגדולה" מאת הרב הראשי ראש אבות בתי הדין בחיפה, הרב אליהו בקשי דוריון. קי־רא בתורה החזן יעקב קלינצקי. ב־המטה — הזמר והחזן יוסף ביר עמר. הרב הראשי ואב בית הדין הרבני ברחובות, הרב שבחה הכהן קוק, ישיר חזן בהדרת השבתי „והכל מהבי־על תורת כהנים.

* „אבות ובניהם" (גלי־צה: שרשי, 15.05 סדרת תבניות מאפיינות עבדי אל־יל ובניהם. הפעם: תאריל א' ובני צח בחיל הים.

* „מלוה מלכה" (ב') בדרשי 22.10 — תבנית שתיחד ל־85 שנה לרבי מלובביץ' הארה את הרב שבעון אלי־שיב. הרב בן ציון ליפסקר, חיב אב־גל חי שאקי. ליחד ליבבבסיין. ה־עורך: אברהם סלוטין.

* „מחשבת ישראל" — סדרת שיחות מאי עריכי אתבר גרינולד (א') ראשון, 19.05.

* „עם ישראל" — מסף לעניינים יהר־דים בשלום (ב') ראשון, 19.35.

* „אומר בשבחיך" — פיוטים ושלקי חזנות ספרדים — בעריכת משה חן (ב') ראשון 20.05.

* „צימוקים ושקדים" — מבחר שיר־רים ביידיש (ב') ראשון, 22.05 — הנעם: לקה שיחים לשמח.

* „חפה ועץ" (א') ראשון, 22.05 — הנעם: „שנרור ומצמאת מל יל־דים ובני בצר".

* „לקראת זמן חרותנו" — בעריכת שבתאי ביבי (א') שני, 15.00 — ה־רב הראשי לצה"ל, הרב גד נבון, ייתן שיחה לקראת החג.

* „למצאני תג הפסח" — בעריכת אב־הם סלומון (ב') שלישי, 22.10 — תבנית של ירושלים המקדש. משתת־פים: מרחי הרב מנחם רבינוביץ' ה"כ הרב אליעזר ולדמן, הרב שלמה מן הנר.

* „שואל כעניין" — שאלות בנושאי חברה והלכה עם רב בישראל — ב־עריכת אברהם סלוטין (א') רביעי, 19.05.

* „שיעור בתנ"א" — מגיש: הרב עדין שטיינזלץ (א') חמישי, 19.05.

* „שורשים" — שבעתן לעניני פול־קלור ועדה (ב') חמישי, 20.05.

* „בינינו לבין עצמנו" — שיחות עם מאזינים בעידוד מי (ב') חמישי, 23.05.

הגדולים של סולם הזמירות הגדול

„לפנון נעבוד בראשה" — שר: אברהם פריד, לחן: הרב בריך חיים, עיבוד: ישראל לם — הוא שיר ה־טנה בסולם הזמירות הגדול תש־מ"ז.

שר והלחין: מרדכי בן דוד, עיבוד: משה לאופר.

במקום השלישי: „וכל נתיבותיה שלום" — שרים: האחים ברונר ד־רני גולן, לחן: משה לאופר, עי־בוד: אריה ברונר.

במסגרת המצעד נבחרו גם:

זמר השנה — אברהם פריד.

מלחין השנה — משה לאופר.

מעבד השנה — ד"ר מרדכי סר־בול.

לזקנת השנה — „פרחי גנים".

תגלית השנה — שתחי „זינגביים.

במסגרת „השיר המחיר" לעידוד הזמר הזמירי המסורתי נבחר שירו של תנשר חיים מילר מרחובות, „ראה נא בעוניינו" מתמילת שמותה עש־רה.

בטלוויזיה

* „כלים וקלוני" (מוצ"ש, 20.30) — קבוצת נגנים מן התזמורת הפילהר־מונית הישראלית מגישה קטעים של מוסיקה יהודית. הקונצרט הפילהר־מונית תל אביב, בניצוחו של מר־כאל שני, מגישה שירים שמילותיהם מן התנ"ך.

* „כלה מהמבוהי" — סרט טלוויזיה איטמלי (מוצ"ש, 22.50) — קורן פונורוס, גבר בשנות הארבעים ל־חייו שהי בעיר קטנה באוסטרליה, מחליט „לייבא" לעצמו כלה מן הו־פיליפינים. הכלה היא נערה שהיה לו עמה קשר שהתנתבות. הכלה מגיעה למקום ומעוררת מיד את חשמם של תושבי המקום, החדורים בדעות קדומות על רקע גזעי. ה־מצב מתגבר כאשר הם מגכרים מל־חמה על הלבנים על רקע של סכ־סוכי קרקעות.

* „תביעות קטנות" (א', 20.30) — תבנית דרמטית הדנה בתביעות קטנות, בסכומי כסף שאינם עולים על 3,000 שקלים. השופט לשעבר דן כפן הוא הבורר באולפן, ושמו־קד מחיבת את הנדרים. מיצוגי הנדרים מוצלים במקומם בפעם ה־ראשונה באולפן „תביעות קטנות".

* שעשלת (א', 21.50) — קלאודיה בחזרת לבית המרפא, לאחר שדר־תה שהב נטרפה עליה. בלייק מצ־ליח לאתר את המיגוע הקטן של פאלון. מייקל טוראנס מחפש הר־כחה, שהא זרע לבית קרינגטון. על מיטת חוליו, בבית החולים, ס־סיל קולבי כתחתה עם אלקטיס.

* „בבם אל הצבר — יציאת מצרים" (ג', 20.00) — המהשה ויזואלית חדשותית של אהד האירועים ה־חשובים ביותר בהולדות העם ה־יהודי, היציאה מעבדות לחירות. ה־תבנית מוגשת במתכונת של מהזו־רת חדשות בטלוויזיה. כתבים ה־מלווים את בני ישראל באתם מ־מצרים מדווחים מאורעות של פרעה, מסכמים את השפעת המכות שנחתו על המצרים וסוקרים בקצרה את תולדות בני־ישראל, החל באור־כש־דים, דרך ארץ ישראל וכלה בארץ גושן. בתכנית ישתתפו גם פרשנים מדיניים וצבאיים.

* „התלשמיות" (ג', 20.30) — ערי־אגיות מוסיקליות על ישראל ב־בסופה, הנוף האנושי והתרבותי.

* „היים שכאלה" — עם שיקה דן (ג', 21.35) — סיפורו של אורח התבנית מתוקל ביחידות המודיעין של הצבא הבריטי והמשיך בצני־ותו עם הקבוצה שבה היו גם חנה סנש הבבבה ריינר. עבודתו של שי־קה דן. ובמשכת עד היום הזה בהע־לאת עולים מעבר למסך הברזל, ר־בים הרשאים שמזיון חשיחה יפת לזום. בין המשתתפים בתכנית: יצ־חק נבון; שמעון פרס; קולונל מנני טימנס, מפקד יחידת המודיעין ה־בריטית; דוברים אדם מצרפת: בני מספחה, חברים נידיים, ולהקת „מיקוד חילות השדה.

* „ביפולים מתות בסתר" (ג', 23.00) — הפרק הרביעי: קידוצו ר־ה־מימר ראלף בכנסיה צוכר תבופה רבה, לאחר שמסר לה את הירוי שה הצעומה. שהוריעה לו מרי. מצב רוחם של בני משפחת קליני הש־תפר מאוד עם השינוי שבהייהם לאחר מותה של מרי. אבל לא לאו־רך זמן משיבים חזרים עם הש־פחה: פרנק הבכור נדון למאסר עו־לם באשמת הרבה. דליקה בתשמשת בדרוגרה ובסכנה אף את האחוזה עצמה.

* „ביבור מקומי" — סוכרת בריטית (ד', 22.05) — הסיפור מתרחש ב־כפר ליינים במקומלבר: חברת נפט גדולה מבקשת להקים מע־גן למלוחה בצפון האי הבריטי. מצניעות לרבות לסם כך את ה־כפר הזה, בשלמותו. תושבי הכפר, למרבה הפלא, מוכנים למכור הכל, אם יקבלו תמורה כספית הגונה.

* „עם פרליב — יום ביומן אישי" (ה', 21.35) — מאז 1973 ישב דוה פרלוב וכותב יומן אישי, אך צמ־קום להשתמש כעת ובפעקה הזא משתש במצלמה קטנה של 16 מ"מ. בסרט משולבים קטעים רבים מתוך היומן ומתוך עבודתו הקולנועית. עבודה שבה הוא עוסק מאז הגי־עו לארץ, מברזיל דרך פריס, ב־שנת 1958.

בחוג המשפחה

בעריכת נעמי גוטקינד

פרס לאשה כמחנכת

ה„שלייקס" חזרו

את „השלייקעס" של ממנסי סבא מהדור הקודם — מחברות היום נשים צעירות אל החצאיות השחורות שלהן כאמיזר האופנתי התורן, ה„מילה אחרונה" בקיץ הזה. בתצלום המצורף — מערכת ביגוד לצעירות שהרכיב מפעל בשם „פירסט" שכולה בסימן „הרטרו" דהיינו חזרה לימים משכבר. שימי לב לכובע הקש רחב השוליים ולחולצת המשבצות העליונה מעל לחולצה הלבנה.

למרות שהאב מצווה על חינוך ילדיו, המציאות של הדורות האר־חרונים מכתיבה מצב שבו הנשים והאמהות הן הנושאות העיקריות בעול החינוך. פרופ' שאול ליברמן ז"ל, החוקר הדגול, מודע לאמת זו. יום עוד בחייו פרס עידוד ל־אשה שהצטיינה בקידום החינוך היהודי בארץ או בחו"ל. לאחר פסירתו, בחודש ניסן לפני ארבע שנים — קבע מכון יהודית ליבר־מן לנשים ורמות שפירא את הפרס כמפעל קבוע לזכרו. שש נשים זכו בפרס בעבר, פרופ' נחמה ליבוביץ, גיין שטרן מארה"ב, שולמית זיו האחראית על החדרת לימודי ה־יהדות בחינוך הממלכתי בארץ, הדסה ליפשיץ ממייסדות גן ה־ילדים הדתי, שושנה איתן, מראי־שונות המורות באולפנים לעברית ודבורה לבנון מפתחת שיטת הר־ראת הקריאה הקרוייה על שמה.

שלשום, יום רביעי, הצטרפו עוד שתיים אל הרשימה המפוארת הזו.

טובה אילן, חברת קיבוץ עין צורים ומחנכת בתיכון של קבוצת יבנה, שתלמידיה הפזורים בכל רחבי הארץ קשורים אליה עד היום בקשר אישי ושתרומתה מתמקדת בין היתר בפיתוח רעיון ביה"ס המקיף ומזל משאט־פנינו, המפקחת על גני הילדים של החי־נוך הממ"ד שהכניסה שיטות חדי־שות רבות לזירוז אינטלקטואלי של ילדים טעוני טיפוח ועודדו כתיבת ספרות מקצועית לגננת ה־דתית.

פרופ' אפרים א. אורבך, נשיא ה־אקדמיה הישראלית למדעים שעמד בראש ועדת השופטים של פרס ל־ברמן נשא דברים בעת הטקס שהת־קיים באקדמיה הלאומית. ד"ר יע־קב וינשטיין, יו"ר הנהלת מכון יהר־דית ליברמן ניהל את הטקס המר־שים והשתתפו גם יותר חברי ועדת השופטים, פרופ' משה דיוויס, גב' חנה ספראי, פרופ' שמואל פוקס ר־מר יהודה קיל.

אין ספק שבהמולת הפרסים ה־שבועית הקולנית (כמו למשל הע־נקת פרס ירושלים לספרות לסופר הדרום־אפריקני קוטציה) — עלול פרס ליברמן ללכת לאיבוד וחבל. שכן בין כל עשרות הפרסים המחולקים בארץ אוהבת הפרסים שלנו — זה־פרס הזה נראה לי כחשוב ביותר.

„כונא מתנות..." — חייב להביאן

נואה ציל'ה לוטווק

אם את מארחת את המשפחה אצלך בבית בליל הסדר — הרשימה שלהלן לא נוגעת אליך ישירות, אבל אם זכית והזמנת לביתם של אור־חים, ברור שלא תוכל להגיע בידיים ריקות.

ובכן — מה נותנים לה, למארחת, כמתנה? סתם פרחים או בובמירה כשרה לפסח?

זה כאילו לצאת ידי חובה ולא יותר.

השוק מוקף במתנות מקוריות וחדשות וכמה מהן שימושיות מאוד. אציע לך כמה מציחבר של מאות ואולי אלפי המוצרים והמכשירים הבאים בחשבון לשיקולך:

מטחינת מזון

מטחינה קטנה מונחת בתוך קופסא בגודל של חצי קופסת נעליים (עשויה מפלדת אל־חלד, יכולה להיות דבר בעתו למי שאין לה מיקסר או בוד־פרוסיסור נוסף לשבע הפסת. מחירה — 27.90.— ש"ח.

פופנית מדידה

גם פומפיה מפלדת אל־חלד וגם מיכל פלס־טיק שקוף הצמוד אליה שניתן לראות בעדן את הכמות המגוררת (9.30 ש"ח). באותו עניין יש גם מגרד ידני לגירוד בגבעות וירקות (7.20) וקולפן סכין (6.10 ש"ח) פותחן־בקא עם מנגנון המחזיק את הקופסה ותופס את המיכסה לאחר הפתיחה (13.70 ש"ח) וסוחן מלח ופלפל (15.90 ש"ח) ואפילו מברשת לשימון היושבת דרך קבע בכוסית שמן, מיועדת לשימון תבניות, מחבתים וסדר (7.70 ש"ח)

כלים למיקרוגל

אם המארחת שלך מתפארת בתנור המיקרוגל החדש שלה - תוכלי להפתיע אותה בכלי השחמה חדשים המיועדים לתנור הזה במיוחד (החל מ־43.30 ש"ח) הנורס לסיבוב הכלים המונחים עליו (54 ש"ח) או קערות וצלחות עם חלוקה פנימית להכנת מספר מנות בבת אחת (כל אחת מהן בין 3.60 ל־5.50 ש"ח)

כל המכשירים והכלים שצויינו עד עכשיו הם מתוצרת „כתר פלסטיק".

ממרתף היין עד פאסטה ברוזו

אם בעלי הבית שבו את אורחת לסדר אוהבים להכין יין ביתי מענבים או פירות אחרים, הפתי־עי אותם בעזרת פיתקן מעץ לאיחסון בקבוקי יין. מחובר במוטות עץ וגלילים המחוברים ביגי־הם ומיועדים לאיכסון הבקבוקים בשביבה כפי שמקובל בקרב המבינים ביין. מחירו כ־48 ש"ח.

מארחים הנוהגים להגיש כיבוד לשורות עצמי (פרוסות גבינה או עוגות) ישמחו לקבל מגש קריסטל בשילוב עם כדורי עץ צבעוניים המאפ־שרים עיצוב עצמי של החלוקה הפנימית של המגש (34 ש"ח). כדורים מעץ צמצמה, ריחניים מאוד, נתונים בכלי זכוכית לארוחות בודדים למשל, עולים 15 ש"ח כל אחד. ואפשר גם כלי אאובלי עולים 15 ש"ח כל אחד. ואפשר גם כלי אובלי מכסה בצורת ברוזו 591 ש"ח). כל אלה ברשת החנויות של דניש פלוס.

ולמה לא קוסמטיקה

במקום לתת מתנה לבית אפשר לתת מתנה לבעלת הבית. משהו אישי כמו בושם או קוסמ־טיקה. כאן צריך לבדוק היטב את טשא הכשרות ולברר איזה מוצר מותר להשתמש בו בחג ואיזה כדאי להניח ב„בודעם" יחד עם כלי החמץ ולה־נות ממנו רק אחרי החג.

בין החידושים בתחום הזה יש תכשיר לעור הפנים מתוצרת כריסטיאן דיור שמשווקות בארץ הבדות „נרוזה" ו„בלמרן" והוא מיועד לנשים מבוגרות. אחרי תהליך של פיתוח שנמשך עשר שנים בשיתוף עם המכון עיש לחאי פסטר המעו לתכשיר המכיל תמציות צמחים ומבטיח להאיט את תהליך ההזקנות של תאי עור הפנים.

התכשיר מופיע בצורת „ג'ל". די למרוח ממנו שלוש טיפות בערב ושלוש בבוקר ובקבוק שמר־זיק במשך חודשיים וחצי עולה — 249 ש"ח.

ומול היבוא — משהו מתוצרת הארץ. צבעי איפור המכילים שפון של קקטוס התוחובה. המש־ווקת היא חברת קסי, המכנה את עצמה: קוסמ־טיקה טבעית ושומנים. יש להברה שפתון עם מסגו קרינת שמש, עפרונות איפור לעינים וקרמים לנוף ולידיים המכילים כולם את תמצית החיתוחבה. מחירים לדוגמא: השפתון — 6.70 ש"ח (6 גוו־נים), צללית לעיניים — 7.90 ש"ח (7 גוונים) עפרון קו"ל להיתוחם העין — 3.90 ש"ח.

אפשר להגיש גם אריזת פתנה שיש בה דאר דורנט וקרם נוף הנמכרת מתוצרת חברת קרליין, לקראת הפסח במחיר 14.95 ש"ח, או אריזה המכילה דיאודורנט ובושם — 35.20 ש"ח.

עוד בתחום האריזות יש מערכת איפור של „פופה" משווקת ע"י חברת „ליליה" ובה תש־לובת שלמה של צללית סומק, מסקרה, עפרון, מסרק ומחירה 58 ש"ח, ומערכת ענקית עם 12 צלליות, 2 מפרונות שפתיים, 2 עפרונות עיניים, מסקרה, קרם לשפתיים סמקים לעיניהם, חמישה מיני מייק־אפ ועוד, משהו המתאים

עצמונה: ישוב של תורה

(סוף מעמוד 4)

ידה. מספר השנים עשר שה, לשקלה במיפ־הרב. קיצבו הוא מי שעבור אמונתו מוכן לחדוק לחלת ולבד שיעיב את שלו. אנחנו לא כדיקים ־לף אחד. בית־הספר שלנו לא כזכר. אנחנו ממבנים בנמצאי את המורות ואת כל העצאות. אז לפי זה כ־ר"ג?

בלימוד־תורה עצמונה לומדים הבנים מסתה ג׳ ־מ־ך כל שעות לפני הצהרים לימודי קודש ולימודי ה־ — אהה־צ. כנהוג בישיבות. התיכוניות.

כל כך ספגו תורה הילדים שלנו, כתמונג הרב ־ר׳ שבעצמי היה מורה בבית הספר הזה שנים אחדות. עד שאני מסוגל לשבת בשם בערב. אחרי יום לימודים אריך שני בנים מכתה ד׳ נידבריים ביניהם שאחרי ארוחת ערב והכנת שיעורים הם נפגשים בבית המדרש ללמוד תורה...

החשים בין הילדים לסורים מושתתים על העקרון הרשבתי של רב ותלמידים, אווירה של ישיבה מבל אמם. הבנות הדלות לבוש סרוולים קצרים — בנ״ר שם. הפרדה בין בנים לבנות בלימודים — מוחלטת.

התנהגות בעשות על פי לוח ישיבתי ולא על פי הבנות מסדר הרגון. בקיץ נבשך „המופע הגדול" חדש אחד בלבד. בתקופת החגים. השבוע לפני הבנים עד אתמול יום הכיפורים הבנות נשלחו הביתה לעזור לאמהות לנקות את הבית.

על לדבר על אידיאלים כשיושבים בישיבה בחדר־ קרב. אינה הרב־הביר נתום רבל שדיקבר האוריית ־ביבוים שלו הרובצים על נופי ירושלים מסס־ ־רים את המסכיזה בעצמונה, ואת הסלון בביתו. אבי כמצריך לתרגם את הערכים הללו למושגים שר חיי יום יום במשבר — בקלעים להרמה מכוכות. בנית ונישאים ומרשים ליבון.

הרצון הבריאני — עמדת אמנה. קיום מצוות ־ל־ד־ר תורה קיים שנים רבות. הוא עמד בחשיפת הקיבוץ הדתי ומושבי הפועל־מ״ז. אנחנו מתאמצים ־ל־ר את הדבר הזה עיכול לדחני יותר לעומק. עם ־ר־ת משמרת. עם יותר צמידות לתורה שלמדנו ־ר. מן קוק וצ״ל...״

בשמתבטים את ה„לא פשרות" לחיים המשפח־ ־רים — מדוש הדבר לא רק הקמת „מקומה" עוד ־ר־ר המקרים כל דבר אחר, אלא גם משפחות ־ר־ות ילדים, הקפדה מקסימלית על דיני אישות, ־ר־ב דורה מוסקי: שמירה על צניעות הלשון.

בלי „לשון הרע"...

שיחה עם נאוה האחות המתגדבת, עולה חדשה מארה״ב שבעבר דחה מפרוזקות של עצמונה ה־ ־ראשונה הזום היא בעלת משפחה במושב, עם שולה ־רכ שעליה עוד אספר. עם לאה אידלס, הנה ־אמנה של לקס שילדה בת לפני שבוע. שיבנעו ־ר־ר־ר־ל־ות אי בעיות אישיות הם לא נושא ־ר־ה בעצמונה. הנשים מגלים אינטק מקסימלי, לא ההסמים בעסקי הזולת. מתאמצים לעזור מכסר ־ר־ם בעיומת ובלי הרמת קול. הפרה כולה אמ־ ־רת: לבני ישיבה לא נאה לדבר אחרת, אפילו ־ר־ ־ם ישבים על מרקסור אי אירים שתילים ־ר־ב־ה.

־אבר לנשים. אבלן זה נושב „כלא מתאמי־ ־ל־ ־ר־ן על הקושי שבגידול ארבעה, חמישה ואמ־ ־ם בבת אחת, ו„לא יאזר לקבר על המחמת ה־ ־ב־מ־ני, הדבר כבדים ומיני מזון, כלי הרכב ה־ ־ר־ר־ים הבקשים על יציאה הוצה מן „האי" שלהן ־ב־ב־ל־ות כדי לקנות בגדים. נעליים הדרושות ־ל־ע־ב־ים צריך לחכות חודש עד שכשוב שוחר ־ב־ית — מגיע. אבל מה זה חשוב לעומת הציקר? ־ר־ילה רבל. לדוגמה, היא אשה שכולה „עיקר". ־ר־ב־ג־יה להיטת. שתוכה כבדת. בשביע שלפני ה־ ־ר־ר־ה, מספר השנים עשר שה, לשקלה במיפ־ ־ר־ב. קיצבו הוא מי שעבור אמונתו מוכן לחדוק ־ל־ת ולבד שיעיב את שלו. אנחנו לא כדיקים ־ר־ר אחד. בית־הספר שלנו לא כזכר. אנחנו ממבנים בנמצאי את המורות ואת כל העצאות. אז לפי זה כ־ר־ג?

בלימוד־תורה עצמונה לומדים הבנים מסתה ג׳ ־מ־ך כל שעות לפני הצהרים לימודי קודש ולימודי ־ר־ — אהה־צ. כנהוג בישיבות. התיכוניות.

כל כך ספגו תורה הילדים שלנו, כתמונג הרב ־ר׳ שבעצמי היה מורה בבית הספר הזה שנים אחדות. עד שאני מסוגל לשבת בשם בערב. אחרי יום לימודים אריך שני בנים מכתה ד׳ נידבריים ביניהם שאחרי ארוחת ערב והכנת שיעורים הם נפגשים בבית המדרש ללמוד תורה...

החשים בין הילדים לסורים מושתתים על העקרון הרשבתי של רב ותלמידים, אווירה של ישיבה מבל אמם. הבנות הדלות לבוש סרוולים קצרים — בנ״ר שם. הפרדה בין בנים לבנות בלימודים — מוחלטת.

התנהגות בעשות על פי לוח ישיבתי ולא על פי הבנות מסדר הרגון. בקיץ נבשך „המופע הגדול" חדש אחד בלבד. בתקופת החגים. השבוע לפני הבנים עד אתמול יום הכיפורים הבנות נשלחו הביתה לעזור לאמהות לנקות את הבית.

על לדבר על אידיאלים כשיושבים בישיבה בחדר־ קרב. אינה הרב־הביר נתום רבל שדיקבר האוריית ־ביבוים שלו הרובצים על נופי ירושלים מסס־ ־רים את המסכיזה בעצמונה, ואת הסלון בביתו. אבי כמצריך לתרגם את הערכים הללו למושגים שר חיי יום יום במשבר — בקלעים להרמה מכוכות. בנית ונישאים ומרשים ליבון.

הרצון הבריאני — עמדת אמנה. קיום מצוות ־ל־ד־ר תורה קיים שנים רבות. הוא עמד בחשיפת הקיבוץ הדתי ומושבי הפועל־מ״ז. אנחנו מתאמצים ־ל־ר את הדבר הזה עיכול לדחני יותר לעומק. עם ־ר־ת משמרת. עם יותר צמידות לתורה שלמדנו ־ר. מן קוק וצ״ל...״

בשמתבטים את ה„לא פשרות" לחיים המשפח־ ־רים — מדוש הדבר לא רק הקמת „מקומה" עוד ־ר־ר המקרים כל דבר אחר, אלא גם משפחות ־ר־ות ילדים, הקפדה מקסימלית על דיני אישות, ־ר־ב דורה מוסקי: שמירה על צניעות הלשון.

בלי „לשון הרע"...

שיחה עם נאוה האחות המתגדבת, עולה חדשה מארה״ב שבעבר דחה מפרוזקות של עצמונה ה־ ־ראשונה הזום היא בעלת משפחה במושב, עם שולה ־רכ שעליה עוד אספר. עם לאה אידלס, הנה ־אמנה של לקס שילדה בת לפני שבוע. שיבנעו ־ר־ר־ר־ל־ות אי בעיות אישיות הם לא נושא ־ר־ה בעצמונה. הנשים מגלים אינטק מקסימלי, לא ההסמים בעסקי הזולת. מתאמצים לעזור מכסר ־ר־ם בעיומת ובלי הרמת קול. הפרה כולה אמ־ ־רת: לבני ישיבה לא נאה לדבר אחרת, אפילו ־ר־ ־ם ישבים על מרקסור אי אירים שתילים ־ר־ב־ה.

־אבר לנשים. אבלן זה נושב „כלא מתאמי־ ־ל־ ־ר־ן על הקושי שבגידול ארבעה, חמישה ואמ־ ־ם בבת אחת, ו„לא יאזר לקבר על המחמת ה־ ־ב־מ־ני, הדבר כבדים ומיני מזון, כלי הרכב ה־ ־ר־ר־ים הבקשים על יציאה הוצה מן „האי" שלהן ־ב־ב־ל־ות כדי לקנות בגדים. נעליים הדרושות ־ל־ע־ב־ים צריך לחכות חודש עד שכשוב שוחר ־ב־ית — מגיע. אבל מה זה חשוב לעומת הציקר? ־ר־ילה רבל. לדוגמה, היא אשה שכולה „עיקר". ־ר־ב־ג־יה להיטת. שתוכה כבדת. בשביע שלפני ה־

תנובה ירושלים

מודיעה לציבור הלקוחות, כי כל החלב ותוצרת החלב שישווקו לקראת הפסח תשמ״ז

כשרים למהדרין

המחלקה מוכשרת לפסח כדת וכדין

החלב ותוצרתו נמצאים בפיקוח מיוחד ע״י משגיחים תלמידי חכמים ויראי שמים ואף המהדרין מן המהדרין יכולים להשתמש בתוצרת הנ״ל בלי חשש ופקפוק כלל וכלל.

יאכלו ענוים וישבעו

בברכת חג שמח

תנובה

יכין

מוצרי יכין

הכשרים לפסח

ארוזים בקרטונים

סגורים ומסומנים

בחותמת הרבנות „כשר לפסח"

אוניברסיטת בר־אילן

נמשכת ההרשמה למכון הגבוה לתורה לשנת הלימודים תשמ״ח

המכון מיועד ליוצאי ישיבות הסדר, לבוגרי ישיבות הסדר, תיכוניות ולאחרים בעלי ידע מוגבר בתלמוד. המכון מאפשר המשך לימודים ישיבתיים, בד בבד עם הלימודים האקדמאיים בכל מחלקות האוניברסיטה.

הלימודים במכון מתקיימים בימי א׳—ה׳ בשעות לפנה״צ.

תלמידי המכון זכאים לסיוע לגמרי באוניברסיטה!

למילגות עזר, ולפרסים למצטיינים.

כמו כן פטורים החלמידים מלמודי יסוד בהחזת ומלימודים כלליים, בהתאם למספר שנות הלימוד במכון.

פרטים נוספים וטופסי הרשמה אפשר לקבל ע״י פניה בכתב או בטלפון למזכירות, בבנין החדש של המכון הגבוה לתורה (מול בנק המזרחי) טלפון 03־718479 בשעות 8.30—12.30

ההרשמה תסתיים אי״ח ביום א׳ י״ח אייר תשמ״ז, ל״ג בעומר 17.5.87.

הזפיעו

מהדורה חדשה מתוקנת של הספרים

דורות בישראל 346 עמ׳

ר׳ דור דור ומנהגיו 356 עמ׳

מאת שלמה אשכנזי

המכירה הראשית:

י. מינצר, רח׳ אלנבי 112, ת״א — טל׳ 615635

מצות „ראשון־לציון"

מצות

כשרות לפסח למהדרין מן המהדרין

- מצטיינות בטעמן, טיבן וכשרותן
- המפעל המשוכלל ביותר בישראל

ראשון לציון אזור התעשיה

מה׳ 948497

הרבנות הראשית לרחובות והסביבה

CHIEF RABBINATE OF REHOVOT DISTRICT

הודעה חשובה לציבור

כידוע, מפעל יפאורה־שוופס עומד תחת השגחתנו כל השנה ובפסח. ומוצריו כשרים בכשרות מהדרין וכשרות רגילה. אולם מחמת תקלה ביצור מוצרי מיץ פז תפוזים כל תוצרת "מיץ פז" "תפוזים"כשרה לפסח

לאוכלי קטניות בלבדן

ולכן התוצרת ארוזה בקופסאות קרטון ב ליטר, בקבוקים 250 מ"ג ו-650 מ"ג כולל אלו שהוטבע על גבן או הדבקה עליהן תוית "כשר לפסח למהדרין" הינם כאמור כשרים לפסח לאוכלי קטניות בלבד.

מוצרי "מיץ פז" אשכוליות-ענבים וכן יתר מוצרי שוופס יפאורה, הינם כשרים לפסח כפי שמוטבע עליהם הן מהדרין, הן כשרות רגילה.

"חברת יפאורה" יצרנית "שוופס" ו"מיץ פז"

מאחלת פסח כשר ללקוחותיה

התיחדות עם זכרו של ר׳ יעקב לסלוי ז״ל באספה של ידידי מוסדות מדרשת נעם

באסיפה הכללית של חנ״ ידי מוסדות מדרשת נעם שנע־ רכה השבוע בתל־אביב, הקלה ־ישראל סדר, מנכ״ל מוסדות ה־ מדרשת, קיים לזכרתו של רבי יעקב לסלוי ז״ל אשר כיהן שנים רבות כשיא עולמו של שותפי מוסדות מדרשת נעם וכיהיר מר־ קצת ההנהלה של עמותת המ־ ־רשת.

מר סדן אמר בין היתר: „ר׳ יעקב ז״ל היה פרנס ציבור במש־ ־מעות הצלחתו של מושג זה. כל חייו היו קודש לטובת העם, המדינה והקהילה בה חי ויצר. משהר נעד־ ־רין הוא שירת את הציבור בכשרד־ נותיו הבהרכים ובאישיותו המופ־ ־תיה. המנהיג נשא בעול הציבור, ללא התנשאות, בשלוחה. קודש. דשות האצילות, נעם והליכותיו עם קטן וגדול, דיוקו אחיסמך לכל דבר שבקדשה ומסר, יהיו מופת ל־ ־חיי ולדורות הבאים".

נכדו של המנוח ליסר מעניות ל־ ־עלוי נשמתו.

במצעד שותיחדות השתתפו בני משפחתו של ר׳ יעקב לסלוי ז״ל — יהודיו ונכדיו יבדלח״א.

בית מדרשת נעם הוציא לתציב ־יד לר׳ יעקב לסלוי במדרשיה. נב־ ־ורה ומנה אשר תוליט על הנב־ ־צחה הנצחה. בהעדה היה: אחרון ־מאיר, פרופ׳ יעקב נאמן, ישראל סדן ותחנו של המנוח חבר הקבוצ־ ־ה הארצי שלמה עין חי.

● חשודים בקשר עם כמיפיה ש־ ־הבריחה קוקאין מאמשטרדם לתל־ אביב, נעצרו אתמול על ידי זוג־ ־רי מפלג הסמים של משטרת תל־ אביב. קיים חשד, כי הקוקאין יוצר להפצה בערב חוגי בחמה ותגש־ ־בים בצפון ת״א.

בתי נורקחת

יום שישי 10.4

ירושלים: מני, רח׳ יפו 102, 223048

תל־אביב: בס, פרישמן 66, 237326

שחר (ברנדס), פינסקי 27, 441449

נתניה: גבע, רח׳ שער הגיא 14 22695

חולון: אסיתא, רח׳ פרומפלדור 4, 5058197

חיפה: הנשיא, שד׳ הנשיא 33, 333312

ב״ב־ר״ש: פינצי, חיבת ציון 43, 782821

יום שבת 11.4

ירושלים: קופ״ח של ההסתדרות מרפאת הרמה, רח׳ הכ״ג 28, 523191

מצ״ש, גאולה, רח׳ מלכי ישראל 14 288850

תל־אביב: בס, פרישמן 66, 237326 זיתה, אצ״ל 52, שכ׳ התקוה, 378403

מצ״ש: בס, פרישמן 66, 237326 דיזה, אצ״ל 52, שכ׳ התקוה, 378403

נתניה: קופ״ח כללית, רח׳ ברדצקי 31 91123

חולון: תקוה, סטר סטרומה, 842428

חיפה: הנשיא, שד׳ הנשיא 33, 333312

ב״ב־ר״ש: רמה, ז׳בוטינסקי 65 ר״ג 7514488

● חשוד נוסף ברצח הישיש זיל־ ־מן ויס, נעצר בידי המשטרה. ה־ חשוד הרשע חיפה בן 29 נעצר את־ מול ל־15 יום להמשך חקירה.

בתי חולים

יום שישי

ירושלים: הדסה עין כרם (ילדים, פגיעות), הדסה הר הצופים (נשים), שערי צדק (כירורגיה, אורטופדיה, עיניים), ביקור חולים (א.ש.ג.).

שבת

ירושלים: שערי צדק (ילדים, נשים, כירורגיה, אורטופדיה, עי־ ־ניים), ביקור חולים (פגיעות, א. א.ג.).

תל אביב: רוקח (ילדים) איכילוב (פגיעות, כירורגיה).

מגמת מימושים במניות

מאת מרדכי זפט

מגמת מימושים היתה אתמול בשוק המניות. את המיצעים הו־ ־שקל וקלטו את המיצעים ב־ „מכרות" ביציבות.

בסיום המסחר נקבעו 190 ירי־ ־דות, 98 עליות ו־108 ב״ע נסחרו ללא שינוי בשער.

המניה שבלטה אתמול — ח.י.ל.ן — איבדה 36.5 אחוז משערה. לי־ ־אחר שחודש בה המסחר בחום מס־ ־פר שבועות של הפסקה.

אתמול בבורסה

ריכוז „מקרבים" המקסימים אה־ ־זקותיהם. לעומתם, קרנות הא־ ־מנה ניתר אתמול כ־11 מיליון

שערי המניות

המניה		השינוי		שער בנק	כ״%
ספנות	0.1		2100	25 +	102 +
הבינלאומי			6465*		
פ.ב.			7990	295 —	3.6 —
א.ד.ב.ר.ג׳			90780	120 —	0.1 —
אגוד			67850*		
דיסקונט א׳			116050	150 —	0.1 —
מזרחי ש״ש			37485	75 —	0.2 —
פועלים ״ש			61600	50 —	0.1 —
כללי			158530	630 +	0.4 +
מלמד			39280	50 —	0.1 —
מימון	1.0		52150*		
אדגים			31600	80 +	0.3 +
לאומי בשב׳ ש׳			10520	220 +	2.1 +
פתרוס			4000	315 —	7.3 —
מסמן			3601	71 +	2.0 +
צבאים			17050	300 —	1.7 —
בנהות ש״ש			23741	239 —	1.0 —
ביטוח			8234	915 —	10.0 —
מלסין			958	16 —	1.6 —
״ר׳ הנשי ש׳			16850	600 +	3.7 +
הכנה			459	15 —	3.2 —
סקרסטו			1405	15 —	1.1 —
״ר׳ הנשי א׳			15150*		
דלק			6660*		
אדן 1			345	5 —	1.4 —
אזורים			1996*		
אפריקה	1.0		59050*		
נכסים			4669*		
גב ים	0.5		4970	20 +	0.4 +
הכשרה			113901	1200 +	1.1 +
יבשפר			5690*		
כרמל			24557	2500 —	9.2 —
כלי נחלין			871*		
מגדל			2750	100 +	3.8 +
רסקו מ״ר			5500	221 —	3.9 —
שילגת	4		4550	60 —	1.3 —
פרלמן			11000	1000 —	8.3 —
אירקון	1.0		13270*		
כבלים			46000	500 —	1.1 —
קיט. מח	1.0		5370	150 —	2.7 —
אדקי ש״ש			6668	318 +	קי
אלקטרה	5.0		1396	90 —	6.1 —
כלל אלקטרו׳			3230*		
אי.סי.			254*		
תעשיות מודיל			886	5 —	0.6 —
דשנים			1900	60 —	3.1 —
חיפה כימי׳			1059	14 +	1.3 +
טבע			13994*		
ים המלח			3150	50 —	1.6 —
פטרוכימים			830*		
פרטאדים			20999*		
כפר״ר ניר			459500*		
פ״ק	5		2050*		
מרכזית			14960	160 +	1.1 +
כלל הנשיות			300*		
א.ד.ב. פיתוח			9560	130 +	1.4 +
החברה	1		27900	1000 +	3.7 +
אמפא			31500	500 +	1.6 +
מעלים השק׳			12130	60 +	0.5 +
דים׳ השק׳			5970*		
מזרחי השק׳			38500	1100 +	2.9 +
יבא			17500*		
ידן			2840	40 +	1.4 +
כלל ישראל	10		1665	35 —	2.1 —
פז השקעות			4790	57 —	1.2 —
עזן	0.5		3150	350 —	10.0 —
מבה	0.5		10140	20 +	0.2 +
פז נפט			40000	400 —	1.0 —

מזל טוב באסותא

ברכה ויצחק בלוי	בת	
תוה ויצחק גוזן	בת	
נורית ונח כספי	בת	
עינת ואברהם שם טוב	בת	
מירי ועדי שגאן	בן	
רונה ואבי שדון	בן	
חוה ואלימלך למדן	בן	
שרי ואליהו זבריש	בת	
הבה ויחזקאל חממה	בן	
אורנה וחיים ישראלי	בת	
ורדה ועמי קרשנר	בן	
מתי ואברהם לוי	בן	
קרולין וארמנדו גלזמן	בן	
אורלי יוסף בן־צבי	בת	
חנה ואליעזר ויס	בת	
חנה ורוני בן דוד	בת	
תמר ושמואל שרעבי	בת	
יהדית וחיים שורץ	בן	
אורנה ומוטי קסטוראני	בת	
אורנית ועופר אשר	בן	
אפרת ואליעזר צנורי	בן	
עדינה ויתיי יעקבי	בן	
סיגלית ויצחק דגן	בן	
שלומית ויוסף כסלו	בן	
אסתר ומשה לוי	בת	
אהובה ודורון קדרת	בת	
אורנה ודני מנחם	בן	
רבקה ואשר גרין	בן	
אילנה ואליה ישר	בת	
מרום ויוסף זיגר	בן	
אסתר ורמי סטיבל	בת	
שרה ואופק גול	בן	
חן ועדי ניסבוים	בת	
אורלי ויגאל חיר	בן	
אפרת ורוני בלין	בת	
צפורה ויחיא כהן	בת	
אילנה ואורי אזולאי	בת	
אסתר ועמי גת	בת	
מרסל ואפי חם	בת	
יהודית וקולין לוין	בת	
רנה ורונן שור	בן	
ריותם ועדי בלוה	בת	
אירית ואורן כהן	בת	
ג׳ודי ואברהם גרובוסקי	בן	
אדוה ומשה חדוה עמרני	בן	
עינה ופומר חסיד	בן	
עדיה ואמיל חנן	בן	
רבקה יוסף ביטון	בת	
עמליה ויונה בחרי	בת	
בלה וכתריאל לבל־זומר	בת	
עיפרה ואברהם קידר	בת	
הלן ואלי צורה	בת	
אהבה ואהרון פרא	בת	
חוה ויעקב ברוך	בת	
מרים ויעקב זלוטניק	בן	
תמר ומשה נתנאל	בת	
הדסה ויעקב שולבין	בן	
אסתר והלאם מילוא	בן	
כיאטרים חרוך פינק־גייר	בת	

גם לך מגיע

אסותא — 240185

בתי אביב

דרשות השבת הגדול

בביהכ״נ המרכזי בשד׳ סמסם ידרוש הרב בניסין אפרתי, ראש המחלקה, ההלכתית של הבכון ל־ חקר החקלאות אזהלתית — בשעה 4.30 אחה״צ.

בביהכ״נ המרכזי ביפו, שד׳ ירו־ שלים — הרב משה פרידמן, רבה של יפו, ב״פ בבקר לפני קריאת התורה.

בביהכ״נ „בית יעקב" — הרב צבי גוגמן ידרוש הרב יפ־ רים גוטמן בשעה 10 לערה״ב.

בבית־הכנסת הגדול, רח׳ אלנבי 110 השבת, יעבור לפני התיבה האזן אורה. לפני קבלת השבת, השער ברמב״ם מפי נשיא בית הכנסת אברהם הצרוני בהלכות חמץ ומצה. ה־ ־ר״ב בנושא „ושמרתם את ה־ מצות". מנחה 6.00. שחרית 8.00.

חיפה

שבת הגדול בחיפה

הרב הראשי וראש אב״ד הרב שאר ישוב כהן ידרוש בביכ״נים ה־ גדול בחוד הכרמל כ״כ ישא ב־ אותו המקום הרב הנבחר החדש של ביכ״נים המרכזי הרב ברוך אדלשטין.

הרב הראשי וראש אב״ד בחיפה הרב א. בקשי — דורון ידרוש בביהכ״נ החדש של כולל „מר־ ־רשה״ ברח׳ שילוה.

באחוזה בביכ״נים אליהו העב״א ידרוש הרב ב.ז. בנדוקס.

הרב הביכור אחדש לשכונת הר הביכור הרב שרגא דוד כץ ידרוש בביכ״נים המרכזי על הר הכרמל.

ב. כ״ן הרב של המזרחי בקרית שבאול בדרשת הרב המרמי ובשמר־ ־ת קרית אליהו בדרשת הרב נעם זוין.

בבית הכנסת לנוער בביה״ס „אבנה — נצח ישראל" חיפה

תפילות בליל שבת לפי זמני הלילה נרות, ובשבת בבוקר ב־ 8.15, לפני התפילה ב־7.30 שעור בהלמד מפי הרב ישעיהו נבר. רבו של בית הכנסת לפני הקריאה לימוד משניות לזכרם של תלמידי ביה״ס שנפלו במערכות ישראל.

בית הכנסת הפועל המזרחי (רח׳ החלוץ 59 חיפה)

בשבת בשעה 7 בבוקר יתקיימו 2 שיעורים בתנ״ך ובגמרא מפ־ מנחם המר. בשעה 10.30 שיעור בחג רמב״ם מפי יוסף קרייצר.

יום שישי

ירושלים: הדסה עין כרם (ילדים, פגיעות), הדסה הר הצופים (נשים), שערי צדק (כירורגיה, אורטופדיה, עיניים), ביקור חולים (א.ש.ג.).

שבת

ירושלים: שערי צדק (ילדים, נשים, כירורגיה, (אורטופדיה, עי־ ־ניים), ביקור חולים (פגיעות, א. א.ג.).

תל אביב: רוקח (ילדים) איכילוב (פגיעות, כירורגיה).

לוח הצופה

● מנהל/ת עצמאי/ת ומנוסה לכ־ ־הל לקוחות וקופה למשרה חלקית. 03—650613.

● ברמת גן לדתיים! דירת 4 חדרים נאה ומסודרת + אפשרות בנית. 775680.

● בבני־ברק 3 ק״מ + דו״ש עם אפשרות בנית, על הגב עיי הי־ שלישות ברמת־גן 03—706555. ב־ ־ערב.

לוח ירושלים

● בבית הכן 4 חדרים + טלפון +דו״ש + מחסן. 02—531607, — 02—638622.

הצופה

עיתון יומי

HATZOFE

DAILY

יומ״ל: הצופה בע״מ. יעודה: משה אישון. מערכת ומנהלה תל־אביב, רח׳ המסגר 66 ת״ד 33605, ת״ד 2045. חשבון בנק הדואר 441144. סניף ירושלים: רח׳ בן־יהודה 3, ת״ד 1148 טל: 02—234910. מערב טל 02—639524. סניף חיפה: רח׳ ארלוזורוב 1. טל׳ 04—663628

* דפוס העשור בע״מ ת״א

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ולפרסומן

שערי חליפין במט״ח

בנק המזרחי המאוחד

שערי קניה ומכירה של בנקנוטים והעברות במטבע־חוץ ליום 9.4.87, עד למחרת בשעה 12:30, לעסקות בדולרים עד לסך 1,000 דולר וביתר המטבעות עד שווי 500 דולר, יהיו כמפורט להלן:

בנוסף לשערים דלהלן יש לגבות עמלה בשיעור של 0.75%

המטבע	יחי׳	שער קניה	שער מכירה	שער קניה	שער מכירה
		שקים והעברות		בנקנוטים	
ארה״ב דולר	1	1.5955	1.6155	1.57	1.65
בריטניה ליש״ש	1	2.5815	2.6139	2.54	2.67
גרמניה מרק	1	0.8723	0.8833	0.85	0.90
צרפת פרנק	1	0.2625	0.2658	0.24	0.27
הולנד גולדן	1	0.7733	0.7831	0.76	0.80
שוויץ פרנק	1	1.0517	1.0649	1.03	1.09
שוודיה כתר	1	0.2504	0.2536	0.24	0.26
נורווגיה כתר	1	0.2330	0.2360	0.22 *	0.24 *
דנמרק כתר	1	0.2312	0.2341	0.22 *	0.24 *
פינלנד מרק	1	0.3583	0.3628	0.34	0.37
קנדה דולר	1	1.2193	1.2346	1.19	1.26
אוסטרליה דולר	1	1.1328	1.1470	1.07	1.18
דרום״פ רנד	1	0.7849	0.7948	0.77	0.81
אוסטריה שילינג	10	1.2416	1.2572	1.22	1.28
איטליה לירה	1000	1.2251	1.2405	1.15 **	1.27 **
יפן ין	100	1.0965	1.1103	1.07	1.13

* רק לגבי בנקנוטים בערכים של עד 100 כתר.

** רק לגבי בנקנוטים של עד 10,000 לירות

לגבי בנקנוטים בערכים גבוהים יותר יש לקבל את השער מהבנק לעסקות חוץ.

מגן דוד

טלפון חירום 101: ירושלים, ביתשמש, תל־אביב, חיפה, נהריה, עכו, חדרה, הרצליה, כפר־סבא, נתניה, קריית־שמונה, צפת, ראשון לציון, באר־שבע, אופקים, דימונה, ערד, אילת.

ירושלים — טל׳ 523133, בית־ שמש 811288, תל־אביב — 460111, רמת־גן, גבעתיים, בני־ ברק — 781111, פתח־תקוה — 9231112, קריית־אונו — 344442, חולון — 803133/4, בת־ים — 585555/6, חיפה — 512233/4, נהריה — 923333, 979333, עכו — 912333, קריות־טבעון — 931401, קריות־ביאליק — 721817, חדרה — 063-22333, הרצליה — 541333, כפר־סבא — 33222, טבריה — 067-90111, קריות־ שמונה — 067-44334, בית־שאן — 065-8722, עפולה — 065-93333/4, חצור תגלילית — 067-36333, קצרין — 067-61333, נצרת עלית — 065-73333, מגדל־העמק — 065-4006, יהודיות — 054-451333, אשדוד — 055-51332/3, אשקלון — 051-23323, לוד — 054-229133, רמלה — 054-221022, קריות־גת — 051-881333, קריות־מלאכי — 055-8233, ראשון־לציון — 942333, שדרות — 051-97074, באר־שבע — 057-78333, אופקים — 923022, נתיבות — 941033, דימונה — 59333, ערד — 957222, ירוחם — 80133, מצפה־רמון — 88333, אילת — 059-72333, צפת — 067-30333.

שערים יציגים

השערים ל־9 באפריל 1987:

סל:	1.6786
דולר ארה״ב:	1.6054
מרג:	0.8779
ליש״ט:	2.5995
פרנ:	0.2639
ין יפני: (100)	1.1034
פלה:	0.7784
פרש:	1.0574
כתש:	0.2522
כתב:	0.2347
כתד:	0.2328
מרפ:	0.3602
דולר קנדי:	1.2302
דולר אוסטרלי:	1.1444
רנד:	0.7882
פרב: (10)	0.4241
שיל. אוס׳: (10)	1.2501
לירה איטלקית: (1000)	1.2321
לירה אירית:	2.3463
פזטה ספרדית: (100)	1.2528
יחידת בסבע אירופית:	1.8255
דינר ירדני:	1.6717
לירה לבנונית: (10)	0.1459
לירה מצרים:	0.7626

צפת רוצה לקלוט עולי בריה״מ

קבוצה גדולה מעולי רוסיה המת־ גוררים בצפת הקימו רצד פעולה, ש־ יפעל להבאתם של עולים מבריה״מ לצפת.

בוצד חברים כמה רופאים, מבית החולים של צפת, וכן אישי ציבור, ובהם ראש עיריית צפת זאת פרל שהביע נכונות לסייע בקליטת העו־ ־לים לכשיגיעו. כבר עתה יצרו חברי הוועד קשר עם גורמים שונים ברי־ סה כדי להביר חומר רקע על צפת ועל אפשרויות התעסוקה ועלומות בה.

רדיו

קול המוסיקה

06.00 „שמע ישראל"; 06.02 „בי־ ־לילי בוקר"; 07.09 „בהאזנה ניגו־ חה"; 09.00 „קונצרט בוקר"; 11.57 „מנשים שיר"; 12.00 „מן הפרסית"; 13.00 חדשות; 13.05 „בהאזנה ניגו־ חה"; 15.00 לקראת שבת"; 16.00 „לבקשתכם".

מוצאי־שבת

19.00 „הקונצרט שלי"; 21.05 „אר־ ־פרה".

רשת א׳

06.00 „שמע ישראל"; 07.30 „רדיו קל" — תכנית יומית בעברית קלה; 08.05 „עמי המזרח"; 10.05 „הה־ אר עיניכי"; 11.05 שירים עבריים; 11.30 „שירי עבים"; 12.05 „מצר־ רב ים־תיכוני"; 14.06 „בראש צ־ ־ע״ר"; 15.00 „קבלת שבת"; — פר־ ־שת „צ׳ — קריאה בתורה ובהפטר־ ־רה בטעמי המקרא", שיחה על פרשת השבוע. דמויות מתוך הפרשה, פר־ ־נת ההלכה; 16.05 „נושא במוקד"; 17.10 „שיר ליל שבתי".

מוצאי־שבת

18.55 „מנשים שיר"; 19.05 „אנ־ ־תולוגיה קטנה לשירה"; 22.05 „מי־ ־לים שמנמת לגעת"; 23.05 „הבו זמר".

רשת ב׳

06.06 „שמע ישראל", וסיכום הי־ ־משנה היומית; 06.53 „אור ירוק"; 07.00 „הבוקר הזה"; 08.05 „כל צב־ ־עי הרשת"; 12.10 „שריקת פתיחה"; 13.05 „בחצי היום"; 14.06 „הזמנות והנחות בטלות"; 15.05 הדרמה על זכני כניסת השבת; 15.06 הזמנות הנחות בטלות"; 15.45 „מה נשמע"; 16.05 „עוב רשב"; 17.05 „מאחורי הכותרות".

מוצאי־שבת

19.05 „הקול קולנוע"; 20.05 יומן השבוע; 21.05 „המבדילי"; 21.08 „פ־ ־רח בגני"; 22.05 פרקי היום בתנ״ך 22.10 „מלוה מלכה"; 23.05 „מסי קולי".

גלי צה״ל

05.45 פרקי אבות; 05.55 באופן מילולי; 06.00 אות פתיחת השידו־ ־רים; 06.05 צלילי בוקר; 06.30 „פר־ ־קים ציך"; 07.07 תוספת בוקר; 08.00 בוקר טוב ישראל; 09.05 בילוי נעים; 11.05 קולה של אמא; 12.05 „סנדלרים"; 14.05 עוד לא שבת; 15.05 פסטיבל ישראל 87 יוצא לי־

ה„פישפשוק" בתל־אביב לא יהיה פתוח בשבת ובחג

בעקבות התערבות הנציגים הדתיים בעיריית תל־אביב

מאת חיים פיקש
סופר „הצופה"

ההקשחה של הנציגים הדתיים בעיריית תל אביב — דיר"ם ה. ב. בסוף, ראש מועצת החזית ושמואל נפן, אצל ראש העיר שלמה להם, הביאה לכך, שהבטחת הפעלת ה„פישפשוק" מצדי הקבלה בחג ובשבת חזל הסכנה מפת ושפיכי של מפת, התבטלה.

אבל הצדר שלמה להם, שקבל את פניהם של הנציגים הדתיים בעיר ביקש את ההלוהה הזאת לממה־נה על חברה הוריידים, העיריה, שהיא האחראית על תחום גני הת־ענוגה בעיר, לסגור בכל מחיר את הנסיון להפעיל את הרחב הקבוע, כפי שתוכנן וכפי שפורסם.

את הרחב ביקשה להפעיל חברה פרטית בשם „פישפשוק" שפרסמה פרסום כי היא העלתה לחדש את הרחב שלמה להם, הבטיחה לפני, שהבטחת הפעלת ה„פישפשוק" מצדי הקבלה בחג ובשבת חזל הסכנה מפת ושפיכי של מפת, התבטלה.

אבל הצדר שלמה להם, שקבל את פניהם של הנציגים הדתיים בעיר ביקש את ההלוהה הזאת לממה־נה על הרחב הקבוע.

יחסי הפרוזקט שביקשו לשלוח באירופה „כדיבת הילדים" ציינו כי הרחב יופעל בכל רחי חול הבוצר, לדאת ביבי שבת חג, חזה חסכ שפעילות זו תגרום אכנס חילול ש־בת לא הקדים.

ההתרעות הפרטיות של הנציגים הדתיים בעירה ומחאת המפלגה הדתית בראשותו של הדיר פנחס שדי בזמן שמה, איפוא, קץ לכוונה להפיק רווחים תוך חילול שבת.

סופר „הצופה" בתל אביב מר סיף לה נכס יקר כמו חיל הצבא ר־ישראלי. בכוונתו לפעול ולהדיר את ה־חסים בין חיל הצבא לתפעלה האזרחית יותר מכמה שחיבים ה־ר.

בתחיבר לפרוזקט הלבא אמר מרדכי הדר: אין לי ספק כלל כמה לפיה את הבציות ולהתנגד בה תקי־ים, יש להכיר ולדעת את הפי־שנתון לאור הנתונים הקיימים הי־רוזקט בצורה מדויקת ובלילה כלל יום.

אין הדם הלוחה ללבא אלא הי־אפשרות לחכה לרכיש בכוחים אח־ריים כן הפרוזקט, אבי מרחה ספקנות האחדות הלאומית תקבל הלוחה ל־הכיר בפרוזקט ריצור הבטחה.

שנת מאסר לתלמיד שהורשע בגרימת נזק לרכוש ערבים בעקבות רצח אמדי

אריה זולפוביץ (27) תלמיד ישי־בת „שובו בנים" בירושלים נדון אתמול בבית המשפט המחוזי בירו־שלים לשנת מאסר בפועל, לאחר שהורשע, בעקבות עיסקת טיעון, ב־הצלה ובגרימת נזק לרכוש של ערבים, בהתפרעות לאחר רצח חבר־ו לישיבה אליהו אמדי ז"ל.

מצות ויין נשלחו ליהודי מצרים

ע"י הנהלת ביהכ"נ הגדול בת־א

מאת מיפרנו בתל־אביב

הסכלה בצרת ויין נשלחה גם לעדה בצרת הנמצא בחו"ל. בעקבות הנמצא הנמצא הנמצא